

PIRMĀS INSTANCES TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2006. gada 13. decembrī*

Apvienotās lietas T-217/03 un T-245/03

Fédération nationale de la coopération bétail et viande (FNCBV), Parīze (Francija), ko pārstāv R. Kolēns [*R. Collin*], M. Ponsārs [*M. Ponsard*] un N. Dekers [*N. Decker*], *avocats*,

prasītāja lietā T-217/03,

Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (FNSEA), Parīze,

Fédération nationale bovine (FNB), Parīze,

Fédération nationale des producteurs de lait (FNPL), Parīze,

Jeunes agriculteurs (JA), Parīze,

ko pārstāv B. Neūzs [*B. Neouze*] un V. Ledū [*V. Ledoux*], *avocats*,

prasītājas lietā T-245/03,

* Tiesvedības valoda — franču.

ko atbalsta

Francijas Republika, ko sākotnēji pārstāvēja Ž. de Bergess [*G. de Bergues*], F. Mijons [*F. Million*] un R. Abraāms [*R. Abraham*], pēc tam de Bergess, E. Beliāra [*E. Belliard*] un S. Ramē [*S. Ramet*], pārstāvji,

persona, kas iestājusies lietā,

pret

Eiropas Kopienu Komisiju, ko pārstāv P. Olivers [*P. Oliver*], A. Bukē [*A. Bouquet*] un O. Beinē [*O. Beynet*], pārstāvji,

atbildētāja,

par prasību, primāri, atcelt Komisijas 2003. gada 2. aprīļa Lēmumu 2003/600/EK par [EKL] 81. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/C.38.279/F3 — Francijas liellopu un teļa gaļa) (OV L 209, 12. lpp.) un, pakārtoti, par prasību atcelt vai samazināt ar šo lēmumu uzliktos naudas sodus.

EIROPAS KOPIENU
PIRMĀS INSTANCES TIESA
(pirmā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs R. Garsija-Valdekasass [*R. García-Valdecasas*], tiesneši Dž. D. Kuks [*J. D. Cooke*] un I. Labucka,

sekretārs E. Kulons [*E. Coulon*],

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2006. gada 17. maijā,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Atbilstošās tiesību normas

- 1 1962. gada 4. aprīļa Regulas Nr. 26, ar ko piemēro konkrētus konkurences noteikumus lauksaimniecības produktu ražošanai un tirdzniecībai (OV 30, 993. lpp.), 1. pantā ir paredzēts, ka EKL [81.]–[86.] pants un to piemērošanas noteikumi ir piemērojami visiem EKL [81.] panta 1. punktā un [82.] pantā minētajiem nolīgumiem, lēmumiem un darbībām, kas ir saistītas ar EK līguma [I] pielikumā uzskaitīto produktu ražošanu vai tirdzniecību, tostarp īpaši ar dzīvniekiem, gaļu un pārtikas gaļu, turklāt ievērojot šīs regulas 2. panta noteikumus.
- 2 Minētās regulas 2. panta 1. punktā ir noteikts:

“[EKL] [81.] panta 1. punktu nepiemēro tādiem [šīs regulas 1. pantā] minētiem nolīgumiem, lēmumiem un darbībām, kas veido būtisku valsts tirgus organizācijas daļu vai nepieciešami [EKL 33.] pantā ietverto mērķu sasniegšanai. It īpaši tas netiek piemērots vienas dalībvalsts lauksaimnieku, lauksaimnieku apvienību vai šādu

apvienību nolīgumiem, lēmumiem un darbībām, kas attiecas uz lauksaimniecības produktu ražošanu vai tirdzniecību vai kopīgu iekārtu izmantošanu lauksaimniecības produktu uzglabāšanai, apstrādei vai pārstrādei un saskaņā ar ko nav pienākuma noteikt vienādas cenas, ja vien Komisija neuzskata, ka ar to izslēgta konkurence vai apdraudēti [EKL 33.] panta mērķi.”

Prāvas rašanās fakti

- 3 Prasītāja lietā T-217/03, *Fédération nationale de la coopération bétail et viande (FNCBV)* [Liellopu un liellopu gaļas kooperatīvu nacionālā federācija], Francijā apvieno 300 lopkopības, cūkkopības un aitkopības nozaru ražotāju kooperatīvus un ap trīsdesmit kaušanas un gaļas pārstrādes apvienības vai uzņēmumus.

- 4 Prasītājas lietā T-245/03, t.i., *Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (FNSEA)* [Lauksaimnieku arodbiedrību nacionālā federācija], *Fédération nationale bovine (FNB)* [Nacionālā lopkopības federācija], *Fédération nationale des producteurs de lait (FNPL)* [Piena ražotāju nacionālā federācija] un *Jeunes agriculteurs (JA)* [Jaunie lauksaimnieki], ir atbilstoši Francijas tiesībām reģistrētas apvienības. *FNSEA* ir galvenā Francijas lauksaimniecības apvienība. Teritoriālā līmenī to veido vietējās apvienības, kas apvienotas zemnieku apvienību (*FDSEA* vai *UDSEA*) departamentu federācijās vai ūnijās. Katrā reģionā federācijas koordinē *FDSEA* un *UDSEA* darbību. Turklāt *FNSEA* apvieno 33 specializētas asociācijas, kuras pārstāv katra ražotāja, tostarp *FNB* un *FNPL*, intereses. Visbeidzot, *JA* pārstāv lauksaimniekus, kas ir jaunāki par 35 gadiem. Lai pievienotos *JA* vietējam centram, ir jābūt *FDSEA* vai *UDSEA* piederības vietējās apvienības loceklim.

I — *Otrā jeb “govju trakumsērgas” krīze*

- 5 Sākot ar 2000. gada oktobri vairākās dalībvalstīs tika atklāti jauni govju sūkļveida encefalopātijas jeb tā sauktās “govju trakumsērgas” gadījumi. Vienlaicīgi nagu un mutes sērga skāra aitu ganāmpulkus Apvienotajā Karalistē. Šāda situācija izraisīja uzticības zudumu patērētājos, kas ietekmēja gaļas patēriņu Eiropā kopumā un it īpaši radīja jaunu krīzi liellopu gaļas nozarē. Liellopu un teļa gaļas patēriņš būtiski samazinājās, it īpaši Francijā, un importa apjomi uz šo valsti vai eksports no tās arī ievērojami samazinājās. Tāpat Francijā ievērojami kritās liellopu gaļas produkcijas cenas, lai gan gala patēriņa cenas saglabājās relatīvi stabilas.
- 6 Lai risinātu šo krīzi, Kopienų iestādes veica virkni pasākumu. Paplašināta tika intervences mehānismu, ar kuriem tika paredzēta noteikta liellopu daudzuma izņemsana no tirgus aprites, lai izlīdzinātu piedāvājumu un pieprasījumu, piemērošanas joma un ieviests dzīvu dzīvnieku iepirkšanas režīms, kā arī liemeņu vai pusliemeņu iepirkšanas mehānisms konkursa kārtībā (saukts par “īpašu iepirkšanas režīmu”). Turklāt Komisija vairākām dalībvalstīm, tostarp Francijai, atļāva piešķirt subsīdijas liellopu nozarei.
- 7 Taču Francijas lauksaimnieki šos pasākumus uzskatīja par nepietiekamiem. 2001. gada septembrī un oktobrī attiecības starp lopkopjiem un kautuvēm Francijā bija īpaši saspringtas. Lopkopju grupas pretlikumīgi aizturēja kravas automašīnas, lai pārbaudītu pārvadātās gaļas izcelsmi, un veica kautuvju blokādi. Šāda rīcība reizēm izraisīja materiālu un gaļas iznīcināšanu. Lai pārtrauktu kautuvju blokādi, protestējošie lopkopji pieprasīja kautuvēm uzņemt saistības, tostarp pārtraukt importu un piemērot tā saukto “apvienības” cenu skalu.

II — *Strīdīgo nolīgumu noslēgšana un administratīvā procedūra Komisijā*

- 8 2001. gada oktobrī notika vairākas sanāksmes starp liellopu audzētāju federācijām (prasītājas lietā T-245/03) un federācijām, kas pārstāvēja kautuves (t.i., *Fédération nationale de l'industrie et des commerces en gros des viandes (FNICGV)* [Gaļas ražošanas un vairumtirgotāju nacionālā federācija] un prasītāja lietā T-217/03). 2001. gada 24. oktobra sanāsmē, kas tika sasaukta pēc Francijas zemkopības ministra lūguma, tika noslēgts nolīgums (“*Accord des fédérations des éleveurs et abatteurs sur la grille de prix minimum — vaches de réforme entrée-abattoir*” [Lopkopju un kautuvju federāciju nolīgums par minimālo cenu skalām, nododot kautuvēs kaujamas (izbrāķētas) govus]) starp sešām federācijām, proti, *FNSEA, FNB, FNPL, JA, FNCBV* un *FNICGV*.
- 9 Šo nolīgumu veidoja divas daļas. Pirmajā daļā par “importa pagaidu pārtraukuma apņemšanos” nebija norādītas liellopu gaļas veidu atšķirības. Otrā daļa ietvēra “apņemšanos piemērot iepirkuma cenu skalu, nododot kautuvēs kaujamas (izbrāķētas) govus” (t.i., vai nu vaislas govus, vai arī piena govus), kuras kārtība tika noteikta nolīgumā. Tajā bija ietverts saraksts ar cenām par kilogramu noteiktu kategoriju govju liemeniem un cenas aprēķināšanas veids, kas piemērojams citām kategorijām, pamatojoties uz īpašo iepirkuma cenu, ko bija noteikušas Kopienų iestādes. Nolīgumam vajadzēja stāties spēkā 2001. gada 29. oktobrī un tas bija piemērojams līdz 2001. gada novembra beigām.
- 10 2001. gada 30. oktobrī Komisija nosūtīja Francijas iestādēm vēstuli, aicinot sniegt informāciju par 2001. gada 24. oktobra nolīgumu.

- 11 2001. gada 31. oktobrī prasītājas lietā T-245/03 un *FNICGV* pēc pēdējās iniciatīvas sanāca kopējā sanāksmē Rinžisā [*Rungis*] (Francija). Šīs federācijas pieņēma šādu kompromisu (turpmāk tekstā — “*Rungis* protokols”):

“Sanāksme “Importētā gaļa”
2001. gada 31. oktobrī — *Rungis*”

Francijas uzņēmumi, kas specializējas importa-eksporta nozarē, ir tikušies ar ražotāju federācijām (*FNSEA*, *FNB*, *FNPL* un [*JA*]), kuras ir 2001. gada 24. oktobra nacionālā starpprofesiju nolīguma līgumslēdzējas puses.

[..]

Tās apstiprina neatliekamu vajadzību no jauna līdzsvarot piedāvājumu un pieprasījumu [..].

Bezprecedenta krīzes apstākļos, kuros atrodas ražotāji, lopkopju pārstāvji stingri pieprasa importētājiem-eksportētājiem apzināties krīzes nopietnību.

Turpretī importētāji-eksportētāji apņemas izrādīt solidaritāti.”

- 12 2001. gada 9. novembrī Francijas iestādes atbildēja uz Komisijas 2001. gada 30. oktobra pieprasījumu sniegt informāciju.
- 13 2001. gada 9. novembrī Komisija saskaņā ar 11. pantu Padomes 1962. gada 6. februāra Regulā Nr. 17, Pirmā Regula par Līguma [81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 13, 204. lpp.), nosūtīja pieprasījumu sniegt informāciju arī prasītājām lietā T-245/03 un *FNICGV*. Tā kā Komisijai nebija zināms fakts, ka prasītāja lietā T-217/03 arī bija 2001. gada 24. oktobra nolīguma līgumslēdzēja puse, tā šādu pieprasījumu nesaņēma. Attiecīgās piecas federācijas uz pieprasījumu atbildēja 2001. gada 15. un 23. novembrī.
- 14 2001. gada 19. novembrī *FNICGV* priekšsēdētājs informēja *FNSEA* priekšsēdētāju, ka viņš uzskata par pienākumu šo dienu noteikt kā pēdējo nolīguma piemērošanas dienu, kas sākotnēji bija paredzēta 2001. gada 30. novembrī.
- 15 2001. gada 26. novembrī Komisija nosūtīja brīdinājuma vēstuli sešām federācijām, kas bija 2001. gada 24. oktobra nolīguma līgumslēdzējas puses, norādot, ka tās rīcībā esošie fakti liecina par Kopienų konkurences noteikumu pārkāpumu, un aicinādama tās sniegt savus apsvērumus un ieteikumus vēlākais līdz 2001. gada 30. novembrim. Šajā vēstulē Komisija norādīja, ka “nesaņemot apmierinošus ieteikumus šajā termiņā, tā paredz ierosināt procedūru, lai konstatētu šos pārkāpumus, nosakot pienākumu tos izbeigt gadījumā, ja nolīgums varētu tikt pagarināts, un vajadzības gadījumā uzlikt naudas sodu”. Federācijas atbildēja Komisijai, precizējot, ka nolīgums zaudē spēku 2001. gada 30. novembrī un ka tas netikšot pagarināts.

- 16 2001. gada 17. decembrī Komisija veica izmeklēšanu *FNSEA* un *FNB* birojos Parīzē saskaņā ar Regulas Nr. 17 14. panta 3. punktu, kā arī *FNICGV* birojos šajā pilsētā, pamatojoties uz minētās regulas 14. panta 2. punktu.
- 17 2002. gada 24. jūnijā Komisija pieņēma paziņojumu par iebildumiem, kas tika adresēts sešām federācijām. Tās savus rakstveida apsvērumus sniedza laikā no 2002. gada 23. septembra līdz 4. oktobrim. Federāciju nopratināšana tika veikta 2002. gada 31. oktobrī.
- 18 2003. gada 10. janvārī Komisija nosūtīja prasītājām informācijas pieprasījumu saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu. Tām it īpaši tika prasīts norādīt kopējo summu par 2001. un 2002. gadu, tās sadali atbilstoši katras federācijas ieņēmumu izcelsmei un grāmatvedības bilances, kā arī to tiešo un/vai netiešo biedru apgrozījumu attiecībā uz pēdējo pieejamo taksācijas periodu (kopējo apgrozījumu un to, kas saistīts ar liellopu audzēšanu vai kaušanu). Prasītājas uz to atbildēja ar 2003. gada 22., 24., 27. un 30. janvāra vēstulēm.

III — *Apstrīdētais lēmums*

- 19 2003. gada 2. aprīlī Komisija pieņēma Lēmumu 2003/600/EK par [EKL] 81. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/C.38.279/F3 — Francijas liellopu gaļa) (OV L 209, 12. lpp.; turpmāk tekstā — “apstrīdētais lēmums”), kas tika adresēts prasītājām un *FNICGV*.

- 20 Šajā lēmumā bija noteikts, ka minētās federācijas ir pārkāpušas EKL 81. panta 1. punktu, noslēgdamas 2001. gada 24. oktobrī rakstisku nolīgumu, lai noteiktu zināmu kategoriju liellopu minimālās iepirkuma cenas un pārtrauktu liellopu gaļas ieviešanu Francijā, kā arī laikā no 2001. gada novembra beigām līdz decembra sākumam noslēgdamas mutisku nolīgumu ar tādu pašu mērķi, kas ir piemērojams pēc rakstiskā nolīguma beigām.
- 21 Saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 135.–149. apsvērumu Komisija šajā gadījumā atteicās piemērot Regulā Nr. 26 paredzēto atbrīvojumu attiecībā uz noteiktām darbībām, kas ir saistītas ar lauksaimniecības produktu ražošanu un tirdzniecību, uzskatot, ka nolīgums nebija vajadzīgs, lai pildītu lauksaimniecības politikas mērķus, kā to paredz EKL 33. pants. Turklāt strīdīgais nolīgums nebija viens no līdzekļiem, kas minēti Padomes 1999. gada 17. maija Regulā (EK) Nr. 1254/1999 par liellopu un teļa gaļas tirgus kopīgo organizāciju (OV L 160, 21. lpp.) vai tās piemērošanas aktos. Visbeidzot, veiktie pasākumi neesot samērīgi ar izvirzītajiem mērķiem.
- 22 Saskaņā ar apstrīdēto lēmumu pārkāpums sākās 2001. gada 24. oktobrī un ilga vismaz līdz 2002. gada 11. janvārim, datumam, kad beidzās pēdējais no vietējiem nolīgumiem par nacionālās apņemšanās piemērošanu, kas Komisijai bija zināma.
- 23 Ņemot vērā attiecīgā tirgus ģeogrāfisko izmēru un pārkāpuma raksturu, tas tika kvalificēts kā sevišķi smags. Lai noteiktu katras federācijas atbildības pakāpi, Komisija ņēma vērā attiecību starp galvenās lauksaimniecības federācijas, proti, *FNSEA*, un pārējo federāciju saņemtajām ikgadējām biedru naudu iemaksām. Tā kā pārkāpums bija islaicīgs, Komisija šajā sakarā nepalielināja naudas soda pamatsummu.

24 Turpinājumā Komisija attiecībā uz vairākiem prasītājiem konstatēja vainu pastiprinošus apstākļus:

- tā par 30 % palielināja *FNSEA*, *JA* un *FNB* uzliktā naudas soda summu tādēļ, ka to locekļi bija izmantojuši vardarbību, lai kautuvju federācijas piespiestu pieņemt 2001. gada 24. oktobra nolīgumu;
- attiecībā uz visām prasītājām kā vainu pastiprinošu apstākli tā uzskatīja nolīguma slepenu piemērošanu pēc tās brīdinājuma vēstules 2001. gada 26. novembrī un to naudas sodu palielināja par 20 %;
- tā ņēma vērā izšķirošo lomu, kāda iespējams bija *FNB* pārkāpuma sagatavošanā un īstenošanā, un tādējādi palielināja šai federācijai uzlikto naudas sodu par 30 %.

25 Turklāt Komisija ņēma vērā dažādus vainu mīkstinošus apstākļus:

- ņemot vērā *FNPL* pasīvo vai sekotājas lomu, Komisija samazināja tās naudas sodu par 30 %;
- attiecībā uz prasītāju lietā T-217/03 Komisija ņēma vērā, pirmkārt, Francijas zemkopības ministra atbalstīto intervenci par labu nolīguma noslēgšanai (30 %

samazinājums) un, otrkārt, lauksaimnieku pretlikumīgās prasītājas biedru — uzņēmumu blokādes darbības (vēl viens samazinājums par 30 %).

- 26 Turklāt saskaņā ar 5. punkta b) apakšpunktu Pamatnostādnēs sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā — “Pamatnostādnes”), Komisija ņēma vērā attiecīgās lietas specifiskos apstākļus, it īpaši saimnieciskos apstākļus, kurus raksturoja krīze nozarē, un par 60 % samazināja naudas sodus, kas bija aprēķināti, piemērojot iepriekš minētos palielinājumus un samazinājumus.
- 27 Apstrīdētā lēmuma rezolutīvajā daļā it īpaši ir noteikts:

“Pirmais pants

[FNSEA], [FNB], [FNPL], [JA], [FNICGV] un [FNCBV] ir pārkāpušas [EKL] 81. panta 1. punktu, noslēdzot 2001. gada 24. oktobrī nolīgumu, lai pārtrauktu liellopu gaļas importu Francijā un noteiktu minimālo cenu zināmām liellopu kategorijām, kā arī noslēdzot līdzīga rakstura mutisku nolīgumu 2001. gada novembra beigās un decembra sākumā.

Pārkāpums sākās 2001. gada 24. oktobrī un tā iedarbība ilga vismaz līdz 2002. gada 11. janvārim.

2. pants

1. pantā minētās federācijas nekavējoties izbeidz tajā pantā minēto pārkāpumu, ja tas vēl nav izdarīts, un turpmāk atturas no jebkādas aizliegtas vienošanās ar tādu pašu vai līdzīgu mērķi vai iedarbību.

3. pants

Tiek uzlikti šādi naudas sodi:

— *FNSEA*: 12 miljoni EUR,

— *FNB*: 1,44 miljoni EUR,

— *JA*: EUR 600 000,

— *FNPL*: 1,44 miljoni EUR,

— *FNICGV*: EUR 720 000,

— *FNCBV*: EUR 480 000.”

Process un lietas dalībnieku prasījumi

- 28 Šīs prasības tika celtas ar prasības pieteikumiem, ko prasītājas iesniedza Pirmās instances tiesas kancelejā 2003. gada 19. un 20. jūnijā.
- 29 Ar 2003. gada 7. jūlija prasības pieteikumu arī *FNICGV* cēla prasību, kuras priekšmets, galvenokārt, bija atcelt naudas sodu, kas tai tika uzlikts ar apstrīdēto lēmumu, un, pakārtoti, samazināt šī naudas soda apmēru (lieta T-252/03). Ar 2004. gada 9. novembra rīkojumu Pirmās instances tiesa noraidīja *FNICGV* prasību kā nepieņemamu.
- 30 Ar atsevišķiem dokumentiem, kas Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegti 2003. gada 2. un 11. jūlijā, prasītājas iesniedza pieteikumus par pagaidu pasākumu noteikšanu, lai saņemtu pilnīgu vai daļēju atbrīvojumu no pienākuma iesniegt bankas garantijas, kas apstrīdētajā lēmumā tika noteiktas kā nosacījums tam, lai uzliktais naudas sods netiktu piedzīts nekavējoties.
- 31 2003. gada 7. oktobrī Francijas Republika attiecībā uz katru lietu iesniedza pieteikumu par iestāšanos lietā, lai atbalstītu prasītāju prasījumus. Ar 2003. gada 6. novembra rīkojumiem Pirmās instances tiesas piektās palātas priekšsēdētājs atļāva šādu iestāšanos. 2003. gada 23. decembrī Francijas Republika iesniedza savus iestāšanās rakstus.
- 32 Pirmās instances tiesa ar tās priekšsēdētāja 2004. gada 21. janvāra rīkojumiem uz noteiktu laiku un paredzot zināmus nosacījumus, atlika pienākumu prasītājām — izņemot *FNPL*, kas nebija iesniegusi šādu pieteikumu, — nodrošināt par labu Komisijai bankas garantijas, lai izvairītos no naudas sodu tūlītējas piedziņas.

- 33 Procesa organizatorisko pasākumu ietvaros Pirmās instances tiesa 2006. gada 21. februārī, 8. un 9. martā aicināja lietas dalībnieces iesniegt zināmus dokumentus un atbildēt uz noteiktiem jautājumiem. Lietas dalībnieces uz šiem lūgumiem atbildēja noteiktajā termiņā.
- 34 Ņemot vērā tiesneša referenta ziņojumu, Pirmās instances tiesa (pirmā palāta) nolēma uzsākt mutvārdu procesu.
- 35 Pirmās instances tiesas pirmās palātas priekšsēdētājs pēc lietas dalībnieču uzklausišanas 2006. gada 3. aprīlī izdeva rīkojumu par lietu T-217/03 un T-245/03 apvienošanu.
- 36 Lietas dalībnieču mutvārdu paskaidrojumi un atbildes uz Pirmās instances tiesas jautājumiem tika uzklaustas 2006. gada 17. maija tiesas sēdē.
- 37 Prasītāju prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— primāri, atcelt apstrīdēto lēmumu;

— pakārtoti, atcelt naudas sodus, kas tām uzlikti ar apstrīdēto lēmumu, vai, turpinājumā pakārtoti, samazināt to apmērus;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

38 Francijas Republika, kas iestājusies lietā prasītāju atbalstam, izvirza Pirmās instances tiesai šādus prasījumus:

- atcelt apstrīdēto lēmumu;

- piespriet Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

39 Komisijas prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- noraidīt prasības;

- piespriet prasītājam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

40 Ar 2006. gada 19. un 22. maija vēstulēm prasītājas nosūtīja Pirmās instances tiesai dokumentus, Komisijas administratīvās lietas daļu, kas agrāk Pirmās instances tiesai nebija pilnībā iesniegti. Ar 2006. gada 7. jūlija rīkojumu Pirmās instances tiesa nolēma no jauna uzsākt mutvārdu procesu saskaņā ar Reglamenta 62. pantu.

41 Pēc lietas dalībnieču uzklauššanas Pirmās instances tiesa veica procesa organizatorisku pasākumu saskaņā ar Reglamenta 64. pantu, paredzot lietas materiāliem pievienot prasītāju 2006. gada 19. un 22. maijā iesniegtos dokumentus. Ar 2006. gada 2. augusta vēstuli Komisija sniedza savus apsvērumus par minētajiem dokumentiem.

42 Mutvārdu process tika noslēgts 2006. gada 2. septembrī.

Par lietas būtību

43 Primāri, prasītājas lūdz atcelt apstrīdēto lēmumu. Pakārtoti, tās lūdz atcelt vai samazināt tām ar apstrīdēto lēmumu uzliktos naudas sodus.

I — *Par prasījumiem attiecībā uz apstrīdētā lēmuma atcelšanu*

44 Prasītājas savu prasījumu atbalstam attiecībā uz apstrīdētā lēmuma atcelšanu izvirza piecus pamatus. Pirmais pamats attiecas uz acīmredzamām kļūdām vērtējumā un kļūdām tiesību piemērošanā, izvērtējot vajadzīgos nosacījumus EKL 81. panta 1. punkta piemērošanai. Otrais pamats attiecas uz acīmredzamām kļūdām vērtējumā un kļūdām tiesību piemērošanā, nosakot pārkāpuma apjomu un ilgumu. Trešais pamats attiecas uz Regulā Nr. 26 paredzētā atbrīvojuma nepiemērošanu strīdīgajam nolīgumam. Ceturtais pamats ir saistīts ar tiesību uz aizstāvību pārkāpumu. Un, visbeidzot, piektais pamats attiecas uz pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu.

A — *Par pirmo pamatu, kas attiecas uz acīmredzamām kļūdām vērtējumā un kļūdām tiesību piemērošanā, izvērtējot vajadzīgos nosacījumus EKL 81. panta 1. punkta piemērošanai*

45 Prasītājas nenoliedz 2001. gada 24. oktobra nolīguma noslēgšanu, bet gan apstrīd to, ka ar šo nolīgumu tiek pārkāpts EKL 81. panta 1. punkts. Prasītājas lietā T-245/03

kritizē, ka Komisija tās kvalificējusi kā uzņēmumu apvienības šī noteikuma izpratnē, kā arī apgalvo, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā attiecībā uz prasītājām ir ierobežojusi arodbiedrības brīvības izmantošanu. Turklāt prasītāja lietā T-217/03 apgalvo, ka attiecīgais nolīgums ievērojami neietekmēja tirdzniecību starp dalībvalstīm. Visbeidzot, prasītājas abās lietās apgalvo, ka strīdīgais nolīgums nerada konkurences ierobežojumus.

1. Par prasītāju kvalifikāciju kā uzņēmumu apvienības

a) Lietas dalībnieku argumenti

- ⁴⁶ Prasītājas lietā T-245/03 apgalvo, ka, pirmkārt, Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā un pārkāpusi EKL 81. panta 1. punktu, uzskatidama tās par uzņēmumu apvienībām. Tās apgalvo, ka, pat ja ņemtu vērā viņu piramīdveida hierarhijas organizāciju divus zemākos līmeņus (t.i., departamentu federācijas vai vietējās arodbiedrības), to biedri ir nevis uzņēmumi, bet gan lauksaimniecības federācijas vai arodbiedrības. Tāpat vietējo arodbiedrību biedri arī nav pielīdzināmi uzņēmumiem tādēļ, ka biedru pievienošanās kritērijs nav lauksaimniecības uzņēmuma statuss, jo šāda pievienošanās nav saistīta ne ar saimniecības veidu individuālas saimniecības gadījumā (individuāla lauksaimnieka laulātais arī var pievienoties), ne ar juridiskas personas pārstāvi gadījumā, kad saimniecība ir noformēta kā uzņēmējsabiedrība (katrs tās dalībnieks lemj individuāli par pievienošanos vai nepievienošanos vietējai arodbiedrībai). Otrkārt, tās uzskata, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav pietiekami pamatojusi to kvalifikāciju kā uzņēmumu apvienības. It īpaši Komisija nav atbildējusi uz apsvērumiem, ko šajā sakarā *FNSEA* izteica administratīvajā procedūrā.

47 Komisija norāda, ka, pirmkārt, lai noteiktu, vai prasītājas ir uzņēmumu apvienības, ir jānosaka, kas galu galā ir to biedri. Šajā gadījumā runa ir par lauksaimniekiem, kas pilnīgi nešaubīgi ir uzņēmumi EKL 81. panta izpratnē. Otrkārt, Komisija apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā ir detalizēti norādīti iemesli, kādēļ tā ir secinājusi, ka prasītājas ir uzņēmumu apvienības šī noteikuma izpratnē.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

48 Vispirms ir jānorāda, ka prasītāja lietā T-217/03 neapstrīd, ka 2001. gada 24. oktobra nolīgums tiktāl, ciktāl tas uz to attiecas, ir nolīgums uzņēmumu apvienību starpā EKL 81. panta 1. punkta izpratnē. Turpretī prasītājas lietā T-245/03 apgalvo, ka tās nav kvalificējamas kā uzņēmumu apvienības šī noteikuma izpratnē. Tās būtībā norāda, ka ne to tiešie, ne netiešie biedri neesot uzņēmumi.

49 EKL 81. panta 1. punkts ir piemērojams apvienībām tiktāl, ciktāl to pašu darbība vai to uzņēmumu darbība, kas ir to locekļi, rada sekas, ko šis noteikums paredz novērst (Tiesas 1980. gada 29. oktobra spriedums apvienotajās lietās no 209/78 līdz 215/78 un 218/78 *Van Landewyck* u.c./Komisija, *Recueil*, 3125. lpp., 88. punkts). Ņemot vērā šī noteikuma mērķi, uzņēmumu apvienības jēdziens ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver arī apvienības, kuras pašas veidotas no uzņēmumu apvienībām (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2005. gada 26. janvāra spriedumu lietā T-193/02 *Piau*/Komisija, Krājums, II-209. lpp., 69. punkts; skat. arī pēc analogijas Pirmās instances tiesas 1999. gada 11. marta spriedumu lietā T-136/94 *Eurofer*/Komisija, *Recueil*, II-263. lpp., 9. punkts).

- 50 Šajā gadījumā prasītājas ir noslēgušas strīdīgos nolīgumus nevis savu tiešo biedru, kas faktiski ir lauksaimniecības federācijas vai arodbiedrības, bet gan lauksaimnieku interesēs un vārdā, kas ir šo pēdējo zemākā līmeņa biedri. Tādējādi 2001. gada 24. oktobra nolīgumu ar nosaukumu “*Accord des fédérations des éleveurs et abatteurs*” [“Lopkopju un kautuvju federāciju nolīgums”] ir noslēgušas “lopkopjus pārstāvošās federācijas”, “lai radītu nozarē jaunu attiecību perspektīvas visu tās dalībnieku, lopkopju un uzņēmumu godīgai un leģitīmai atalgošanai”. Tāpat *Rungis* protokolā ir tieši izteikta atsauce uz “ražotāju federācijām”. Tādēļ ir jāsecina, ka Komisija bija tiesīga ņemt vērā prasītāju lietā T-245/03 netiešos vai zemākā līmeņa biedrus, proti, lauksaimniekus, lai novērtētu, vai tie ir uzskatāmi par uzņēmumu apvienībām EKL 81. panta 1. punkta nozīmē.
- 51 Tādēļ ir jāpārbauda, vai Komisija ir pareizi uzskatījusi, ka lauksaimnieki, t.i., prasītāju zemākā līmeņa vai netiešie biedri, ir uzskatāmi par uzņēmumiem EKL 81. panta nozīmē.
- 52 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru konkurences tiesību kontekstā uzņēmuma jēdziens ietver visas struktūras, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no to juridiskā statusa un finansējuma veida (Tiesas 1997. gada 11. decembra spriedums lietā C-55/96 *Job Centre, Recueil*, I-7119. lpp., 21. punkts). Saimniecisku darbību veido jebkādas darbības, kas saistītas ar preču vai pakalpojumu piedāvāšanu attiecīgajā tirgū (Pirmās instances tiesas 2000. gada 30. marta spriedums lietā T-513/93 *Consiglio Nazionale degli Spedizionieri Doganali/Komisija, Recueil*, II-1807. lpp., 36. punkts).
- 53 Lauksaimnieku, zemnieku vai lopkopju darbībai katrā ziņā ir saimniecisks raksturs. Faktiski tie nodarbojas ar preču ražošanu, ko tie piedāvā pārdošanai pret atlīdzību. Lauksaimnieki līdz ar to ir uzņēmumi EKL 81. panta 1. punkta nozīmē.

- 54 Tāpēc arodbiedrības, kas tos apvieno un pārstāv, kā arī federācijas, kas apvieno šīs arodbiedrības, var kvalificēt kā uzņēmumu apvienības minētā noteikuma piemērošanas nolūkos.
- 55 Šādu secinājumu nevar atcelt fakts, ka vietējās arodbiedrības var apvienot arī lauksaimnieku laulātos. Pirmkārt, iespējams, ka zemnieku vai lopkopju laulātie, kas paši ir kādas vietējās lauksaimniecības arodbiedrības biedri, piedalās arī ģimenes saimniecības uzdevumu izpildē. Otrkārt, katrā ziņā vienīgais apstāklis, ka uzņēmumu apvienība var apvienot arī personas vai struktūras, kas nav kvalificējamas kā uzņēmumi, nav pietiekams, lai šai apvienībai atņemtu tādu raksturiezīmi EKL 81. panta 1. punkta izpratnē. Tāpat noraidāms ir prasītāju arguments par to, ka tāda lauksaimnieka gadījumā, kam ir sabiedrības statuss, nevis sabiedrība ar sava pārstāvja starpniecību, bet gan katrs tās dalībnieks pievienojas arodbiedrībai. Kā jau norādīts iepriekš (skat. 52. punktu), uzņēmuma kvalifikācijā nozīme ir nevis juridiskajam statusam vai attiecīgās saimniecības veidam, bet gan tās darbībai un tās dalībniekiem.
- 56 Visbeidzot, noraidāms ir arī pārmetums par iespējamo pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu, kas būtībā pamatots ar to, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā neesot atbildējusi uz apsvērumiem, ko *FNSEA* esot paudusi administratīvajā procedūrā, iebilstot pret tās kvalifikāciju kā uzņēmumu apvienību.
- 57 Jāatgādina — kaut arī saskaņā ar EKL 253. pantu Komisijai jāpamato savi lēmumi, norādot faktiskos un juridiskos apstākļus, no kuriem ir atkarīgs pasākuma tiesiskais pamatojums, un apsvērumus, kuru rezultātā tā pieņēmusi lēmumu, tai tomēr nav jāizklāsta visi faktiskie un juridiskie apstākļi, kas aplūkoti administratīvajās procedūras laikā (Pirmās instances tiesas 1999. gada 20. aprīļa spriedums apvienotajās lietās no T-305/94 līdz T-307/94, no T-313/94 līdz T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 un T-335/94 *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, *Recueil*, II-931. lpp., 388. punkts).

58 Šajā gadījumā apstrīdētajā lēmumā kopsavilkuma veidā ir minēta *FNSEA* tēze, saskaņā ar kuru tā neesot nedz uzņēmums, nedz uzņēmumu apvienība, bet gan profesionāla arodbiedrība, kā arī *FNPL* un *JA* argumenti šajā sakarā (skat. apstrīdētā lēmuma 97. apsvēruma otro ievilkumu, 98. apsvērumu un 99. apsvēruma otro ievilkumu). Šie argumenti apstrīdētajā lēmumā tiek detalizēti noraidīti. Attiecīgi ir skaidrots, ka prasītājas pārstāv zemniekus, kuri nodarbojas ar preču ražošanu, ko piedāvā pārdošanā, un ka Regulai Nr. 26 nebūtu nekādas nozīmes, ja šie pēdējie nebūtu uzskatāmi par uzņēmumiem (apstrīdētā lēmuma 105. apsvērums), ka fakts, ka prasītājas Francijas Darba kodeksa izpratnē ir izveidotas kā profesionālas arodbiedrības, nemaina to kā uzņēmumu apvienību statusu (apstrīdētā lēmuma 110. un 111. apsvērums), ka to arodbiedrības darbība nedod tām tiesības neievērot konkurences tiesības un ka Francijas Konkurences padome ir sodījusi līdzīgas organizācijas (skat. apstrīdētā lēmuma 112.–114. apsvērumu). Visbeidzot, apstrīdētajā lēmumā ir atgādināta Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse un attiecīgā judikatūra (apstrīdētā lēmuma 104. un 116. apsvērums).

59 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, jāsecina, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā bija pietiekami pamatojusi prasītāju kvalifikāciju kā uzņēmumu apvienības.

60 Līdz ar to šis iebildums ir noraidāms kopumā.

2. Par tirdzniecības starp dalībvalstīm ievērojamas ietekmes neesamību

a) Lietas dalībnieku argumenti

61 Prasītāja lietā T-217/03 apgalvo, ka Komisija nav pierādījusi to, ka strīdīgais nolīgums ievērojami ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm. Tā apgalvo, ka minētā

nolīguma daļa par importa pārtraukšanu tika nekavējoties atlikta ar *Rungis* protokolu un ka katrā ziņā tā gandrīz nemaz neievedot liellopus un tādējādi šis aspekts to pilnībā neietekmējot. Faktiski tā apvieno tādu lopkopju kooperatīvus, kuri paši ir kautuvju filiāles, un šie kooperatīvi savāc un tirgo gandrīz tikai un vienīgi savu biedru liellopu produkciju. Turklāt Komisija nevar aprobežoties un balstīt šādu tirdzniecības ietekmi tikai uz nolīguma potenciālās iedarbības analīzi, tai ir jāpārbauda arī faktiskā iedarbība. Tirgus attīstības analīze par attiecīgo laika periodu neatklāja, ka nolīgums ietekmēja importa plūsmu. Runājot par minimālajām iepirkuma cenām, prasītāja norāda, ka nolīgums bija spēkā gandrīz vienu mēnesi, un apgalvo, ka tik īss termiņš atņēma tam jebkādu ietekmi uz importu Francijā.

- 62 Komisija apgalvo, ka nolīgums, kura mērķis ir ierobežot importu, pēc rakstura var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm. Tā apgalvo arī to, ka nolīgums par cenām arī varēja ietekmēt tirdzniecību Kopienā.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

- 63 EKL 81. panta 1. punkts attiecas tikai uz nolīgumiem, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm. Lai nolīgums starp uzņēmumiem varētu ietekmēt tirdzniecību Kopienā, tam, pamatojoties uz objektīvu juridisku un faktu apstākļu kopumu, jāļauj pietiekamā iespējamības līmenī paredzēt, ka tas var tieši vai netieši, faktiski vai potenciāli ietekmēt tirdzniecības plūsmas starp dalībvalstīm tādā nozīmē, ka tas varētu kavēt vienotā tirgus īstenošanas mērķus starp valstīm (Tiesas 2004. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-359/01 P *British Sugar*/Komisija, *Recueil*, I-4933. lpp., 27. punkts, un Pirmās instances tiesas 1997. gada 22. oktobra spriedums apvienotajās lietās T-213/95 un T-18/96 *SCK* un *FNK*/Komisija, *Recueil*, II-1739. lpp., 175. punkts).

- 64 Šajā gadījumā 2001. gada 24. oktobra nolīgums ietver apņemšanos par liellopu gaļas importa pagaidu pārtraukumu Francijā. Kā tas norādīts apstrīdētajā lēmumā, Francija ir viena no galvenajām liellopu gaļas importētājām Kopienā. Importa lielākā daļa (aptuveni 95 %) turklāt nāk no citām dalībvalstīm (apstrīdētā lēmuma 11. apsvērums). No tā izriet, ka strīdīgais nolīgums katrā ziņā var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm.
- 65 Šo secinājumu nevar atcelt prasītājas arguments, saskaņā ar kuru 2001. gada 24. oktobra nolīguma sadaļa ar nosaukumu "Imports" tika atņemta tikai dažas dienas vēlāk, noslēdzot 2001. gada 31. oktobra *Rungis* protokolu. Jebkurš nolīgums, attiecībā uz kuru izpildīti EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumi, ir iekļauts šī noteikuma piemērošanas jomā. Katrā ziņā, kā tiks nospriests turpmāk (skat. turpmāk 136. punktu), *Rungis* protokols ar nosaukumu "Réunion 'Viande d'importation'" ["Sanāksme par "Importēto gaļu""] skaidri atsaucas uz importu un tajā nav paredzēts pilnībā atteikties no importa pārtraukšanas pasākumiem, ko bija nolēmusas prasītājas.
- 66 Tāpat ir jānorāda prasītājas tēze, ka uz to neattiecoties nolīguma sadaļa "Imports", jo tās biedri gandrīz nemaz neievedot liellopus. Spriežot pēc prasītājas iesniegtajiem datiem, tās biedru importa darbības atspoguļo daļu no kopējā liellopu gaļas importa Francijā, un lai gan neliels, tas tomēr nav pilnībā maznozīmīgs (aptuveni 1,5 % 2001. gadā, proti, 3865 tonnas). Turklāt Komisija tiesas sēdē apgalvoja, kam neiebilda prasītāja, ka tās biedri agrāk ir ievēduši daudz lielākas liellopu gaļas partijas (15 000 tonnas iepriekšējā gadā pirms krīzes sākuma). Tāpat ir jānorāda — ja tas ir patiesi, ka kooperatīvi, prasītājas biedri, savāca un tirgoja attiecīgi savu biedru liellopus, tās tikpat labi līdz 20 % no to gada apgrozījuma varēja tirgot to lopkopju produkciju, kas nav biedri. Visbeidzot, katrā ziņā pārkāpums, kurā piedalījās

prasītāja, varēja iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm, tāpēc Komisijai nav pienākuma pierādīt, ka prasītājas individuālā dalība varēja ietekmēt tirdzniecību Kopienā (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1992. gada 10. marta spriedumu lietā T-14/89 *Montedipe/Komisija, Recueil*, II-1155. lpp., 254. punkts).

67 Turklāt ir jāatgādina, ka strīdīgā nolīguma sadaļa paredzēja izveidot minimālo cenu skalas, kas varēja ietekmēt tirdzniecību Kopienā. Konkurenci ierobežojošās darbības, kas aptver vienas dalībvalsts visu teritoriju, pēc to rakstura var konsolidēt valsts tirgu noslēgšanu, kavējot arī Līgumā paredzēto ekonomisko mijiedarbību (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *SCK un FNK/Komisija*, 179. punkts). Šajā sakarā svarīgi ir noskaidrot aizliegtās vienošanās relatīvo nozīmi attiecīgajā tirgū un ekonomisko kontekstu, kurā šī vienošanās atrodas. Šajā gadījumā ir jāatzīst, ka Francijas liellopu ganāmpulks veido 25 % no Kopienas kopējā ganāmpulka (apstrīdētā lēmuma 10. apsvērum). Visbeidzot, Tiesa jau ir lēmusi — kad runa ir par importam atvērtu tirgu, aizliegtas vienošanās par nacionālu cenu dalībnieki var saglabāt savu tirgus daļu tikai tad, ja tie sevi aizsargā no ārvalstu konkurences (iepriekš minētais spriedums lietā *British Sugar/Komisija*, 28. punkts).

68 Visbeidzot, pretēji prasītājas apgalvojumiem Komisijai nebija pienākuma pierādīt, ka strīdīgajam nolīgumam praksē bija ievērojama ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm. Kā jau norādīts iepriekš 63. punktā, EKL 81. panta 1. punkts prasa tikai to, lai konkurenci ierobežojoši nolīgumi un saskaņotas darbības varētu iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm (skat. arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Montedipe/Komisija*, 253. punkts).

69 Līdz ar to šis iebildums ir jānoraida.

3. Par konkurences ierobežojumu neesamību

a) Lietas dalībnieku argumenti

70 Prasītājas būtībā apgalvo, ka strīdīgais nolīgums neierobežojot konkurenci un ka tādēļ tam nav piemērojams EKL 81. panta 1. punkts.

71 Prasītājas apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka attiecīgajam nolīgumam bija konkurenci ierobežojošs mērķis. Tās norāda, ka Komisija nevarēja uz tām attiecināt minētā nolīguma sadaļu "Imports" un ka tai vajadzēja spriest tikai par iespējamo konkurences ierobežošanu saistībā ar cenām. Strīdīgās cenu skalas tika noteiktas, kā pamatu ņemot pašas Komisijas noteiktās intervences cenas tirgu kopīgajā organizācijā (TKO) liellopu un teļa gaļas nozarē, kas uzskatāmas par tirgus referenci un turklāt bija ļoti zemas. Arī nolīguma konkrētā iedarbība bija ļoti ierobežota, gandrīz nekāda, īsā laika periodā, un tas neatstāja nekādu iespaidu uz patēriņa cenām.

72 Prasītājas apgalvo arī to, ka 2001. gada 24. oktobra nolīgums attiecās tikai uz ieteiktu minimālo cenu, kuras ievērošanu prasītājas nevarēja uzspiest saviem biedriem. Tā kā runa ir par vertikālu nolīgumu, ieteiktās cenas noteikšana būtībā nav uzskatāma par konkurences ierobežošanu. 4. panta a) apakšpunkts Komisijas 1999. gada 22. decembra Regulā (EK) Nr. 2790/99 par [EKL] 81. panta 3. punkta piemērošanu vertikālu vienošanos un saskaņotu darbību kategorijām (OV L 336, 21. lpp.) aizliedz noteikt cenu tikai atkārtotai pārdošanai pircējam, lai gan šajā gadījumā kautuves varēja brīvi noteikt cenas, ko tās prasīja no lielajiem izplatītājiem vai vairumtirgotājiem. Visbeidzot, prasītājas atsauca uz lauksaimniecības nozares īpatnībām, kas

nepieļauj piedāvājuma un pieprasījuma spontāna līdzsvara ilglaicīgu uzturēšanu un ko vajag regulēt ne tikai ar tirgus mehānismiem, jo konkurences tiesības tai nav piemērojamas automātiski. Savu argumentu atbalstam prasītājas lietā T-245/03 pielikumā pievienoja 2003. gada 2. jūnija juridisku atzinumu.

73 Turklāt prasītājas norāda — kad Komisija vērtē konkurences ierobežošanu, tai jāņem vērā viss juridiskais un ekonomiskais konteksts, kurā strīdīgais nolīgums ir noslēgts, tās atgādina, ka visi nolīgumi uzņēmumu starpā, kas ierobežo pušu vai vienas no pusēm rīcības brīvību, uzreiz nav uzskatāmi par EKL 81. panta 1. punktā noteikto ierobežojumu (Tiesas 2002. gada 19. februāra spriedums lietā C-309/99 *Wouters* u.c., *Recueil*, I-1577. lpp., 97. punkts). Nolīgumam, kura mērķis vai sekas ir konkurences ierobežošana, nepiemēro šo aizliegumu, ja tas ļauj sasniegt cita rakstura mērķus un ja turklāt šādas ierobežojošās sekas ir vajadzīgas minēto mērķu sasniegšanai un tās pilnībā nelikvidē konkurenci ievērojamā kopējā tirgus daļā. Tādēļ Komisijai vajadzēja veikt padziļinātu un konkrētu analīzi par attiecīgā nolīguma raksturu un mērķi, kā arī par tā sekām, ko tā nedarija.

74 Prasītājas arī apgalvo, ka Komisija nepietiekami ir novērtējusi ārkārtējo krīzes situāciju, kādā faktu rašanās laikā atradās Francijas liellopu audzētāji. Tās atgādina, ka liellopu gaļas cenas, uz ko attiecās strīdīgais nolīgums, 2001. gadā samazinājās caurmērā līdz to zemākajam līmenim kopš 1980. gada un ka ražotājam samaksāta cena pēc transportēšanas izdevumu atskaitīšanas kļuva zemāka par pašizmaksas cenu pat pēc saņemtā atbalsta atskaitīšanas. Liellopu gaļas patēriņš Eiropā samazinājās teju par 10 % 2001. gadā, kas tieši ietekmēja Francijas lopkopjus, kuri riskēja ar pazušānu no tirgus.

75 Prasītājas apgalvo arī to, ka secīgi veiktie Kopienų pasākumi izrādījušies nepietiekami, lai atrisinātu krīzi. Sevišķi īpašais iepirkšanas režīms tiek piemērots

tikai izvešanas no kautuves stadijā, lai gan ražotāju ienākumi tiek noteikti ieviešanas kautuvē stadijā. Tādēļ Kopienas cenu jomā veikto pasākumu sekas uz ražotājiem katrā ziņā iedarbojās caur starpprofesiju nolīgumu, ko noslēguši ražotāji un kautuves.

76 Šajā sakarā prasītājas lietā T-245/03 apgalvo, ka Komisijai vajadzēja izvērtēt 2001. gada 24. oktobra nolīgumu kā tiesiskā regulējuma aktu, un piebilst, ka Francijā valsts un arodbiedrību federāciju saskaņota pārvalde ir tradicionāla lauksaimniecības nozarē. Prasītājas esot atsaukušās uz skaidru un publisku Francijas valdības lūgumu, kura mērķis bija novērst liellopu gaļas ražotāju ekonomisko katastrofu, kas varēja radīt liellopu gaļas nozares sabrukumu un kas jau bija izraisījusi nopietnas problēmas sabiedriskajā kārtībā. Tās norāda, ka Francijas zemkopības ministrs bija šī nolīguma iniciators un ka viņš Francijas parlamenta deklarācijā izteica savu atbalstu minētā nolīguma izstrādei.

77 Komisija norāda — tā kā strīdīgā nolīguma pušu nodoms bija slēgt valsts tirgus un noteikt minimālās cenas, jāsecina, ka arī tā mērķis bija ierobežot konkurenci. Tā apgalvo, ka katrā ziņā apstrīdētajā lēmumā tā ir ņēmusi vērā nolīguma ekonomisko un juridisko kontekstu. Komisija piebilst, ka Kopienų līmeni ir īstenoti vairāki pasākumi, lai apturētu šo krīzi. Visbeidzot, tā apgalvo, ka Francijas zemkopības ministra mudinājumam tajā laikā noslēgt nolīgumu nav nekādas likumdošanas spēka.

78 Turklāt Komisija prasa, lai juridiskais atzinums, ko prasītājas lietā T-245/03 pievienojušas pielikumā, tiktu noraidīts kā nepieņemams. Rakstu pielikumiem vienkārši ir nosacīta un papildinoša nozīme (Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā T-31/99 *ABB Asea Brown Boveri*/Komisija, *Recueil*, II-1881. lpp.), juridiskajiem pārstāvjiem Kopienų tiesību jautājumi ir jāizskata pašos procesuālajos dokumentos.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

- 79 Vispirms ir jānorāda Komisijas prasība noraidīt kā nepieņemamu prasītāju lietā T-245/03 iesniegto juridisko atzinumu. Jānorāda, ka visi dokumenti, kas iesniegti kopā ar prasības pieteikumu, tiek pievienoti lietas materiāliem. Citāds ir jautājums par to, vai prasītāja var atsaukties uz dažiem no šiem dokumentiem un vai Pirmās instances tiesa var ņemt tos vērā. Jānorāda, ka prasības pieteikuma pamatdaļas noteiktus punktus var pamatot un papildināt, atsaucoties uz izvilkumiem no tam pievienotajiem materiāliem, ja vien juridiskās argumentācijas būtiskie elementi ir ietverti pašā prasības pieteikumā (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2005. gada 21. septembra spriedumu lietā T-87/05 *EDP/Komisija*, Krājums, II-3745. lpp., 155. punkts, un 2005. gada 14. decembra spriedumu lietā T-209/01 *Honeywell/Komisija*, Krājums, II-5527. lpp., 57. punkts). Šajā gadījumā Pirmās instances tiesa uzskata, ka prasītājas savos rakstos ir pietiekami attīstījušas savu tēzi, saskaņā ar kuru strīdīgais nolīgums ir uzskatāms par valsts regulējuma aktu. Attiecīgais pielikums līdz ar to kalpo tikai kā šīs tēzes pamatojums un papildinājums. Tādēļ prasītāja var uz to atsaukties.
- 80 Runājot par prasītāju izvirzīto iebildumu, tās būtība apgalvo, ka ne strīdīgā nolīguma mērķis, ne sekas nav nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū EKL 81. panta 1. punkta nozīmē.
- 81 Vispirms svarīgi atgādināt, ka prasītāju 2001. gada 24. oktobrī noslēgtais nolīgums paredzēja, pirmkārt, apņemšanos par liellopu gaļas importa pagaidu pārtraukumu Francijā un, otrkārt, apņemšanos piemērot minimālās iepirkuma cenas skalu, nododot kautuvēs kaujamas (izbrāķētas) govīs. Pretēji prasītāju apgalvojumiem un, ņemot vērā iepriekš 65. un 66. punktā izklāstītos iemeslus, strīdīgā nolīguma ierobežojošā rakstura vērtējumā ir jāņem vērā ne tikai iepriekš minētie pasākumi, kas attiecas uz cenām, bet arī tie, kas attiecas uz importa pārtraukšanu.

- 82 Tādējādi, pirmkārt, ir jāsecina, ka strīdīgajā nolīgumā paredzētās apņemšanās pārtraukt importu mērķis it īpaši bija nepieļaut liellopu gaļas ieviešanu Francijā par zemākām cenām nekā prasītāju noteiktajā cenu skalā, lai nodrošinātu Francijas lopkopju ražojumu noietu un minētās skalas efektivitāti. Jāsecina arī tas, ka strīdīgā nolīguma mērķis bija Francijas valsts tirgus noslēgšana un tādējādi konkurences ierobežošana vienotajā tirgū.
- 83 Otrkārt, attiecībā uz cenu skalas noteikšanu ir jāatgādina, ka EKL 81. panta 1. punkta a) apakšpunkts skaidri paredz, ka konkurenci ierobežo jo īpaši darbības, ar kurām tieši vai netieši nosaka iepirkuma vai pārdošanas cenas. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru cenu noteikšana patiesi ir acīmredzams konkurences ierobežojums (Pirmās instances tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedums lietā T-148/89 *Tréfilunion/Komisija, Recueil*, II-1063. lpp., 109. punkts, un 1998. gada 15. septembra spriedums apvienotajās lietās T-374/94, T-375/94, T-384/94 un T-388/94 *European Night Services u.c./Komisija, Recueil*, II-3141. lpp., 136. punkts).
- 84 Šajā gadījumā prasītājas ir vienojušās par iepirkuma cenu skalu, nododot kautuvēs noteiktu kategoriju liellopus, kurā bija noteikts cenu saraksts par liemeņa kilogramu noteiktām govju kategorijām un cenas aprēķina metode citām kategorijām saskaņā ar Kopienu iestāžu noteiktajām cenām īpašā iepirkšanas režīma ietvaros. Pretēji prasītāju apgalvojumam jau no strīdīgā nolīguma noteikumu satura izriet, ka runa nebija par ieteiktajām vai indikatīvajām cenām, bet gan par minimālajām cenām, kuru ievērošanu apņēmās nodrošināt ligumslēdzējas federācijas. Minētais nolīgums paredzēja, ka “biedru naudām vismaz jābūt atbilstošām šai skalai”. Tāpat 2001. gada 8. novembra vēstulē, ko prasītājas lietā T-245/03 bija nosūtījušas saviem biedriem, runājot par 2001. gada 24. oktobra nolīguma piemērošanu, bija minēta atsauce uz “minimālo cenu skalas” piemērošanu.
- 85 Pat pēc sava rakstura tāda nolīguma kā šajā lietā, kas noslēgts starp federācijām, kuras pārstāv lauksaimniekus, un federācijām, kuras pārstāv kautuves, un nosaka

minimālās cenas noteiktu kategoriju govīm, lai padarītu šīs cenas obligātas visiem tirgus dalībniekiem, kas darbojas attiecīgajos tirgos, mērķis ir ierobežot brīvas konkurences darbību šajos tirgos (šajā sakarā skat. Tiesas 1985. gada 30. janvāra spriedumu lietā 123/83 *BNIC, Recueil*, 391. lpp., 22. punkts), it īpaši mākslīgā veidā ierobežojot lopkopju un kautuvju tirgošanās pārrunu iespējas un kropļojot cenu veidošanos attiecīgajos tirgos.

86 Šādu secinājumu nevar atcelt prasītāju arguments par to, ka lauksaimniecības tirgi ir reglamentēti tirgi, kuros konkurences noteikumi nav automātiski piemērojami un kuros bieži vien cenu veidošanās neatbilst brīvai piedāvājuma un pieprasījuma mijiedarbībai. Protams, lauksaimniecības nozarei ir zināma specifika un to regulē detalizēti noteikumi, bieži uzsvāru liekot uz intervenci. Taču ir jānorāda, kā tas tiks izvērtēts arī trešā pamata ietvaros, ka Kopienų konkurences noteikumi ir piemērojami lauksaimniecības produktu tirgiem, pat ja ir noteikti zināmi izņēmumi, lai ņemtu vērā šo tirgu īpašo situāciju.

87 Prasītājas arīdžan nevar atsaukties uz argumentu, ka strīdīgo cenu skalai nebija ierobežojošas raksturiezīmes, jo tās bija noteiktas, atsaucoties uz īpašā iepirkšanas režīma cenām, ko Komisija pati bija izveidojusi. Izvērtējot salīdzinošās tabulas, kuras pēc Pirmās instances tiesas lūguma bija iesniegušas lietas dalībnieces, atklājās, ka vidējas vai zemas kvalitātes govīm nolīgumā cenas ir noteiktas, balstoties uz īpašā iepirkšanas režīmā piemērotajām cenām, turpretī augstas kvalitātes govīm (kuras veido 30 % no 2001. gadā nokautajām govīm) nolīgumā noteiktās cenas bija ievērojami augstākas nekā intervences cenas. Katrā ziņā vienkāršs fakts, ka minimālās cenas tika noteiktas, atsaucoties uz publiskās intervences cenām, nevar likvidēt strīdīgā nolīguma ierobežojošās raksturiezīmes. Šāda atsaukšanās uz publiskās intervences cenām neļauj strīdīgajai cenu skalai atbrīvoties no konkurenci ierobežojošā mērķa, ko veido tieša un mākslīga konkrētas tirgus cenas noteikšana un ko var pielīdzināt dažādiem lauksaimniecības TKO atbalsta mehānismiem un publiskajai intervencei, kuru mērķis ir stabilizēt tirgus, kuros ir raksturīgs pārmērīgs piedāvājums, izņemot no apgrozījuma daļu no produkcijas.

- 88 Prasītājas turklāt apgalvo, ka saskaņā ar Regulas Nr. 2790/1999 4. panta a) punkta noteikumiem vertikālā vienošanās ir aizliegts ierobežot pircēja iespēju noteikt savu pārdošanas cenu, un norāda, ka strīdīgajā nolīgumā noteiktā cenu skala neierobežo kautuvju iespējas noteikt savas cenas klientiem. Taču šāda atsauce uz Regulu Nr. 2790/1999 šajā gadījumā nav atbilstoša. Minētās regulas 3. pants no vertikālu vienošanos grupveida atbrīvojuma piemērošanas jomas izslēdz tādus gadījumus, kuros piegādātāja tirgus daļa pārsniedz 30 % no attiecīgā tirgus. Komisija norādīja, pret ko neiebilda prasītājas, ka prasītāju lopkopju federāciju biedru produkcija ievērojami pārsniedza šo 30 % sliekšni Francijas liellopu gaļas tirgū.
- 89 Attiecībā uz prasītāju apgalvojumu, ka tās saviem biedriem nevarot piespiest ievērot noteiktās minimālās cenas, ir jāatzīst, ka, ja uz nolīgumu starp apvienībām attiecas EKL 81. panta 1. punkts, nav vajadzīgs, lai attiecīgās apvienības varētu piespiest savus locekļus izpildīt saistības, ko tiem uzliek nolīgums (šajā sakarā skat. Tiesas 1975. gada 15. maija spriedumu lietā 71/74 *Frubo*/Komisija, *Recueil*, 563. lpp., 29.–31. punkts). Turklāt ir jānorāda, ka atsauce uz iepriekš minēto spriedumu lietā *Wouters* u.c. šajā gadījumā nav atbilstoša, jo faktiskie apstākļi un juridiskās problēmas tajā lietā, kurā taisīts spriedums, kas attiecās uz profesionālas apvienības regulējumu par advokātu profesijas darbību un organizāciju, nav pielīdzināmi pašreizējai lietai.
- 90 Lai attaisnotu strīdīgo nolīgumu, prasītājas arīdzan nevar atsaukties uz krīzi, kāda valdīja liellopu nozarē faktu rašanās laikā, kas it īpaši ietekmēja Francijas liellopu audzētājus. Šis apstākļis pats par sevi nevar būt iegansts secinājumam, ka nav izpildīti EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumi (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 740. punkts). Katrā ziņā ir jānorāda, ka Komisija savā vērtējumā nebija ignorējusi

krīzi nozarē, kā tas sevišķi izriet no apstrīdētā lēmuma 10.–15. un 130. apsvēruma. Turklāt Komisija to bija ņēmusi vērā, nosakot naudas sodu, samazinādama to par 60 % (skat. apstrīdētā lēmuma 182.–185. apsvērumu).

91 Jānoraida arī prasītāju tēze, ka strīdīgais nolīgums ir uzskatāms par valsts regulējuma aktu, kas atbilst Francijas tradicionālai saskaņotas pārvaldes praksei starp administrāciju un lauksaimniecības federācijām un ko attaisnojot valsts iestāžu veikto pasākumu neefektivitāte. Šajā sakarā, pirmkārt, ir jāatgādina, ka atbilstošās tiesību normas, saskaņā ar kurām tiek pieņemti EKL 81. pantā paredzētie nolīgumi, un šo normu juridiskā kvalifikācija, kas šajā sakarā paredzēta dažādās valsts tiesību sistēmās, neietekmē Kopienų konkurences noteikumu piemērošanu (iepriekš minētais spriedums lietā *BNIC*, 17. punkts). Otrkārt, jānorāda, ka tiesas sēdē Francijas Republikas pārstāvji noliedza to, ka strīdīgais nolīgums būtu uzskatāms par kopīgu pārvaldību starp administrāciju un lauksaimniecības federācijām, precizēdami, ka tā izpaužas kā pēdējo pārstāvēšana valsts un Kopienų konsultatīvajās struktūrās. Visbeidzot, treškārt, ir jāatzīst, ka apgalvotā publisko pasākumu nepietiekamība noteiktas nozares problēmu atrisināšanai nevar attaisnot to, ka skartie privātie tirgus dalībnieki iesaistās darbībās, kas ir pretējas konkurences noteikumiem, vai ka tie pretendē uz tām prerogatīvām, kas ir saistītas ar publiskajām, valsts vai Kopienų pilnvarām, lai ar savu rīcību aizstātu publisko iestāžu rīcību.

92 Tāpat, runājot par Francijas zemkopības ministra lomu 2001. gada 24. oktobra nolīguma noslēgšanā, pietiek atzīt, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru apstākļi, ka uzņēmumu rīcība valsts iestādēm ir bijusi zināma, tā ir atļauta vai tās pat to ir veicinājušas, katrā ziņā nevar ietekmēt EKL 81. panta piemērošanu (Pirmās instances tiesas 1993. gada 29. jūnija spriedumi lietā *T-7/92 Asia Motor France u.c./Komisija*, *Recueil*, II-669. lpp., 71. punkts, un iepriekš minētajā lietā *Tréfilunion/Komisija*, 118. punkts).

93 Visbeidzot, jānoraida arī prasītāju arguments, ka Komisija neesot pierādījusi, ka strīdīgais nolīgums esot izraisījis sekas attiecībā uz importu vai tirgus cenu. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai piemērotu EKL 81. panta 1. punktu, nolīguma konkrētai ietekmei nav nozīmes, ja izrādās, ka tās mērķis ir traucēt, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū. Līdz ar to faktiski konkurenci ierobežojošu seku pierādīšana nav vajadzīga, ja ir nodibināts pārmestās rīcības konkurenci ierobežojošais mērķis (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija*, 741. punkts, un Pirmās instances tiesas 2000. gada 6. jūlija spriedums lietā T-62/98 *Volkswagen/Komisija*, *Recueil*, II-2707. lpp., 178. punkts). Kā jau iepriekš tika secināts, Komisija bija pierādījusi, ka strīdīgā nolīguma mērķis bija ierobežot brīvu konkurenci attiecīgajos tirgos (skat. iepriekš 82.–85. punktu). Komisijai tādēļ nebija pienākuma pārbaudīt šo pasākumu konkrētās sekas attiecībā uz konkurenci kopējā tirgū, it īpaši Francijā.

94 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, šis iebildums ir jānoraida.

4. Par arodbiedrību darbības kvalifikāciju

a) Lietas dalībnieku argumenti

95 Prasītājas lietā T-245/03 apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, ierobežojot attiecībā uz tām biedrošanās brīvības izmantošanu, kas atzīta Nicā 2000. gada 7. decembrī proklamētās Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 12. panta 1. punktā (OV 2000, C 364, 1. lpp.). Komisija it īpaši nav ņēmusi vērā pārvaldības funkcijas, kas ir raksturīgas Francijas lauksaimniecības arodbiedrībām. Tāpat Komisija esot bijusi ārkārtīgi neprecīza, kad tā sodītajām federācijām uzlika

pienākumu nākotnē atturēties no jebkāda nolīguma, saskaņotas darbības vai lēmuma, kura mērķis vai sekas varētu būt līdzīgas tām pārmestajam pārkāpumam, lai gan profesionālai arodbiedrībai vajadzētu organizēt starp tās biedriem saskaņotas darbības savu kolektīvo interešu aizstāvēšanai.

- 96 Komisija apgalvo — fakts, ka prasītājas ir arodbiedrības, neatbrīvo tās no konkurences noteikumu piemērošanas, kas ir sabiedriskās kārtības noteikumi.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

- 97 Saskaņā ar EKL 3. panta 1. punkta g) un j) apakšpunktu Kopienas darbība paredz vienlaicīgi sistēmu, kas nodrošina to, ka iekšējā tirgū nav izkropļota konkurence, un sociālo politiku. EKL 137. panta 1. punkta f) apakšpunkts paredz arī to, ka Kopiena atbalsta un papildina dalībvalstu darbības darba ņēmēju un darba devēju pārstāvības un kolektīvās interešu aizsardzības jomā, un EKL 139. panta 1. punkts paredz, ka sociālo partneru dialogs Kopienas limenī var radīt līgumattiecības. EKL 81. panta 1. punkts aizliedz nolīgumus, kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū. Šis pants ir uzskatāms par fundamentālu normu, kas ir neizbēgama Kopienai uzticēto uzdevumu sasniegšanā un sevišķi iekšējā tirgus darbībā (Tiesas 1999. gada 1. jūnija spriedums lietā *C-126/97 Eco Swiss, Recueil*, I-3055. lpp., 36. punkts).

- 98 Tiesa ir lēmusi, ka, ja zināmas konkurenci ierobežojošas sekas ir skaidri ietvertas kolektīvajos nolīgumos, kas noslēgti starp darba devēju un darbinieku pārstāvju

organizācijām, šo nolīgumu sociālās politikas mērķi tiktu nopietni kompromitēti, ja sociālie partneri būtu pakļauti EKL 81. panta 1. punktam, kopīgi meklējot pasākumus, kas paredzēti darba un nodarbinātības apstākļu uzlabošanai. Tādējādi no Līguma noteikumu, skatot tos kopumā, lietderīgas un konsekventas interpretācijas izriet, ka nolīgumi, kas kolektīvo pārrunu ietvaros ir noslēgti starp sociālajiem partneriem, lai ievērotu šos mērķus, to veida un mērķa dēļ ir uzskatāmi par tādiem, uz kuriem neattiecas EKL 81. panta 1. punkts (Tiesas 1999. gada 21. septembra spriedums lietā *C-67/96 Albany, Recueil*, I-5751. lpp., 59. un 60. punkts). Savukārt Tiesa ir noteikusi, ka šis pēdējais noteikums ir piemērojams starpprofesiju nolīgumiem, ko ir noslēgušas organizācijas, kas publisko tiesību organizāciju ietvaros pārstāv ražotājus, kooperatīvus, strādniekus un ražošanas nozares (iepriekš minētais Tiesas spriedums lietā *BNIC*, 3. un 16.–20. punkts, un 1987. gada 3. decembra spriedums lietā *136/86 BNIC, Recueil*, 4789. lpp., 3. un 13. punkts).

99 Šajā gadījumā Pirmās instances tiesa uzskata, ka strīdīgā nolīguma būtība un mērķis neattaisno tā izslēgšanu no EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas jomas.

100 Pirmkārt, jāatzīst, ka minētais nolīgums nav kolektīvs darba koplīgums un to nav noslēgušas darba devēju un darbinieku pārstāvju organizācijas. Lopkopji neatrodas nekādās darba tiesiskās attiecībās ar kautuvēm, jo tie neveic darbu to labā un pakļautībā, ne arī ir integrēti tajās (šajā sakarā skat. Tiesas 1999. gada 16. septembra spriedumu lietā *C-22/98 Becu u.c., Recueil*, I-5665. lpp., 26. punkts). Turpretī, kā tas jau ir izlemts iepriekš, lopkopji ir uzskatāmi par uzņēmumiem EKL 81. panta 1. punkta nozīmē (skat. iepriekš 53. punktu). Strīdīgais nolīgums tādējādi ir uzskatāms par starpprofesiju nolīgumu, kas noslēgts starp diviem ražošanas ķēdes posmiem liellopu gaļas nozarē. Otrkārt, nolīgumā nav paredzēti pasākumi darba un nodarbinātības nosacījumu uzlabošanai, bet gan tikai liellopu gaļas importa pārtraukšana un minimālās cenas noteikšana konkrētu kategoriju govīm. Šo pasākumu mērķis šajā gadījumā ir ierobežot konkurenci vienotajā tirgū (skat. iepriekš 82. un 85. punktu).

101 No tā attiecīgi izriet — pat ja prasītājas lietā T-245/03 kā lauksaimniecības arodbiedrību federācijas tiešām leģitīmi varēja rīkoties savu biedru aizstāvības nolūkos, tās šajā gadījumā nevarēja atsaukties uz arodbiedrību brīvību, lai attaisnotu konkrētas darbības, kas bija pretrunā EKL 81. panta 1. punktam.

102 Tāpat ir jānoraida prasītāju tēze, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 2. pantā noteikdama tām pienākumu turpmāk atturēties no jebkādas aizliegtas vienošanās ar konstatētajam pārkāpumam identisku vai līdzīgu mērķi vai sekām, esot kaitējusi to misijai kā profesionālām arodbiedrībām ilgtermiņā veikt saskaņotas darbības savu kolektīvo interešu aizsardzībai. Uzliekot prasītājām pienākumu atturēties no inkriminēto pārkāpumu atkārtošā vai līdzīgu pasākumu veikšanas, Komisija norādīja tikai sekas, kuras attiecībā uz to rīcību nākotnē izriet no prettiesiskuma konstatācijas apstrīdētā lēmuma 1. pantā (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2001. gada 13. decembra spriedumu apvienotajās lietās T-45/98 un T-47/98 *Krupp Thyssen Stainless* un *Acciai speciali Terni*/Komisija, *Recueil*, II-3757. lpp., 311. punkts). Šāda prasība turklāt ir pietiekami precīza un tā balstīta uz faktiem, kas Komisijai ļāva konstatēt sankcionētās rīcības prettiesiskumu, no kā skaidri izriet, ka šāds pienākums neattiecas uz prasītāju vispārējo arodbiedrības darbību.

103 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, šis iebildums ir jānoraida.

104 Līdz ar to šis pamats ir noraidāms.

B — Par otro pamatu, kas attiecas uz acīmredzamām kļūdām vērtējumā un tiesību kļūdām, novērtējot pārkāpuma apjomu un ilgumu

105 Prasītājas apstrīd Komisijas noteiktā pārkāpuma apjomu un ilgumu. Pirmkārt, tās apgalvo, ka 2001. gada 24. oktobra nolīguma sadaļa "Imports" zaudēja spēku tiklīdz

2001. gada 31. oktobrī tika parakstīts *Rungis* protokols. Otrkārt, tās noliedz, ka 2001. gada 24. oktobra nolīgums būtu ticis pagarināts ar tāda paša satura mutisku nolīgumu.

1. Sākotnēji jautājumi

a) Par vietējo nolīgumu ņemšanu vērā

Lietas dalībnieku argumenti

¹⁰⁶ Prasītājas apgalvo, ka Komisija nevarēja pamatoties uz vietējā līmenī noslēgtajiem atsevišķu lopkopju un kautuvju arodbiedrību nolīgumiem, lai noteiktu nacionālajām federācijām pārmestā pārkāpuma ilgumu. Tās atgādina, ka Komisijas pienākums ir pierādīt nolīguma ilgumu un ka tiktāl, ciktāl tā izvēlas pamatoties uz tiešiem dokumentāriem pierādījumiem, lai pierādītu pārkāpumu un dalību tajā, tā nevar prezumēt līdzdalības kādā nolīguma daļā turpināšanos pēc pēdējās pierādītās dalības kādā no īstenošanas pasākumiem (Pirmās instances tiesas 2000. gada 15. marta spriedums apvienotajās lietās T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95 *Cimenteries CBR* u.c./Komisija, *Recueil*, II-491. lpp., 4281.–4283. punkts).

¹⁰⁷ Prasītājas norāda, ka tās nav attiecīgo vietējo nolīgumu līgumslēdzējas puses, jo tos ir noslēgušas atsevišķas juridiskas vienības, proti, departamentu lauksaimniecības federācijas, departamentu JA vai vietējās arodbiedrības. Šie vietējie nolīgumi, it īpaši pēc 2001. gada 30. novembra noslēgtie, bija tikai un vienīgi šo pēdējo rīcības rezultāts un tie bija atkarīgi no to spējas panākt minimālo cenu piemērošanu

pircējiem. Prasītājas šajā sakarā uzsver *FNB* direktora rokraksta anotācijas attiecībā 2001. gada 29. novembra sanāksmi (“vest sarunas par cenu skalām reģionā”). Fakts, ka *FNB* atsaucies cenu skalu nosūtīja departamentu federācijām, kas to pieprasīja, nevar apgāzt šo secinājumu, jo šāds sūtījums esot noticis nevis saskaņā ar nacionālo nolīgumu, bet gan šo federāciju veikto vietējo pārrunu ietvaros. Tāpat *E. C.*, viens no *FNB* direktoriem, 2001. gada 11. decembrī adresēja šo skalu kādai departamenta federācijai, skaidri tai atgādinot, ka nolīgums neatjauno minēto skalu. Visbeidzot, prasītājas apstrīd Komisijas tēzi, ka vietējo nolīgumu teksts gandrīz burtiski tiek atkārtots nacionālajā nolīgumā.

- 108 Prasītājas turklāt norāda, ka šo vietējo nolīgumu līgumslēdzējas puses nav piedalījušās administratīvajā procedūrā Komisijā. Prasītājas nevarot atbildēt to vietā un vārdā. Lidz ar to šo materiālu neizsvīturošana no debatēm būtu pretrunā tiesībām uz aizstāvību un 6. panta 1. punktam Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā (ECTK).
- 109 Komisija iebilst, ka tā pārkāpuma ilguma novērtējumā varēja gan pamatoti ņemt vērā daudzos vietējos nolīgumus, kas tika noslēgti pēc 2001. gada 24. oktobra nolīguma parakstīšanas. Šie vietējie nolīgumi bija strīdīgā nolīguma galvenie īstenošanas instrumenti, it īpaši pēc rakstveida nolīguma izbeigšanās. Turklāt visi dokumenti par šiem nolīgumiem tika atrasti pie prasītājām, kas pierāda to, ka nacionālās federācijas cieši sekoja to nacionālā nolīguma izpildei vietējā līmenī.

Pirmās instances tiesas vērtējums

- 110 Prasītājas būtībā apgalvo, ka Komisija pārkāpuma ilguma novērtējuma nolūkā nevarēja ņemt vērā nolīgumus, ko bija noslēgušas nevis pašas prasītājas, bet gan

departamentu federācijas vai lopkopju vietējās arodbiedrības, no vienas puses, un kautuvju uzņēmumi, no otras puses.

111 Taču netiek apstrīdēts, ka attiecīgās lopkopju federācijas vai vietējās arodbiedrības ir tieši vai netieši prasītāju lietā T-245/03 biedri.

112 Jānorāda, ka pēc 2001. gada 24. oktobra nolīguma parakstīšanas lopkopju nacionālās federācijas aicināja savus biedrus īstenot šo nolīgumu vietējā līmenī. Prasītājas lietā T-245/03 2001. gada 25. oktobra vēstulē saviem biedriem, informējot par iepriekšējā dienā parakstīto nolīgumu, norādīja: “Katram no mums no šī brīža jāpievērš liela uzmanība šī nolīguma stingrai piemērošanai visā teritorijā [..]. Mēs jūs arī aicinām iespējami īsā laikā iegūt to uzņēmumu parakstus, kas vēl nav parakstījuši nolīgumu. Uzņēmumu iesaistīšana ir saistīta ar prioritāti, kāda tiek veltīta piegādēm valsts līmenī.” Tāpat prasītāju lietā T-245/03 vēstulē to biedriem, kas datēta 2001. gada 13. decembrī, ir šāda rindkopa: “[..] mēs aicinām mobilizēties visam *FNSEA* tīklam [..], lai katrā kautuvē pārbaudītu faktiski piemērotās cenas, lai tiktu ievērotas mūsu minimālās mērķu cenas. Šajā nolūkā mēs jūs lūdzam organizēt vizītes katrā kautuvē, kas atrodas jūsu departamentā.” Visbeidzot, 2001. gada 8. novembra vēstulē, ko prasītājas lietā T-245/03 nosūtījušas savām biedru federācijām, norādīts, ka pēdējām ir pienākums paziņot nacionālajām federācijām jebkādu informāciju par darbībām, kas veiktas, lai sagatavotu arodbiedrību stratēģijas izpildi; šī informācija it īpaši ietvēra “precīzu un detalizētu to uzņēmumu sarakstu, kas vēl nebija parakstījuši cenu skalu vai kas to bija parakstījuši, bet nepiemēroja”.

113 Tādējādi no lietas materiāliem izriet, ka prasītājas lietā T-245/03 ir aicinājušas savus biedrus veikt konkrētas darbības ar kautuvju uzņēmumiem, kas darbojas to

attiecīgajās teritorijās, un piedalīties arī strīdīgā nolīguma izpildē. Šī fakta dēļ departamentu federāciju vai vietējo arodbiedrību darbība iekļaujas kopīgā stratēģijā ar nacionālajām federācijām, kuras mērķis ir visā Francijas teritorijā nodrošināt nacionālajā līmenī izlemto pasākumu efektivitāti. Viens no šīs stratēģijas instrumentiem tieši ir nolīgumu noslēgšana starp lopkopju vietējām arodbiedrībām un kautuvju uzņēmumiem.

114 2001. gada 9. novembra faksā, ko Lejassnormandijas *Fédération régionale des syndicats d'exploitants agricoles (FRSEA)* [Lauksaimnieku arodbiedrību reģionālā federācija] nosūtīja *FNSEA*, atbildot uz pēdējās 2001. gada 8. novembrī nosūtīto jautājumu anketu, ir norādīts: “Darbības un stratēģija cenu skalas piemērošanai: [...] Reģionāla apņemšanās līguma formāla parakstīšana: Nosacījumu un cenu skalas ievērošana starp *FRSEA* [Lejassnormandija] un kautuvēm. Viņi visi ir uzņēmušies saistības rakstiski un nodevuši mums dokumentu.” Tāpat 2001. gada 19. novembra faksā, ko Finistēras [*Finistère*] *FDSEA* nosūtījusi *FNB*, var lasīt: “Attiecībā uz darbībām, kuras veiktas [minimālo] cenu skalas sakarā, ar kautuvēm ir panāktas mutiskas vienošanās. Mums vēl nav atdots rakstveida nolīgums un mēs neesam saņēmuši sūdzības no lopkopjiem par skalas neievērošanu.” Visbeidzot, 2001. gada 13. novembra faksa, ko Izēras [*Isère*] *FDSEA* nosūtījusi *FNSEA* un *FNB*, pielikumā ir atrodams tipveida vietējais nolīgums; tā nosaukums ir “Nacionālā nolīguma piemērošana minimālo cenu skalai” un tas ietver klauzulas par apņemšanos ievērot cenu skalu un uz pagaidu laiku pārtraukt importu “līdz jaunām pārrunām nacionālā līmenī”.

115 Turklāt fakts, ka šos vietējos nolīgumus bija parakstījuši kautuvju uzņēmumi, nevis to pārstāvju organizācijas nacionālajā līmenī (proti, *FNICGV* un prasītāja lietā T-217/03), nav pamats tam, lai šajā gadījumā šie nolīgumi netiktu ņemti vērā. Šajā sakarā Pirmās instances tiesa uzskata, ka starp lopkopju un kautuvju pārstāvjiem noslēgta nacionāla nolīguma esamība bija izšķirošs faktors, lai pārvarētu kautuvju uzņēmumu pretošanos vietējo nolīgumu pieņemšanai, kuriem tos uzspieda lopkopju pārstāvji.

- 116 Visbeidzot, no lietas materiāliem un pretēji prasītāju apgalvojumiem izriet, ka attiecīgajos vietējos nolīgumos būtībā bija pārņemts nacionālā nolīguma saturs. Minētie vietējie nolīgumi nebija nekas cits kā nacionālā nolīguma burtiska transpozīcija (piemēram, skat. 2001. gada 31. oktobrī starp Luāras [Loire] FDSEA un tā paša departamenta kautuvju uzņēmumiem parakstīto nolīgumu).
- 117 Ņemot vērā iepriekš minēto, Pirmās instances tiesa norāda, ka šie vietējie nolīgumi uzskatāmi par neatkarīgu pārrunu iznākumu, kas nav saistīti ar nacionālā nolīguma piemērošanu. Vietējā līmenī noslēgtie nolīgumi pagarina un īsteno strīdīgo nolīgumu.
- 118 Tādēļ Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija bija tiesīga ņemt vērā šos vietējos nolīgumus, lai novērtētu prasītājam pārmestā pārkāpuma apjomu un ilgumu.
- 119 Turklāt ir jānoraida prasītāju arguments, saskaņā ar kuru vietējo nolīgumu ņemšana vērā pārkāpjot tiesības uz aizstāvēšanos. Jāatzīst, ka dokumenti par vietējiem nolīgumiem, uz kuriem Komisija pamatojās apstrīdētajā lēmumā un kas tika atrasti prasītāju biroju izmeklēšanās, ir lietas administratīvo materiālu sastāvdaļa. Tādēļ prasītājam procedūrā Komisijā bija iespēja formulēt savus apsvērumus par šiem dokumentiem.

b) Par lietas materiālu dokumentu organizāciju, izvēli, citēšanu un interpretāciju

Lietas dalībnieku argumenti

- ¹²⁰ Prasītājas apgalvo, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā esot sagrozījusi rokraksta piezīmes, kas tika atrastas *FNB* direktora birojā un uz kurām tā lielā mērā pamatojās, lai pierādītu strīdīgā nolīguma apjomu un ilgumu. Tāpat Komisija prasītājām esot darījusi zināmus tikai pašas izvēlētos izvilkumus, neesot šos izvilkumus klasificējusi hronoloģiskā kārtībā un neesot tos apkopojusi, tādējādi tie esot iejaukti starp citiem lietas materiāliem. Turklāt šīs anotācijas esot bijušas uz labojumiem pārpilnām lapām, nesakārtotā veidā un bieži vien neatšifrējamas.
- ¹²¹ Prasītājas turklāt apstrīd veselas citātu virknes, kas minēta apstrīdētajā lēmumā, precizitāti vai interpretāciju, norādīdama, ka tie ir nepilnīgi, izolēti no konteksta vai kļūdaini, ka tie faktiski ir pretrunā Komisijas tēzei, ka tie nav datēti un ka sanāksmju dalībnieki, uz ko ir atsaucies, nav identificējami. Visbeidzot, tās apgalvo, ka Komisija, interpretējot lietas materiālu dokumentus, esot mainījusi pierādīšanas pienākumu, jo tā esot prezumējusi prasītāju pārkāpumu un ņēmusi vērā tikai inkriminējošos, nevis attaisnojošos dokumentus.
- ¹²² Komisija norāda, ka tā lēmumā nevar pilnībā citēt visus dokumentus, uz kuriem tā pamatojas, un apgalvo, ka atsevišķu izvilkumu norādīšana ir kritizējama tikai tad, ja tās dēļ tiek sagrozīti lietas materiāli. Tā noraida pārējos prasītāju iebildumus.

Pirmās instances tiesas vērtējums

- 123 Prasītājas neapstrīd, ka tām bijusi pieeja visiem dokumentiem, kas iekļauti Komisijas administratīvās lietas materiālos (izņemot divas vēstules, kas nosūtītas starp Komisiju un Francijas Republikas Pastāvīgo pārstāvniecību Eiropas Savienībā). It īpaši Komisija norāda, ka prasītājām bija pieeja *FNB* direktora attiecīgās rokraksta piezīmju grāmatas pilnīgai kopijai, ko prasītājas nenoliedz. No tā izriet, ka prasītājām bija iespēja identificēt un atsaukties uz visiem attaisnojošiem pierādījumiem, kas atrodami lietas materiālos. Turklāt prasītājas nav apgalvojušas, ka Komisija no administratīvās lietas materiāliem izņēmusi vai nav tajos iekļāvusi attaisnojošos dokumentus, ko prasītājas identificējušas vai iesniegušas.
- 124 Turklāt ir jānorāda, ka tāpat kā prasītājas, Komisija apstrīdētajā lēmumā savus secinājumus bieži pamatoja ar izvilkumiem no vairākām rokraksta piezīmēm, kas tika atrastas un kopētas prasītāju birojos veiktajās pārbaudēs. Pārsvārā šīs piezīmes nav ne parakstītas, ne datētas un to saturs ne vienmēr ir salasāms. Taču jāatzīst, ka dokumenta datuma vai paraksta neesamība vai fakts, ka tas ir slikti uzrakstīts, neatņem šis dokumentam pierādījuma spēku, ja tā izcelsme, iespējamais datums un saturs ir nosakāms ar pietiekamu pārliecību (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1992. gada 10. marta spriedumu lietā T-11/89 *Shell/Komisija*, *Recueil*, II-757. lpp., 86. punkts).
- 125 Šajā gadījumā Komisija apstrīdētajā lēmumā ir norādījusi, kad dokuments nav datēts, un piešķīra tam aptuvenu datumu saskaņā ar tā saturu vai kontekstu. Tāpat gadījumos, kad bija norādīti tikai sanāksmju dalībnieku iniciāļi, Komisija parasti pēc konteksta secināja, kas bija attiecīgās personas. Visbeidzot, runājot par prasītāju kritiku attiecībā uz rokraksta piezīmju organizāciju un klasifikāciju, Komisija paskaidroja, ka lietas materiālu dokumenti tika klasificēti hronoloģiski atbilstoši to

izdošanas datumam vai atklāšanas datumam izmeklēšanā atrasto dokumentu gadījumā, turklāt šie pēdējie dokumenti tika numurēti saskaņā ar izveidoto sarakstu kārtību.

¹²⁶ Runājot par prasītāju iebildumiem it īpaši attiecībā uz noteiktu pierādīšanas līdzekļu izmantošanu un interpretāciju apstrīdētajā lēmumā, tie tiks izskatīti turpmāk, jo tie var apstrīdēt Komisijas secinājumus par pārkāpuma apjomu un ilgumu.

2. Nolīguma par importu attiecināšana uz prasītājām

a) Lietas dalībnieku argumenti

¹²⁷ Prasītājas apgalvo, ka 2001. gada 31. oktobra *Rungis* protokola parakstīšana izraisīja to, ka nacionālā nolīguma sadaļa par importa pārtraukšanu, kas stājās spēkā 2001. gada 29. oktobrī, zaudēja spēku tikai divas dienas vēlāk, proti, 2001. gada 31. oktobrī. Tādēļ nolīguma sadaļai "Imports" nebija laika pastāvēt un līdz ar to tā nav attiecināma uz prasītājām.

¹²⁸ Prasītājas apgalvo, ka Komisija šajā lietā ir sagrozījusi faktus un pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatīdama, ka minētais *Rungis* protokols ietver nolīgumu par importa apjoma ierobežošanu. Tajā ietvertā importētāju un eksportētāju apņemšanās īstenot "solidaritāti" neattiecas uz importu un nav nekas cits kā apstiprinājums no *FNICGV* puses pēc lopkopju federāciju pieprasījuma

turpināt piegādes saskaņā ar cenu skalā paredzētajiem nosacījumiem. Prasītāja lietā T-217/03 turklāt norāda — tā kā tā nav parakstījusi *Rungis* protokolu, uz to katrā ziņā neattiecas minētā “solidaritātes” apņemšanās. Visbeidzot, *FNICGV* priekšsēdētāja deklarācijas protokola parakstīšanas dienā apstiprina, ka “Importa” sadaļa ir atmesta.

129 Tāpat prasītājas apgalvo, ka Komisija, apstiprinādama, ka pastāvēja nepieciešama saikne starp cenas skalu un importa pārtraukšanu, ir sajaukusi to, ko patiešām vēlējas ražotāji, ar to, kādi bija patiesie fakti pēc *Rungis* protokola. Prasītājas arī atgādina jau no paša sākuma pastāvošo kautuvju–importētāju un lieltirgotāju–importētāju, *FNICGV* biedru, kritisko nostāju pret 2001. gada 24. oktobra nolīguma “Importa” sadaļu un uzskata, ka šīs sadaļas pieņemšana no šīs federācijas puses bija tikai simbolisks žests un tas nav uzturams.

130 Turklāt prasītājas pārmet Komisijai, ka tā nav ņēmusi vērā dokumentus, kas pierāda to, ka nolīgums par importu vairāk nepastāvēja. Pirmkārt, tās atsaucas uz lopkopju nacionālo federāciju 2001. gada 8. novembra vēstuli saviem biedriem, no kuras izriet, ka 2001. gada 24. oktobra nolīgums attiecas tikai un vienīgi uz minimālo cenu skalas piemērošanu, jo nav nekādu norāžu par importa ierobežošanu. Otrkārt, prasītājas min 2001. gada 14. novembra rokraksta piezīmi, kurā teikts: “nolīgums ierobežots: šodien turpinām importēt; nekādu [pretpasākumu]”.

131 Turklāt prasītājas apgalvo, ka Komisija ir identificējusi tikai vietējo nolīgumu, kas noslēgts pēc *Rungis* protokola parakstīšanas un ietver klauzulu par importa pārtraukšanu, proti, Izēras departamentā noslēgto nolīgumu. 2001. gada 9. novembra dokumenti, kas iegūti no Lejasnormandijas *FRSEA*, un 2001. gada 19. novembra

dokumenti, kas iegūti no Finistēras *FDSEA*, ir tikai atskaites, kas nepierāda, ka attiecīgie vietējie nolīgumi ietvēra apņemšanos pārtraukt importu. Komisijas minētie pārējie vietējie nolīgumi nav datēti pēc *Rungis* protokola. Tāpat Luārā pieņemtais nolīgums ir datēts ar 2001. gada 31. oktobri.

132 Visbeidzot, prasītājas apgalvo, ka tirdzniecības apjoma līkņu analīze apstiprina, ka importa pārtraukums neturpinājās pēc 2001. gada 31. oktobra. Tās skaidro, ka apgalvotais importētās liellopu gaļas apjoma kritums 2001. gada novembrī un decembrī ir izskaidrojams ar pastāvīgām izmaiņām ikmēneša importa apjomos un nekāda cēloņsakarība nav rodama starp konkrēto samazinājumu un apgalvotā nolīguma esamību.

133 Komisija apgalvo, ka 2001. gada 24. oktobra nolīguma sadaļa “Imports” pēc 2001. gada 31. oktobra netika atcelta ar *Rungis* protokolu. Tā apgalvo, ka šī protokola mērķis bija mazināt pārāk stingro apņemšanos pilnīgi pārtraukt importu, bet, atsaucoties uz “solidaritāti”, tas izraisīja importa ierobežošanu ar labākām cenām. Saskaņā ar tās teikto prasītājas nav paskaidrojušas, kā nolīgums par minimālajām cenām var pastāvēt, ja vienlaicīgi iespējams imports par lētākām cenām. Visbeidzot, vairāki vietējie nolīgumi, kas noslēgti *Rungis* protokola parakstīšanas dienā vai pēc tam, piemērojot nacionālo nolīgumu, vienmēr ietvēra apņemšanos pārtraukt importu.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

134 Iesākumā ir jānoraida prasītāju tēze, ka tā kā sadaļa “Imports” esot tikusi atcelta pēc *Rungis* protokola, minēto sadaļu nevar attiecināt uz prasītājām. Apstāklis, ka

pārkāpums ir bijis ļoti īsu laiku, nerada šaubas par EKL 81. panta 1. punkta pārkāpuma esamību.

135 Turklāt Pirmās instances tiesa uzskata, ka, lai nolīgums par minimālo cenu noteikšanu būtu efektīvs, tam vajadzīgi kontroles pasākumi vai importa ierobežošana. Šajā gadījumā citu dalībvalstu izcelsmes liellopu gaļa, it īpaši Vācijas un Nīderlandes, bija lētāka nekā Francijā ražotā gaļa un, ņemot vērā pārmērīgo piedāvājumu, cenu skalas efektivitāte katrā ziņā bija atkarīga no Francijas lopkopju piegādēm Francijā dibinātajiem kautuvju uzņēmumiem. Ja tā nebūtu, tad ne tikai cenu skala nespētu atrisināt Francijas lopkopju krīzi, [bet] tā to drīzāk pasliktinātu, jo kautuves būtu pievērsušās produktiem no citām dalībvalstīm vai pat no trešām valstīm.

136 Katrā ziņā Pirmās instances tiesa pretēji prasītāju apgalvojumam uzskata, ka 2001. gada 31. oktobra *Rungis* protokols pilnībā neizskauda tos importa pārtraukšanas pasākumus, kas bija noteikti 2001. gada 24. oktobra nolīgumā, pat ja tie tika ierobežoti, kā to Komisija atzina apstrīdētajā lēmumā.

137 Uzreiz ir jānoraida arī prasītāju tēze, ka šis protokols attiecās uz cenu skalu, nevis uz importu. *Rungis* protokola nosaukums ir "Sanāksme "Importētā gaļa"". Tajā ir norādīts, ka "Francijas uzņēmumi, kas specializējas importa-eksporta nozarē, ir tikušies ar ražotāju federācijām [..], kuras ir 2001. gada 24. gada nacionālā starpprofesiju nolīguma ligumslēdzējas puses". Atsauces šajā protokolā tiek izdarītas uz importētājiem-eksportētājiem, turpretī tā tekstā nav nekādas norādes uz cenu skalu. No tā izriet, ka *Rungis* protokols attiecās uz strīdīgā nolīguma sadaļu "Imports". *FNICGV* priekšsēdētāja 2001. gada 31. oktobra vēstule šīs federācijas biedriem apstiprina šādu secinājumu (skat. turpmāk 140. punktu).

138 Jāatzīst, ka pēc dažiem ievada apsvērumiem *Rungis* protokolā ir minēts šāds izvilcums:

“Bezprecedenta krīzes apstākļos, kuros atrodas ražotāji, lopkopju pārstāvji stingri pieprasa importētājiem-eksportētājiem apzināties krīzes nopietnību.

Turpretī importētāji-eksportētāji apņemas izrādīt solidaritāti.”

139 Ņemot vērā lietas apstākļus, tostarp nepieciešamību kontrolēt importu, lai nodrošinātu cenu skalas efektivitāti, kas neapstrīdami palika spēkā, Pirmās instances tiesa uzskata, ka šāda “solidaritātes” apņemšanās no importētāju-eksportētāju puses ir jāsaprot, kā to norāda arī Komisija apstrīdētā lēmuma analīzes daļā, kā piekrišana no to puses ierobežot liellopu gaļas importu par labu Francijas lopkopju produkcijai.

140 Šādu secinājumu nevar apgāzt iepriekš minētā *FNICGV* priekšsēdētāja 2001. gada 31. oktobra vēstule tās biedriem, kurā ir teikts: “Mēs esam raduši kompromisu [..], kas importētājiem ļauj turpināt to darbību un nodrošināt pēc iespējas labāku mūsu uzņēmumu ražotās un tirgotās produkcijas brīvu apriti.” Ņemot vērā 2001. gada 24. oktobra nolīguma skaidros nosacījumus (t.i., “importa pagaidu pārtraukuma apņemšanos”), ko *FNICGV* priekšsēdētājs cita starpā atgādina savā vēstulē, šī daļa paliek neskaidra. *FNICGV* priekšsēdētājs runā par “kompromisu” un atsaucas nevis uz pilnīgi brīvas attiecīgo preču aprites īstenošanu, bet gan uz tās “iespējami labāko” īstenošanu.

- 141 Nemot vērā iepriekš minēto, Pirmās instances tiesa uzskata, ka ar *Rungis* protokolu strīdīgā nolīguma sadaļa “Imports” nav pilnībā atcelta.
- 142 Šādam secinājumam nav pretrunā divi dokumenti, uz kuriem atsaucas prasītājas, lai pierādītu, ka sadaļa “Imports” pēc 2001. gada novembra vairs nebija spēkā.
- 143 Runājot par prasītāju lietā T-245/03 2001. gada 8. novembra vēstuli to biedriem, tās mērķis bija “divas nedēļas pēc minimālo cenu skalas parakstīšanas un vienu nedēļu pēc tās īstenošanas, [...] rezumēt šī nolīguma piemērošanu un ievērošanu departamentos”. Kā norāda prasītājas, minētajā piezīmē ir atsauce tikai cenu skalas piemērošanas pasākumiem. Taču vienīgais fakts, ka šajā vēstulē nav norādes uz sadaļu “Imports”, pats par sevi nav pietiekams, lai pierādītu, ka tā tikusi atmesta.
- 144 Runājot par 2001. gada 14. novembra *FNSEA* nodaļas vadītāja rokraksta piezīmēm, tajās ir skaidri minēts “nolīgums ierobežots: šodien turpinām importēt; nekādu [pretpasākumu]”. Tomēr ir jāsecina, kā to norāda Komisija, ka no to konteksta izriet, ka šo piezīmju attiecīgajā daļā ir definēta prasītāju lietā T-245/03 stratēģija, lai sagatavotu to atbildi uz Komisijas 2001. gada 9. novembra informācijas pieprasījumu (skat. iepriekš 13. punktu). Tādēļ runa ir par dokumentiem, kuros ir minēta tikai tā nostāja, kuru prasītājas vēlējas darīt zināmu Komisijai. Šajās rokraksta piezīmēs vairākkārt ir minēta “Brisele”, “BXL”. Vienā šādā atsaucē ir teikts: “Konkurences ĢD → *FNSEA* teksts līdz rīta beigām” un turpinājumā ir teikts — “Saskaņota, ja ne pat kopēja atbilde”. Vairākas no šīm rokraksta teksta daļām apstiprina, ka prasītāju minētie izvilumi bija daļa no apsvērumiem, kas bija iekļaujami Komisijai nosūtāmajā atbildē. Kā piemēru svarīgi ir minēt šādas piezīmes, kuras attiecīgajā

dokumentā bija atrodamas tuvu norādītajam izvilkumam: “Galvenie aizstāvības punkti” vai “ražotāju aizstāvība”. Līdz ar to ir jāsecina, ka prasītāju minētajiem izvilkumiem trūkst vajadzīgās objektivitātes un uzticamības, lai tiem atzītu pierādījuma spēku.

145 Turklāt jānorāda arī, ka vairāki vietējie nolīgumi, kuros bija importa pārtraukšanas klauzulas, tika noslēgti *Rungis* protokola parakstīšanas dienā vai vēlāk. Luāras *FDSEA* 2001. gada 31. oktobra piezīmē ir minēta šajā datumā *FDSEA*, *JA* departamenta centra un “departamenta liellopu gaļas nozares” nolīguma noslēgšana. Šajā piezīmē ir norādīts, ka “visi uzaicinātie uzņēmumi [...] ir parakstījuši nolīgumu un apņēmušies to piemērot”. Pielikumā minētajā nolīgumā gandrīz burtiski ir atkārtots 2001. gada 24. oktobra nolīgums un tas ietver “importa pagaidu pārtraukuma apņemšanos”. Tāpat no lietas materiāliem izriet, ka Izēras departamentā 2001. gada novembrī ar kautuvēm tika noslēgti vismaz trīs vietējie nolīgumi, piemērojot nacionālo nolīgumu un iekļaujot pienākumu uz pagaidu laiku pārtraukt importu “līdz jaunām pārrunām nacionālā līmenī”, — proti — pirms 2001. gada 13. novembra ar sabiedrību *Provi*, 13. novembrī ar *Bigard* grupu un 15. novembrī ar sabiedrībām *Carrel* un *Isère Viandes et salaisons*.

146 Piedevām ir jānorāda prasītāju kritika attiecībā uz Lejasnormandijas *FRSEA* 2001. gada 9. novembra un Finistēras *FDSEA* 2001. gada 19. novembra dokumentu izmantošanu apstrīdētajā lēmumā; šī kritika pamatojas uz faktu, ka minētie dokumenti ir tikai atskaites, kas nepierāda, ka attiecīgie vietējie nolīgumi ietvēra apņemšanos pārtraukt importu. Pirmkārt, ir jānorāda, ka 2001. gada 19. novembra dokumentu Komisija neminēja, lai pierādītu “Importa” sadaļas esamību, bet gan kā piemēru cenu skalas piemērošanai vietējā līmenī (skat. apstrīdētā lēmuma 86. apsvērumu un iepriekš 114. punktu). Otrkārt, runājot par 2001. gada 9. novembra dokumentu, pietiek konstatēt, ka Komisija to izmantoja, lai ilustrētu liellopu gaļas

izcelsmes vietējās pārbaudes (skat. apstrīdētā lēmuma 80. apsvērumu). Attiecīgajā dokumentā faktiski ir šāds izvilkums: “Orna [*Orne*] un Kalvadosa [*Calvados*] veic importētās liellopu gaļas kravas automašīnu pārbaudi: ziņojumu nav.”

147 Tāpat ir jānorāda tie prasītāju argumenti, ko tās balsta uz statistikas analīzi par liellopu gaļas importa apjomu Francijā. Jānorāda, ka, lai gan Komisija apstrīdētajā lēmumā skaidri konstatēja, ka pieejamā statistika atklāja ievērojamu importa kritumu 2001. gada novembrī salīdzinājumā ar 2001. gada oktobri un 2001. gada decembrī salīdzinājumā ar 2001. gada novembri un ka importa apjomi atkal skaidri pieauga 2002. gada janvārī (apstrīdētā lēmuma 78. apsvēruma), tomēr tā secināja, ka šāda importa samazināšanās nav nepārprotami saistāma ar nolīgumu (apstrīdētā lēmuma 167. apsvēruma). Tā kā Komisija nepamatojās uz šiem statistikas datiem, lai pierādītu sadaļas “Imports” ilgumu, prasītāju argumenti, ar kuriem tās apstrīd šo skaitļu interpretāciju, nav atbilstoši. Pirmās instances tiesa katrā ziņā uzskata, ka prasītāju minētā statistika neļauj secināt, ka nolīgums par importu nepastāvēja pēc 2001. gada 31. oktobra.

148 Turklāt attiecībā uz prasītājas lietā T-217/03 argumentu, ka uz to neattiecās ar *Rungis* protokolu izveidotā solidaritātes apņemšanās, jo tā neesot parakstījusi šo protokolu, pietiek konstatēt, ka šis protokols neietvēra jaunu nolīgumu un tajā vienkārši bija grozīta sākotnējā klauzula par importa pārtraukšanu, kas bija ietverta 2001. gada 24. oktobra nolīgumā, kura līgumslēdzēja puse bija prasītāja lietā T-217/03. Piedevām ir jānorāda, ka pēc Pirmās instances tiesas lūguma prasītāja lietā T-217/03 atzina, ka ne *Rungis* protokola parakstīšanas laikā, ne arī vēlāk tā neinformēja savus biedrus par liellopu gaļas importa ierobežojumu apgalvoto izbeigšanu. Tā attaisnojās ar to, ka importa pasākumi neattiecoties uz tās biedriem. Taču ir jāatgādina, ka vismaz daži tās biedri importēja liellopus Francijā, lai gan šie daudzumi salīdzinājumā ar kopējo importa apjomu bija relatīvi mazi (skat. iepriekš 66. punktu).

149 Nemot vērā visu iepriekš minēto, ir jāsecina, ka Komisija nepieļāva kļūdu, uzskatīdama, ka par spīti *Rungis* protokolam 2001. gada 24. oktobra nolīguma sadaļa “Imports” netika pilnībā atmesta, sākot ar 2001. gada 31. oktobri.

3. Sļepenas mutiskas vienošanās pēc 2001. gada novembra beigām attiecināšana uz prasītājām

a) Lietas dalībnieku argumenti

150 Prasītājas apgalvo, ka Komisija nepamatoti secinājusi, ka līgumslēdzējas puses 2001. gada 24. oktobra nolīgumu mutiski un sļepeni pagarinājušas ilgāk par 2001. gada 30. novembri.

151 Tās atgādina, ka nolīguma pagarināšana ir iespējama tikai ar pierādījumiem, kas apliecina visu līgumslēdzēju pušu piekrišanas izteikumu. Tādēļ šajā lietā Komisijai vajadzēja pierādīt ražotāju federāciju un kautuvju federāciju gribu saskaņošanu attiecībā uz nolīguma turpināšanu. Kautuvju pārstāvēm, proti, *FNICGV* un prasītājai lietā T-217/03, bija visi iemesli neturpināt nolīgumu ilgāk par 2001. gada novembra beigām, jo Komisija tām bija darījusi zināmu, ka, pēc tās uzskatiem, ar šo nolīgumu tiek pārkāpts EKL 81. pants. *FNICGV* 2001. gada 30. novembrī informēja savus biedrus par nolīguma neatjaunošanu.

152 Prasītājas turklāt norāda — fakts, ka nolīguma atjaunošana bija paredzēta vai apspriesta, nav pietiekams, lai pierādītu, ka tas faktiski tika pagarināts. Tās apgalvo arī to, ka Komisija nevarēja pamatoties tikai un vienīgi uz ziņām, kas izrietēja no

vienpusējām lopkopju federāciju deklarācijām, kas ietvēra tikai arodbiedrību apgalvojumus. Tā kā Komisijai bija pierādīšanas pienākums, tai vajadzēja, kā to apgalvo prasītājas, uzrādīt no kautuvēm iegūtus faktus, kas apstiprina to piekrišanu saglabāt skalu nacionālajā līmenī vēl pēc 2001. gada 30. novembra.

153 Prasītājas apstrīd secinājumus, ko Komisija izdara no *FNB* direktora rokraksta piezīmēm par 2001. gada 29. novembra un 5. decembra sanāksmēm. Saskaņā ar prasītāju teikto no šiem dokumentiem izriet, ka šajās sanāksmēs lopkopju pārstāvji darija zināmu, ka, sākot no 2001. gada decembra mēneša, tās ar arodbiedrības darbību centīšoties panākt, ka kautuves uz vietas piemēro skalā noteiktās cenas. Prasītājas apstrīd arī Komisijas tēzi, ka nolīguma šāda iespējams slepenā turpināšana attiecās arī uz importu, norādot, ka neviens no Komisijas minētajiem faktiem par abām 2001. gada 29. novembra un 5. decembra sanāksmēm ne mazākā mērā neattiecas uz importu.

154 Turklāt prasītājas norāda, ka Komisija cenšas pamatot mutiskā nolīguma esamību ar tā slepeno raksturu. Lai gan vārds "slepenis" tika minēts *FNB* pārstāvja piezīmju burtnīcā, šāda norāde tomēr ir pretrunā faktiskajai publicitātei, ko lopkopju federācijas veikušas attiecībā uz to kā arodbiedrību apgalvojumiem. Prasītājas norāda, ka šajā kontekstā slepenam nolīgumam nebūtu nekādas nozīmes, jo līgumslēdzēju federāciju priekšsēdētāji nekādā veidā nevarētu par to informēt visus savus biedrus.

155 Runājot par iespējamajiem vietējiem nolīgumiem, kas datēti pēc 2001. gada 30. novembra, Komisija ir identificējusi tikai vienu, proti, kas 2001. gada 18. decembrī noslēgts starp *FDSEA*, Sartas [*Sarthe*] departamenta *JA* un *Socopa* grupu. Tieši uz šo vienīgo nolīgumu Komisija ir balstījusi savu secinājumu, ka pārkāpums ir ticis pagarināts ilgāk par 2001. gada 30. novembri. Prasītājas turklāt apstiprina, ka

Komisijai neesot šī nolīguma teksta un dokumentos ar atsauci uz to ir minēts tikai nolīgums par cenu skalu, kas atšķiras no 2001. gada 24. oktobra nacionālā nolīguma. Piedevām Komisijas identificētajos iespējamajos “atjaunotajos nolīgumos” nav nekādas datumu norādes, parakstu vai attiecīgo reģionu norādes.

156 Turklāt prasītāja lietā T-217/03 apgalvo, ka, tā kā Komisija nav uzrādījusi nevienu rakstisku dokumentu no kautuvēm vai saistībā ar tām, tai vajadzēja pierādīt, ka strīdīgais nolīgums tika piemērots pēc 2001. gada 30. novembra, pamatojoties uz cenu sarakstiem tirgū, pierādot, ka cenu skala bija spēkā. Lai gan Komisija centās pierādīt 2001. gada 24. oktobra nolīguma esamību ar nacionālā līmeņa cenu sarakstiem atbilstoši šī nolīguma pirmajām trim piemērošanas nedēļām, tā nav uzrādījusi nevienu dokumentu ar skaitļiem par minētā nolīguma iespējamo turpināšanu.

157 Visbeidzot, prasītājas apgalvo, ka Komisija ar 2001. gada 26. novembra vēstuli ir informējusi tās, ka 2001. gada 24. oktobra rakstveida nolīguma pagarināšana vien var būt pamats soda piemērošanai. Tās secina, ka, sodot tās bez pierādījumiem par mutiska nolīguma esamību, ar kuru, iespējams, ir atjaunots minētais rakstveida nolīgums, Komisija ir ne tikai pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā un tiesību kļūdu, bet arī nav ievērojusi savas saistības pret prasītājām, kas izpaužas kā tiesiskās palāvības principa pārkāpums.

158 Komisija apgalvo, ka nolīgumam EKL 81. panta 1. punkta nozīmē nav nekādu formas prasību un nerakstīts nolīgums tāpat var būt aizliegta vienošanās. Tā norāda, ka 2001. gada novembra mēneša otrajā pusē prasītājas plānoja atjaunot rakstisko nolīgumu, un apgalvo, ka atmetot iespēju atjaunot to rakstiski, līgumslēdzējas puses vienojās par nolīguma slepenu atjaunošanu divās sanāksmēs, kuras notika 2001. gada 29. novembrī un 5. decembrī. Komisija piedevām norāda, ka vairāki dokumenti

pierāda nolīguma turpināšanu pēc 2001. gada 30. novembra, un apgalvo, ka tādēļ nevajadzēja pierādīt, ka tas radīja sekas. Visbeidzot, tā apstrīd prasītāju interpretāciju Komisijas 2001. gada 26. novembra vēstulei un norāda, ka, tā kā nolīgums tika atjaunots, šis jautājums ir pilnībā neatbilstošs.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

159 Jāatgādina, ka 2001. gada 24. oktobra nolīgumā tā izbeigšanās datums bija paredzēts 2001. gada novembra beigās. Taču no apstrīdētā lēmuma izriet, ka 2001. gada 19. novembrī, proti, dažas dienas pēc Komisijas informācijas pieprasījuma saņemšanas, *FNICGV* priekšsēdētājs informēja *FNSEA* priekšsēdētāju, ka viņš uzskata "par pienākumu šo dienu noteikt kā pēdējo nolīguma piemērošanas dienu" (apstrīdētā lēmuma 54. apsvērumus). Taču no lietas materiāliem neizriet, ka arī pārējās līgumslēdzējas puses faktiski pārcēla uz priekšu nolīguma spēkā esamības beigu datumu. Turklāt prasītājas neapstrīd, ka 2001. gada 24. oktobra nolīgums izbeidzās 2001. gada 30. novembrī, bet gan faktu, ka šis nolīgums tika mutiski un slepeni pagarināts ilgāk par šo pēdējo datumu. Tādēļ Pirmās instances tiesas pārbaude ir jāierobežo ar šo pēdējo jautājumu.

160 Šajā sakarā ir jānorāda, kā to apstiprinājusi arī Komisija tiesas sēdē, ka apstrīdētajā lēmumā attiecīgais pārkāpums ir raksturots kā nolīgums, kas noslēgts starp lopkopju pārstāvju federācijām, no vienas puses, un kautuvju pārstāvju federācijām, no otras puses. Līdz ar to, kā to apgalvo prasītājas, lai pierādītu iespējamā mutiskā nolīguma esamību, ar kuru tika pagarināts vai atjaunots 2001. gada 24. oktobra nolīgums, Komisijai vajadzēja pierādīt, ka šim mutiskajam nolīgumam ir pievienojušies gan lopkopju, gan kautuvju pārstāvji.

- 161 Turpreti ir jānorāda prasītāju arguments, ka Komisija nevarot pamatoties vienīgi uz tiem pierādīšanas līdzekļiem, kas iegūti no lopkopju pārstāvjiem, un ka tai vajadzējis uzrādīt arī pierādījumus no kautuvēm. Komisijai nav pienākuma uzrādīt pierādījumus, kas nāk tieši no kautuvju pārstāvjiem, ja citi lietas materiāli pietiekami norāda par to dalību nolīgumā (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija*, 512. punkts).
- 162 Jānorāda arī tas, ka, lai pierādītu 2001. gada 24. oktobra nolīguma pagarināšanu ilgāk par 2001. gada novembra beigām, Komisija apstrīdētajā lēmumā pamatojās uz virkni materiāliem: pirmkārt, uz dokumentiem, kas norādīja, ka nolīguma atjaunošana bija iepriekš paredzēta, un kas turklāt datēti pēc tā iespējamās atsaukšanas no *FNICGV* puses, t.i., 2001. gada 19. novembrī (apstrīdētā lēmuma 46.–53. apsvērums); otrkārt, uz dokumentiem, kas atsaucas uz nolīgumu starp visām līgumslēdzējām pusēm divās sanāksmēs, kas notika 2001. gada 29. novembrī un 5. decembrī, ko pavada apņemšanās to neatklāt (apstrīdētā lēmuma 57.–70. apsvērums); treškārt, uz materiāliem, kas apliecina nolīguma īstenošanu pēc 2001. gada novembra beigām (apstrīdētā lēmuma 78.–95. apsvērums).
- 163 Tādēļ turpmāk ir jāpārbauda šie Komisijas pierādīšanas līdzekļi to iebildumu kontekstā, ko par tiem ir izvirzījušas prasītājas.

Par gatavošanos nolīguma atjaunošanai

- 164 Komisija apstrīdētajā lēmumā norāda, ka 2001. gada novembra mēneša otrajā pusē līgumslēdzējas puses plānoja rakstiski atjaunot strīdīgo nolīgumu (apstrīdētā lēmuma 48.–53. apsvērums). Komisija it īpaši pamatojās uz *FNB* direktora rokraksta piezīmēm un Bretaņas *FRSEA* pārstāvja 2001. gada 28. novembra e-pasta vēstuli *FNB*.

- 165 Pirmkārt, jānorāda, ka minētās rokraksta piezīmes attiecas uz darba sanākumi, kas saskaņā ar Komisijas teikto notika starp 2001. gada 21. un 27. novembri un kurā piedalījās *FNICGV* priekšsēdētājs *L. S.* No šīm piezīmēm izriet, ka tika apspriesta “Nozares nolīguma” nākotne pēc 2001. gada novembra beigām attiecībā uz sadaļu “Cena” un sadaļu “Imports”. Šajās diskusijās *FNICGV* esot atteikusies “turpināt ar rakstisku nolīgumu”. Piezīmēs bija paredzēta arī “apspriede par likumību”. Tika izskatīta iespēja “virzīties ar nolīgumu”.
- 166 Otrkārt, jānorāda, ka iepriekš minētajā 2001. gada 28. novembra e-pasta vēstulē ir rakstīts: “Piemērot cenu skalu turpmākajās nedēļās: visas apzinātās kautuves apliecināja, ka tās ievēros cenu skalu, ja visi operatori apņemsies darīt to pašu.” Taču šis izvilkums norāda tikai, ka atsevišķas kautuves apņemsies ievērot pasākumus par cenām, ja par to tiks noslēgts nolīgums.
- 167 Tādēļ ir jāsecina, ka, lai gan Komisija katrā ziņā bija tiesīga izmantot šos dokumentus, lai pierādītu, ka prasītājas plānoja un apsprieda 2001. gada 24. oktobra nolīguma pagarināšanu, šie dokumenti paši par sevi nepierāda, ka šāda atjaunošana faktiski notika.

Par nolīguma atjaunošanu 2001. gada 29. novembra un 5. decembra sanāksmēs

- 168 Komisija apgalvo, ka pēc rakstiskas atjaunošanas idejas atmešanas līgumslēdzējas puses divās sanāksmēs, kas notika 2001. gada 29. novembrī un 5. decembrī, vienojās par nolīguma slepenu atjaunošanu.

— 2001. gada 29. novembra sanāksme

169 Attiecībā uz 2001. gada 29. novembra sanāksmi Komisija apstrīdētajā lēmumā (57.–60. apsvērums) sāk ar *FNB* direktora rokraksta piezīmju vērtējumu. Šajās piezīmēs ir skaidra norāde “Ceturtdiena, 29. novembra sanāksme”. Kā izriet no šo piezīmju virsraksta, to pirmā daļa ir veltīta prasītāju atbildes sagatavošanai uz Komisijas 2001. gada 9. novembra informācijas pieprasījumu. Šajā daļā ir rakstīts: “Imports tiek turpināts[.] Cenu nolīgums netiek pilnībā ievērots[.] Nolīgums, sarežģījumi → vest reģionālas pārrunas par jūsu cenu skalām,” un jo īpaši “OK, mēs atzīstam nolīguma neatjaunošanu.” Tāpat lapas augšējā labajā pusē ir ierāmēts teksts: “Ārējā informācija? + nav nolīguma? [..] + nolīgums par cenām”. Ņemot vērā to kontekstu, Pirmās instances tiesa uzskata, ka šie izvilkumi raksturo vienīgi nostāju, kādu prasītājas paredz aizstāvēt Komisijā. Līdz ar to pretēji prasītāju apgalvojumam šie izvilkumi nepierāda, ka tika nolemts izbeigt strīdīgo pasākumu piemērošanu.

170 Tālāk var lasīt šādu tekstu: “Nevar atjaunot šajā veidā, [ņemot vērā] nosodāmo raksturu[.] Jāturpina spiediens, lai piemērotu intervences cenas (faktiski tas nozīmē piemērot cenu skalu)[.] Izvairīties no neprātīgas komunikācijas.” No šī izvilkuma izriet, ka lopkopju federācijas plānoja turpināt pieprasīt minimālo cenu piemērošanu, taču šoreiz formāli to darot kā arodbiedrības prasību. Faktiski ir rakstīts šādi: “Runāt par indikatīvajām cenām. Reģionālie cenu saraksti?” Tāpat piezīmēs ir arī šāds teksts: “nosūtīt vēstuli *FNICGV* — *FNCBV*[.] *FNB*[:] informēt *COM*[,] turpmāk bez nolīguma, bet mēs turpinām īstenot savus arodbiedrības mērķus”. Visbeidzot, ir lasāms arī šāds teksts: “*COMM*. Prese[.] Cenu skala = pretēja *EEK*, tādēļ mēs pārtraucam, mēs rīkojamies, lai rekomendētu cenas[,], mēs lopkopji[,], arodbiedrības mērķi.”

171 Piedevām šis rokraksta piezīmes ietver tekstu, no kura pretēji prasītāju apgalvojumam izriet, ka šis stratēģijas mērķis bija turpināt ievērot minimālās cenas, kam

piekrita kautuvju pārstāvji. Vairākkārt ir minēts “LS”, kas saskaņā ar Komisiju nozīmē atsauci uz *FNICGV* priekšsēdētāju, ko prasītājas nav apstrīdējušas. Piemēram:

- “Parakstīts nolīgums: nav iespējams to turpināt (*LS*)[,] *LS* = *OK* ievērot cenu, kas noteikta dēļ atkāpšanās.” Tieši zem šīm piezīmēm ir minēts cenu saraksts noteiktām liellopu gaļas kategorijām ar apvilktu norādi “*OK* nolīgums”;

- ““Indikatīva cena”, “mērķa cena”, “objektīva cena”[,] “atlīdzinoša cena”, “lopkopja mērķa cena”, “lopkopja mērķis” *LS* = es neko nerakstīšu/tel.”

172 Tāpat šajos izvilkumos vairākkārt ir minēti iniciāļi “FT”, kas, šķiet, attiecas uz prasītājas lietā T-217/03 priekšsēdētāju.

173 Visbeidzot, ir jāatzīst, ka šī dokumenta pēdējā lapā (“Kopsavilkums”), ir rakstīts: “Laba bilance, vienbalsīgi[,] “vienošanās” par “lopkopja mērķa cenu” (mutiska/tel.)”

174 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Pirmās instances tiesa pretēji prasītāju apgalvojumiem uzskata, ka rokraksta piezīmes par 2001. gada 29. novembra sanākumi iespējams interpretēt tādējādi, ka kautuvju pārstāvji ir devuši savu piekrišanu pagarināt strīdīgo pasākumu piemērošanu. Tādēļ ir jānoraida tēze, saskaņā ar kuru šie dokumenti pierāda tikai lopkopju federāciju vēlmi turpināt

pieņemot šos pasākumus tikai un vienīgi arodbiedrības darbības ietvaros bez un ārpus jebkāda nolīguma ar kautuvēm. Šādai tēzei pretrunā ir pašu piezīmju saturs.

175 Piedevām, kā tas ir norādīts apstrīdētajā lēmumā (skat. 63. apsvērumu), vairāki citi dokumenti apstiprina, ka prasītājas šajā 2001. gada 29. novembra sanāksmē ir mutiski vienojušās par strīdīgā nolīguma turpināšanu.

176 Pirmkārt, 2001. gada 4. decembrī *FNB* priekšsēdētāja vietnieks *G. H.* intervijā *Vendée agricole*, kas ir pieejama *FNSEA* interneta mājas lapā, atzina: “Pagājušajā nedēļā mēs uzsvērām šīs cenu skalas priekšrocības, lai apturētu cenu krituma spirāli. Uzņēmumi atzīst tās ietekmi, taču vienlaicīgi vēlas ievērot Briseles rekomendācijas. No šī brīža mēs vairs nerunājam par starpprofesiju nolīgumu par cenu skalu, bet gan par zemāko cenu mērķi. Mēs joprojām pieprasām arodbiedrības cenu skalas ideju!” *FNB* priekšsēdētāja vietnieks piebilst: “Nekas nav rakstīts par šo “jauno” nolīgumu. Tikai vārdi. Taču ārkārtēji svarīgi. Uzņēmumu pārstāvji arī ir mutiski paziņojuši mūsu apspriežu saturu nacionālajā līmenī.” Visbeidzot, atsaucoties uz vairākām kautuvēm Vandē [*Vendée*], viņš norādīja: “Mēs viņus iztaujājām, vai viņi no savām nacionālajām struktūrām, kas ir vienādas ar mūsējām, ir saņēmuši pavēles [par iepriekšējā nedēļā apspriestajām cenām].”

177 Otrkārt, apstrīdētā lēmuma 64. apsvērumā ir minēta Vandes federācijas 2001. gada 5. decembra piezīme. Šajā piezīmē ir teikts: “Mutiskā vienošanās, ko liellopu gaļas nozare ir panākusi pagājušās nedēļas beigās, konkrēti uz vietas tiek īstenota lēni [..]. Visai nozarei par šo “vienošanos” ir jāziņo nedēļas sākumā.” Pēc diskusiju starp protestētājiem un kādas kautuves minēšanas, dokumentā ir teikts: “Kautuves atbildīgie ir runājuši ar [*FNICGV* priekšsēdētāju]. Viņš apstiprināja pagājušās nedēļas sarunas.”

— 2001. gada 5. decembra sanāksme

- 178 Runājot par 2001. gada 5. decembra sanāksmi, kas sasaukta par godu nacionālajai liellopu gaļas dienai, tāpat kā apstrīdētā lēmuma 66. apsvērumā vispirms ir jāizvērtē 2001. gada 6. decembra e-pasta vēstule, ko Bretaņas *FRSEA* pārstāvis bija nosūtījis sava reģiona *FDSEA* priekšsēdētājiem. Šajā e-pasta vēstulē, kurā ir atsauce uz “vakardienas sanāksmi”, ir teikts:

“Par minimālo cenu aspektu *FNICGV* un *FNCBV* nacionālie priekšsēdētāji izteicās, ka viņi apzinās nepieciešamību uzturēt tirgus cenas un panākt, ka viņu biedri to ievēro. Taču mums nav nekāda rakstveida nolīguma par šo jautājumu un cenu ievērošana ir atkarīga no mūsu spējas uzturēt pietiekamu spiedienu nozarē. Tādēļ es jums iesaku pēc šīs nedēļas beigām sazināties [...] ar jūsu departamenta kautuvēm, lai nodrošinātu viņu apņemšanos ievērot cenas saskaņā ar jau esošo un atjaunoto pamatu un brīdināt viņus par arodbiedrības rīcību, ko mēs varam īstenot, sākot no nākošās nedēļas, ja šī apņemšanās netiks ievērota.”

- 179 Turpinājumā apstrīdētā lēmuma 67. apsvērumā ir ņemta vērā *FNPL* informatīva piezīme, kas nosūtīta pa faksu 2001. gada 10. decembrī un kas atsaucas uz nacionālo liellopu gaļas dienu, kurā ir “apstiprināta cenu skalas piemērošana”. Šajā piezīmē ir norādīts, ka “kautuvju pārstāvji (*FT* un *LS*) pieņēma zināšanai cenu skalas nerakstīto atjaunošanu”.

- 180 Visbeidzot, apstrīdētā lēmuma 68. un 69. apsvērumā ir atsauce uz citiem *FNB* direktora rokraksta piezīmju izvilkiem, kuru nosaukums ir “Liellopu gaļas diena — 2001. gada 5. decembris”. Šīs piezīmes ietver šādus izvilkus: “vairāk noteikt “pret importu”, doties uz sabiedriskās ēdināšanas vietām”, “kļūda = rakstveidā noteikt importa pārtraukumu, bet mēs esam saņēmuši triecienu no Briseles un citiem no *COPA* [*Comité des Organisations Professionnelles Agricoles de L'Union Européenne* — Eiropas Savienības Profesionālo lauksaimniecības organizāciju

komiteja]. Nerakstot to, turpināsim ar “mērķa cenām” vai cenām, kuras mēs negribam ilgāk samazināt”. Tāpat tieši pēc izteikumiem, kas tiek attiecināti uz prasītājas lietā T-217/03 un *FNICGV* priekšsēdētājiem, ir rakstīts: “Mēs vairs nevaram uzrakstīt, bet turpinām.” *FNICGV* priekšsēdētājs turklāt ir norādījis: “mēs izpildīsim [savu apņemšanos] attiecībā uz ĪIC [īpašo iepirkuma cenu]”, un “ziņa nodota mūsu uzņēmumiem [...] neformālā veidā, cenu skala tiks saglabāta”. Visbeidzot, prasītājas lietā T-217/03 priekšsēdētājs šajā sakarā ir norādījis: “Jā, OK, bet visiem ir jāpiemēro.” Runājot par šo pēdējo izteikumu, pretēji prasītājas lietā T-217/03 apgalvojumam, vārdi “visiem ir jāpiemēro” nedz padara neiespējamu cenu skolas piemērošanu, nedz atņem šim izteikuma pierādījuma spēku.

Par nolīguma īstenošanu pēc 2001. gada novembra beigām

- 181 Turklāt apstrīdētajā lēmumā ir minētas atsauces uz vairākām darbībām vietējā līmenī, kas apstiprina nolīguma īstenošanu pēc 2001. gada 30. novembra (apstrīdētā lēmuma 92.–94. apsvērumš).
- 182 It īpaši Vandēs *FDSEA* 2001. gada 18. decembra piezīmē ir teikts, ka kāda kautuve (*Socopa* grupa) pēc tās iekārtu blokādes esot piekritusi piemērot minimālo cenu skalu liellopu govīm līdz 2002. gada 11. janvārim.
- 183 Lietas materiālos ir arī divi dokumenta eksemplāri ar nosaukumu “2001. gada 25. oktobra nolīgums (atjaunots)”, kurā ir šāda norāde: “Paraksta un atzīst par spēkā esošu *FNSEA*, *FNB*, *FNICGV* un *FNCBV/SICA*.” Kā norāda prasītājas, šie dokumenti nav datēti. Tomēr Komisija tos apstrīdētā lēmuma 94. apsvērumā ir identificējusi attiecīgi kā “*FDSEA 79*” 2001. gada 13. decembra faksu, un kā dokumentu, ko tajā pašā dienā Dēsēvras [*Deux-Sèvres*] *FDSEA* ir nosūtījusi kādai kautuvei.

184 Visbeidzot, Menas un Luāras [Maine-et-Loire] *FDSEA* pārstāvja faksā, kas 2001. gada 11. decembrī nosūtīts *FNB* direktoram un kura nosaukums ir “Pārbaudes Menas un Luāras kautuvēs”, ir norādīts: “novirzes nav konstatētas — cenu skala tiek piemērota — importa nav”.

Secinājumi

185 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ir jāsecina, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir juridiski pietiekami pierādījusi, ka prasītājas mutiski un slepeni ir turpinājušas piemērot strīdīgo nolīgumu ilgāk par 2001. gada novembra beigām un tās to ir darījušas, neņemot vērā Komisijas 2001. gada 26. novembra vēstules, kurās tām norādīts, ka šis nolīgums ir uzskatāms par Kopienu konkurences noteikumu pārkāpumu.

186 Šādu secinājumu nevar apgāzt prasītāju argumenti, saskaņā ar kuriem nolīguma slepena turpināšana atņemtu tam visu efektivitāti. Jāatzīst, ka lietas materiālos ir vairākas norādes par prasītāju vēlmi pēc rakstiskā nolīguma izbeigšanās publiski neatklāt apņemšanās esamību starp lopkopju un kautuvju pārstāvjiem. Pirmās instances tiesa tomēr uzskata, ka šāds slepens raksturs neatņem nolīgumam tā efektivitāti, it īpaši gadījumā, kad lopkopju federācijas turpināja publiski pieprasīt skalas cenas, pat ja šajā reizē tas izpaudās kā arodbiedrības prasība, un kad tās tika paziņotas to biedriem. Tāpat lietas materiāli ļauj secināt, ka kautuvju pārstāvji par to mutiski ir informējuši zināmus kautuvju uzņēmumus (skat. iepriekš 177. punktu).

187 Piedevām Pirmās instances tiesa uzskata, ka nolīguma turpināšanu nevar noliegt, pamatojoties vienīgi uz *FNICGV* 2001. gada 30. novembra piezīmi, kurā ir teikts, ka “iepirkumu minimālo cenu skala kaujamām govīm, kas noteikta 2001. gada

24. oktobrī, nav un netiks atjaunota” un ka “šāds iznākums ir panākts sanāksmē, kas [iepriekšējā dienā] notika Parīzē šī nolīguma līgumslēdzēju pušu klātbūtnē”. Pirmās instances tiesa uzskata, ka šāda deklarācija ir *FNICGV* sabiedriskās informācijas stratēģijas sastāvdaļa, it īpaši pēc tam, kad Komisija brīdināja šo federāciju par iespējamo sodīšanu sakarā ar strīdīgajiem nolīgumiem. Katrā ziņā, kā tas ir norādīts iepriekš, dokumenti, kas datēti pēc šī datuma, pierāda *FNICGV* priekšsēdētāja dalību nolīguma atjaunošanā.

188 Visbeidzot, tā kā Komisija, pamatojoties uz dokumentāriem pierādījumiem, bija pierādījusi nolīguma turpināšanu, tai nebija pienākuma pretēji prasītāju apgalvojumam pierādīt šādu turpināšanu, pamatojoties uz vērtējumu par nolīguma iedarbību uz cenām attiecīgajā laika periodā.

189 Tādējādi ir jāatzīst, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā pārkāpuma ilgumu pamatoti ir noteikusi kā periodu no 2001. gada 24. oktobra līdz 2002. gada 11. janvārim.

190 Līdz ar to šis pamats ir jānoraida kopumā.

C — Par trešo pamatu, kas attiecas uz Regulā Nr. 26 paredzētā atbrīvojuma nepiemērošanu

1. Lietas dalībnieku argumenti

191 Prasītājas apgalvo, ka Komisija ir pārkāpusi Regulu Nr. 26 un pieļāvusi acīmredzamas kļūdas vērtējumā un tiesību kļūdas, atsakoties attiecināt uz strīdīgo

aizliegto vienošanos atbrīvojumu no EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas, kas minētās regulas 2. pantā ir paredzēts par labu noteiktām darbībām, kuras ir saistītas ar lauksaimniecības produktu ražošanu un tirdzniecību. Tās norāda, ka attiecīgais nolīgums bija vajadzīgs kopējās lauksaimniecības politikas mērķu īstenošanai.

- 192 Prasītājas apgalvo arī, kā tas ir atzīts apstrīdētajā lēmumā, ka strīdīgā nolīguma mērķis bija nodrošināt liellopu audzētāju pietiekami augstu dzīves līmeni. Tās turklāt norāda, ka tirgus stabilizēšanas mērķis arī ticis īstenots, jo ar minēto nolīgumu ir ieviests cenu mehānisms, kas ļāva apturēt esošo nestabilitāti un lopkopjiem sniedza iespēju izplatīt savu produkciju par peļņu nesošām cenām un tādējādi atrisināt krīzi, nezaudējot tirgu. Nolīgums turklāt neapdraudēja mērķi celt ražīgumu un garantēt patērētājiem piegādes par samērīgām cenām, attiecībā uz ko nolīgums bija neitrāls.
- 193 Prasītājas uzskata, ka šajā gadījumā Komisijai bija pienākums censties samierināt dažādos mērķus (Tiesas 1973. gada 24. oktobra spriedums lietā 5/73 *Balkan-Import-Export, Recueil*, 1091. lpp., 24. punkts, un 1981. gada 17. decembra spriedums apvienotajās lietās no 197/80 līdz 200/80, 243/80, 245/80 un 247/80 *Ludwigshafener Walzmühle u.c./Padome un Komisija, Recueil*, 3211. lpp., 41. punkts). It īpaši dēļ ārkārtējās krīzes liellopu gaļas nozarē, tai vajadzēja dot priekšroku mērķiem, kas saistīti ar tirgu stabilizēšanu un pietiekami augsta dzīves līmeņa nodrošināšanu lauku iedzīvotājiem. Tādēļ Komisijai vajadzēja uzskatīt, ka visu EKL 33. panta 1. punktā minēto mērķu līdzsvarošana ļauj piemērot Regulā Nr. 26 paredzēto atbrīvojumu.
- 194 Prasītājas lietā T-245/03 piedevām kritizē Komisijas tēzi, kas ir izklāstīta apstrīdētā lēmuma 146. un 147. apsvērumā un saskaņā ar kuru fakts, veiktie pasākumi nebija paredzēti Regulā Nr. 1254/1999, ir pietiekams, lai tiem nepiemērotu Regulas

Nr. 26 2. pantā paredzēto atbrīvojumu. Prasītāja lietā T-217/03 savukārt apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā un tiesību kļūdu, uzskatīdama, ka nolīgums neatbilda TKO paredzētajiem mērķiem. Tā it īpaši norāda, ka nolīgums atbilda mērķiem, kas noteikti Regulas Nr. 1254/1999 2. un 31. apsvērumā, kā arī tās 38. panta 1. punktā.

¹⁹⁵ Visbeidzot, prasītājas apgalvo, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā un tiesību kļūdu, uzskatīdama, ka strīdīgais nolīgums bija nesamērīgs. Turklāt Komisija šo atzinumu nav ne pamatojusi, ne paskaidrojusi, kādi citi pasākumi bez tiem, kuri bija noteikti strīdīgajā nolīgumā, būtu bijuši pieļaujami cenu krituma apturēšanai.

¹⁹⁶ Komisija apgalvo, ka Regulas Nr. 26 2. pantā paredzētais atbrīvojums ir jāinterpretē un jāpiemēro šauri. Šajā gadījumā strīdīgais nolīgums labākajā gadījumā varētu šķist piemērots tikai viena no piecu EKL 33. panta mērķu sasniegšanai (proti, panākt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem) un tas skaidri nav saistīts ar pārējiem četriem. Tas piedevām pārsniedza TKO ietvarus liellopu gaļas nozarē un katrā ziņā šķita nesamērīgs vēlamo mērķu sasniegšanai. Katrā ziņā nolīgumam nevar piemērot attiecīgo atbrīvojumu.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

¹⁹⁷ Vispirms ir jāuzsver, ka efektīvas konkurences saglabāšana lauksaimniecības produktu tirgos ir viens no kopējās lauksaimniecības politikas mērķiem. Lai arī ar EKL 36. pantu Padomei ir uzlikts pienākums noteikt apjomu, kādā Kopienų konkurences noteikumi ir piemērojami lauksaimniecības produktu ražošanai un tirdzniecībai, lai ņemtu vērā šo produktu tirgu īpašo stāvokli, šajā pantā tomēr ir

noteikts princips, ka Kopienų konkurences noteikumus piemēro arī lauksaimniecības nozarē (2003. gada 9. septembra spriedums lietā *C-137/00 Milk Marque un National Farmers' Union, Recueil*, I-7975. lpp., 57. un 58. punkts).

- 198 Saskaņā ar Regulas Nr. 26 1. pantu EKL [81.] panta 1. punktu piemēro visiem šajā pantā minētajiem nolīgumiem, lēmumiem un darbībām, kas saistītas ar EK līguma [I] pielikumā uzskaitīto produktu ražošanu vai tirdzniecību, tostarp īpaši dzīvu dzīvnieku, gaļas un pārtikas gaļas, turklāt ievērojot šīs regulas 2. panta noteikumus. Pēdējā noteikumā it īpaši ir paredzēts, ka EKL [81.] panta 1. punktu nepiemēro nolīgumiem, lēmumiem un darbībām, kas ir nepieciešamas EKL [33.] pantā minēto kopējās lauksaimniecības politikas mērķu sasniegšanai.
- 199 Runājot par atbrīvojumu no EKL 81. panta 1. punkta vispārējas piemērošanas noteikuma, Regulas Nr. 26 2. pants ir jāinterpretē šauri (Tiesas 1995. gada 12. decembra spriedums lietā *C-399/93 Oude Luttikhuis u.c., Recueil*, I-4515. lpp., 23. punkts, un Pirmās instances tiesas 1997. gada 14. maija spriedums apvienotajās lietās *T-70/92 un T-71/92 Florimex un VGB/Komisija, Recueil*, II-693. lpp., 152. punkts). Turklāt pastāvīgajā judikatūrā ir noteikts, ka Regulas Nr. 26 2. panta 1. punkta pirmais teikums, kurā ir minēts piesauktais atbrīvojums, ir piemērojams tikai tad, ja attiecīgais nolīgums pieļauj visu 33. panta mērķu sasniegšanu (iepriekš minētie spriedumi lietā *Oude Luttikhuis u.c.*, 25. punkts; apvienotajās lietās *Florimex un VGB/Komisija*, 153. punkts; šajā sakarā skat. arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Frubo/Komisija*, 25.–27. punkts). Pirmās instances tiesa tomēr ir norādījusi — ja starp šiem reizēm atšķirīgajiem mērķiem pastāv konflikts, Komisija var mēģināt tos samierināt (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Florimex un VGB/Komisija*, 153. punkts). Visbeidzot, kā tas izriet no Regulas Nr. 26 2. panta 1. punkta pirmā teikuma formulējuma, attiecīgajam nolīgumam jābūt “nepieciešamam” minēto mērķu sasniegšanai (iepriekš minētais spriedums lietā *Oude Luttikhuis u.c.*, 25. punkts; šajā sakarā skat. arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Florimex un VGB/Komisija*, 171. un 185. punkts).

200 Kopējās lauksaimniecības politikas mērķi saskaņā ar EKL 33. panta 1. punktu ir:

- “a) celt lauksaimniecības ražīgumu, veicinot tehnikas attīstību un panākot lauksaimniecības ražošanas racionālu attīstību un ražošanas faktoru, jo īpaši darbaspēka, optimālu izmantojumu;

- b) šādi panākt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem, jo īpaši palielinot lauksaimniecībā nodarbināto personu individuālos ienākumus;

- c) stabilizēt tirgus;

- d) nodrošināt piedāvāto produktu pieejamību tirgū;

- e) panākt, ka patērētāji piedāvātos produktus saņem par samērīgām cenām.”

201 Prasītājas būtībā apgalvo, ka strīdīgais nolīgums bija nepieciešams divu iepriekš minēto mērķu sasniegšanai, proti, pietiekami augsta dzīves līmeņa lauku iedzīvotājiem nodrošināšanai un tirgu stabilizēšanai, un ka tas bija neitrāls attiecībā pret pārējiem trim mērķiem, kurus tas neierobežoja.

- 202 Kā to arī norāda prasītājas, strīdīgā nolīguma galvenais mērķis bija palīdzēt Francijas liellopu audzētājiem nozares krīzes apstākļos, kādi pastāvēja šo lietu faktu rašanās laikā. Tādējādi var uzskatīt, ka tā mērķis bija nodrošināt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem, kā to paredz EKL 33. panta 1. punkta b) apakšpunkts.
- 203 Turpretī Pirmās instances tiesa uzskata, ka 2001. gada 24. oktobra nolīgums neattiecās nedz uz tirgu stabilizēšanu, ko paredz EKL 33. panta 1. punkta c) apakšpunkts, nedz tas ir uzskatāms par nepieciešamu šim mērķim. Kā tas ir norādīts apstrīdētajā lēmumā, liellopu gaļas nozares krīze 2000. un 2001. gadā bija balstīta uz piedāvājuma un pieprasījuma būtisku nesakritību, ko īpaši izraisīja patēriņa ievērojams kritums sakarā ar uzticības krīzi, ko radīja govju trakumsērgas un nagu un mutes sērgas jauni atklājumi (skat. apstrīdētā lēmuma 12., 13. un 142. apsvērumu). Tādēļ attiecīgo tirgu stabilizēšanai vispirms bija vajadzīgi pasākumi piedāvājuma apjoma samazināšanai, kas bija ievērojami pārmērīgs, un liellopu gaļas patēriņa veicināšanai, kas būtiski samazinājās.
- 204 Taču strīdīgajā nolīgumā pasākumi šajā sakarā nebija paredzēti. Piedevām tajā noteiktās minimālās cenas ne tikai nespēja veicināt tirgu stabilizēšanu, bet pat varēja iedarboties pretēji šim mērķim, jo tās varēja izraisīt cenu pieaugumu, kas vēl vairāk samazinātu patēriņu un tādējādi palielinātu piedāvājuma un pieprasījuma atšķirību. Cenu skalas izveidošana turklāt uzskatāma par mākslīgu cenas noteikšanu, kas ir pretrunā gan tās dabīgai tapšanai tirgū, gan valsts atbalsta un intervences mehānismiem. Tas turklāt ietvēra tikai īslaicīgu pasākumu, kas attiecīgajos tirgos nespētu radīt sekas vidējā termiņā vai ilgtermiņā. Turklāt liellopu gaļas importa ierobežošana Francijā katrā ziņā varēja izraisīt traucējumus liellopu gaļas tirdzniecībā Kopienā un tādējādi kaitēt attiecīgo tirgu stabilitātei vairākās dalībvalstīs.

205 Tāpat nolīgums, kas ierobežo lētāku produktu importu un nosaka minimālās cenas, nav uzskatāms par neitrālu attiecībā pret mērķi nodrošināt samērīgas cenas patērētājiem piedāvājamiem produktiem, ko paredz EKL 33. panta 1. punkta e) apakšpunkts. Kā to Komisija norāda apstrīdētā lēmuma 144. apsvērumā, kam neiebilst prasītājas, īpaši sabiedriskās ēdināšanas nozarē, kurā pārsvarā izmanto importētu gaļu, importa pārtraukšana visticamāk izraisītu cenu pieaugumu. Turklāt skalas cenas, pat ja tās tika noteiktas kautuvju iepirkumu posmā, varēja nelabvēlīgi ietekmēt patērētājus.

206 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ir jāsecina, ka strīdīgais nolīgums ir uzskatāms par nepieciešamu tikai attiecībā uz mērķi nodrošināt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem. Turpretī šis nolīgums iespējams var apdraudēt vismaz samērīgu cenu noteikšanu patērētājiem piedāvājamiem produktiem. Visbeidzot, nolīgums neattiecas uz un vēl jo vairāk nebija nepieciešams tirgu stabilizēšanai, piedāvāto produktu pieejamībai tirgū nodrošināšanai un lauksaimniecības ražīguma celšanai. Tādēļ, ņemot vērā iepriekš 199. punktā minēto judikatūru, Pirmās instances tiesa atzīst, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatīdama, ka šo dažādo mērķu līdzsvarošana neļauj secināt, ka šajā gadījumā ir piemērojams Regulas Nr. 26 2. panta 1. punkta pirmajā teikumā paredzētais atbrīvojums.

207 Turklāt jānorāda arī iebildumi, kas vērsti pret apstrīdētā lēmuma 146. un 147. punktā pausto atzinumu, ka strīdīgais nolīgums nav viens no līdzekļiem, kas paredzēti liellopu gaļas nozares TKO regulējumā, tostarp īpaši Regulā Nr. 1254/1999. Pretēji tam, ko apgalvo prasītājas lietā T-245/03, Komisija neatzina, ka šis apstāklis pats par sevi būtu pietiekams, lai atteiktu Regulas Nr. 26 atbrīvojuma piemērošanu, taču tā šo faktoru ņēma vērā, turklāt pamatoti, lai attaisnotu savu secinājumu, ka attiecīgais nolīgums nebija nepieciešams kopējās lauksaimniecības politikas mērķu sasniegšanai (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Florimex* un *VGB/Komisija*, 148.–151. punkts). Jānorāda ir arī

prasītājas lietā T-217/03 tēze, ka nolīgums atbilda šīs regulas mērķiem. It īpaši prasītājas uzskaitītie noteikumi (proti, minētās regulas 2. un 31. apsvēruma, kā arī 38. panta 1. punkts) paredz vienīgi iespēju Kopienas iestādēm veikt pasākumus tirgus traucējumu gadījumā (šajā sakarā skat. minētās regulas 43. pantu) un nekādā ziņā neattiecas uz privātu nolīgumu, kas ierobežo importu un nosaka minimālās cenas.

208 Visbeidzot, runājot par argumentiem, kas attiecas uz strīdīgo pasākumu samērīgumu, jānoraida iebildums par pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu. Komisija apstrīdētā lēmuma 148. apsvērumā juridiski ir pietiekami pamatojusi savu secinājumu, ka cenu noteikšana un importa pārtraukšana ir smagi konkurences ierobežojumi un tos nevar uzskatīt par samērīgiem ar nolīguma īstenotajiem mērķiem. Pretēji prasītāju apgalvojumam Komisijai nav pienākuma norādīt pasākumus, ko prasītājas būtu varējušas veikt, lai to nolīgums būtu saderīgs ar Regulas Nr. 26 2. pantu. Nav atbalstāms arī iebildums, ka Komisija esot pieļāvusi kļūdu, savā vērtējumā par minētajā noteikumā paredzētā atbrīvojuma piemērošanu ņemdamā vērā nolīgumā noteikto pasākumu nesamērīgumu. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka šī atbrīvojuma piemērošanas nolūkā pasākumi ir uzskatāmi par nepieciešamiem kopējās lauksaimniecības politikas mērķu sasniegšanai tikai tad, ja tie ir samērīgi (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Florimex* un *VGB/Komisija*, 177. punkts). Šajā gadījumā, pat ņemot vērā lauksaimniecības tirgu specifiku un liellopu gaļas nozares krīzi faktu rašanās laikā, importa ierobežošanu un cenu noteikšanu to smagā konkurences tiesību pārkāpuma rakstura dēļ nevar uzskatīt par samērīgu sasniedzamajiem mērķiem.

209 No visa iepriekš minētā izriet, ka šis pamats ir jānoraida.

D — *Par ceturto pamatu, kas attiecas uz tiesību uz aizstāvēšanos pārkāpumu*

1. Lietas dalībnieku argumenti

- 210 Prasītājas apgalvo, ka paziņojumā par iebildumiem, kas ir tiesību uz aizstāvēšanos pamatprincipa piemērošanas izpausme, pietiekami skaidri jānorāda iebildumi, kaut arī tikai kopsavilkuma veidā, lai ieinteresētās personas pienācīgi varētu noskaidrot tām pārmesto ricību un lai tās varētu lietderīgi aizstāvēties, pirms Komisija pieņem galīgo lēmumu (Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-352/94 *Mo och Domsjö/Komisija, Recueil*, II-1989. lpp., 63. punkts).
- 211 Šajā lietā, pirmkārt, prasītājas pārmet Komisijai, ka tā savā paziņojumā par iebildumiem, lai noteiktu naudas sodu visām federācijām, izņemot *FNSEA*, ņems vērā to biedru iemaksātās ikgadējās biedru naudas. Otrkārt, prasītājas apgalvo, ka Komisija paziņojumā par iebildumiem nekādā veidā nav norādījusi, ka naudas sodu tā aprēķinās pēc šo federāciju tiešo vai netiešo biedru apgrozījuma. Līdz ar to Komisija prasītājām nav darījusi zināmus faktus un tiesību normas, uz ko balstīts apstrīdētais lēmums, it īpaši galvenos faktoros naudas soda aprēķināšanai, un tādēļ prasītājas šajā sakarā nevarēja iesniegt savus apsvērumus.
- 212 Prasītājas norāda, ka Tiesa jau ir lēmusi, ka paziņojums par iebildumiem, kas aprobežojas ar kolektīvas vienības kā pārkāpuma izdarītājas identificēšanu, neļauj šī kolektīva sabiedrībām būt pietiekami informētām, ka naudas sodi tām tiks uzlikti katrai atsevišķi, ja pārkāpums tiks konstatēts, un nav pietiekams to brīdināšanai par

naudas soda noteikšanu atbilstoši vērtējumam par katras sabiedrības dalību darbībās, kuras uzskatāmas par iespējamo pārkāpumu (Tiesas 2000. gada 16. marta spriedums apvienotajās lietās C-395/96 P un C-396/96 P *Compagnie maritime belge transports* u.c./Komisija, *Recueil*, I-1365. lpp., 144.–146. punkts).

- 213 Visbeidzot, prasītājas apgalvo, ka Komisijas 2003. gada 10. janvārī nosūtītā vēstule, kurā tām prasīts sniegt finanšu informāciju, nav pietiekama, lai nodrošinātu tiesības uz aizstāvēšanos. Tā kā šī vēstule tika nosūtīta pēc prasītāju apsvērumu iesniegšanas un pēc to uzklaušanās, tās vairs nevarēja aizstāvēties par attiecīgajiem apstākļiem. Turklāt šī vēstule neko nepauda par Komisijas nodomiem.
- 214 Komisija norāda, ka saskaņā ar judikatūru paziņojumā par iebildumiem tai ir vienīgi pienākums norādīt, ka tā pārbaudīs, vai attiecīgajiem uzņēmumiem ir uzliekams naudas sods, un jāizklāsta galvenie fakti un tiesību elementi, uz kuru pamata var piemērot naudas sodu (Tiesas 1983. gada 7. jūnija spriedums apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique diffusion française* u.c./Komisija, *Recueil*, 1825. lpp., 21. punkts).
- 215 Komisija norāda, ka prasītājas nevarēja nezināt, ka to biedru iemaksas tiks ņemtas vērā, un tām bija visas iespējas sniegt savus apsvērumus, tiklīdz tās saņēma paziņojumu par iebildumiem. Turklāt tām esot bijusi iespēja izteikties par savu biedru apgrozījumu, jo 2003. gada 10. janvārī Komisija tām šajā sakarā nosūtīja informācijas pieprasījumu (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 23. punkts).
- 216 Visbeidzot, Komisija apstrīd iepriekš minētā sprieduma apvienotajās lietās *Compagnie maritime belge transports* u.c./Komisija atbilstību, uz kuru atsauca

prasītājas. Šajā gadījumā paziņojumā par iebildumiem bija skaidri teikts, ka Komisija plāno uzlikt naudas sodu prasītājām, minētā paziņojuma saņēmējām, un nevis starpnieku federācijām vai atsevišķiem lauksaimniekiem. Ievērojot judikatūru, kurā ir ņemti vērā apvienību biedri, prasītājas ļoti labi varēja apzināties risku un šajā sakarā aizstāvēties administratīvajā procedūrā.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

²¹⁷ Tiesību uz aizstāvēšanos ievērošana visās procedūrās, kuru rezultātā var noteikt sankcijas, it sevišķi naudas sodus un kavējuma naudas, ir Kopienų tiesību pamatprincips, kas ir jāievēro arī administratīva rakstura procedūrā (Pirmās instances tiesas 1988. gada 14. maija spriedums lietā T-308/94 *Cascades*/Komisija, *Recueil*, II-925. lpp., 39. punkts). Saskaņā ar šo principu paziņojums par iebildumiem ir būtiska procesuāla garantija. Šādā paziņojumā par iebildumiem ir skaidri jānosaka visi būtiskie elementi, uz kuriem Komisija pamatojas šajā procedūras stadijā (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Compagnie maritime belge transports* u.c./Komisija, 142. punkts).

²¹⁸ Pastāvīgajā judikatūrā ir noteikts — tā kā Komisija savā paziņojumā par iebildumiem tieši norādījusi, ka tā pārbaudīs, vai attiecīgajiem uzņēmumiem uzliedams naudas sods, un tā kā Komisija norādījusi galvenos faktus un tiesību elementus, uz kuru pamata var piemērot naudas sodu, piemēram, iespējamais pārkāpuma smagums un ilgums un tas, ka pārkāpums izdarīts tīši vai nolaidības dēļ, tā ir izpildījusi savu pienākumu ievērot uzņēmumu tiesības tikt uzklausītiem. Šādi rīkojoties, Komisija tiem sniegusi informāciju, kas nepieciešama, lai aizstāvētos ne tikai pret apsūdzību pārkāpumā, bet arī pret naudas soda uzlikšanu (iepriekš minētie spriedumi apvienotajās lietās *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 21. punkts, un lietā *ABB Asea Brown Boveri*/Komisija, 78. punkts).

- 219 Prasītājas apgalvo, ka Komisijai paziņojumā par iebildumiem esot vajadzējis minēt, ka tā ņems vērā to ikgadējās biedru naudas, lai aprēķinātu visu federāciju, izņemot *FNSEA*, naudas sodu, un ka tā naudas sodu aprēķinās atbilstoši prasītāju biedru apgrozījumam.
- 220 Šajā sakarā ir jānorāda, pirmkārt, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā pamatojās uz prasītāju saņemtajām biedru naudām, lai aprēķinātu naudas soda pamatsummu (apstrīdētā lēmuma 169. un 170. apsvērums). Pēc tam, kad Komisija, ņemot vērā pārkāpuma smagumu, naudas soda pamatsummu, kas uzliekams galvenajai lauksaimniecības federācijai (*FNSEA*), noteica 20 miljonu EUR apmērā, Komisija kā objektīvu kritēriju katras lauksaimniecības federācijas relatīvā lieluma noteikšanai un tādējādi to atbildības apmēram pārkāpuma izdarīšanā izmantoja attiecību starp ikgadējām biedru naudām, ko atsevišķi saņēma visas pārējās federācijas un *FNSEA*. Līdz ar to naudas soda apmērs tika noteikts kā viena piektā daļa (*FNPL*), viena desmitā daļa (*FNB* un *FNCBV*) un viena divdesmitā daļa (*JA*) no *FNSEA* uzliktā naudas soda.
- 221 Otrkārt, jānorāda, ka Komisija, kā jau atzinusi Pirmās instances tiesā, ņēma vērā arī prasītāju zemākā līmeņa biedru apgrozījumu, lai attiecībā uz uzliktajiem naudas sodiem ievērotu 10 % robežu, kas noteikta Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā.
- 222 Tiesa jau ir lēmusi, ka gadījumā, ja paziņojumā par iebildumiem sniegtu norādījumus par paredzēto naudas sodu apmēru, kamēr uzņēmumiem vēl nav bijusi iespēja izteikt savus apsvērumus par iebildumiem, kas pret tiem vērsti, nepiemērotā veidā tiktu apsteigts Komisijas lēmums (iepriekš minētie spriedumi apvienotajās lietās *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 21. punkts, un lietā *ABB Asea Brown Boveri*/Komisija, 66. punkts). Ja paziņojumā par iebildumiem tiktu

izvirzīts jautājums par naudas soda 10 % robežas ievērošanu, kas beigu beigās tiktu uzlikts ar galīgo lēmumu, tas arī nepiemērotā veidā apsteigtu šo lēmumu.

223 Turklāt pretēji prasītāju apgalvojumam iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Compagnie maritime belge transports u.c./Komisija* šajā gadījumā nav atbilstošs. Minētā sprieduma 143.–146. punktā Tiesa ir noteikusi, ka Komisijas pienākums ir skaidri identificēt paziņojumā par iebildumiem personas, kurām iespējams tiks uzlikts naudas sods, un lēmusi, ka paziņojums par iebildumiem, kas aprobežojas ar kolektīvas vienības kā pārkāpuma izdarītājas identificēšanu, neļauj šī kolektīva sabiedrībām būt pietiekami informētām, ka naudas sodi tām tiks uzlikti katrai atsevišķi, un nav pietiekams to brīdināšanai par naudas soda noteikšanu atbilstoši vērtējumam par katras sabiedrības dalību darbībās, kuras uzskatāmas par iespējamo pārkāpumu. Šajās lietās Komisija nav noteikusi sodu prasītāju tiešajiem vai netiešajiem biedriem, bet gan pašām prasītājām saskaņā ar to atbildības pakāpi par pārkāpumu (apstrīdētā lēmuma 169. apsvērums, kā arī 1. un 3. pants), ko tā ir minējusi paziņojumā par iebildumiem. Fakts, ka tiek ņemts vērā pārkāpumu izdarījušās uzņēmumu apvienības biedru apgrozījums, nekādā ziņā nenozīmē, ka naudas sods tiek uzlikts biedriem (Pirmās instances tiesas 1994. gada 23. februāra spriedums apvienotajās lietās T-39/92 un T-40/92 *CB* un *Europay/Komisija, Recueil*, II-49. lpp., 139. punkts).

224 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāsecina, ka Komisija nav pārkāpusi prasītāju tiesības uz aizstāvēšanos, paziņojumā par iebildumiem nenorādot, ka tā plāno ņemt vērā prasītāju saņemtās ikgadējās biedru naudas un biedru apgrozījumu, lai attiecīgi aprēķinātu naudas sodu pamatsummu un pārbaudītu Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteikto 10 % robežu.

225 Līdz ar to šis pamats ir jānoraida.

E — Par piekto pamatu, kas attiecas uz pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu

1. Lietas dalībnieku argumenti

- 226 Prasītājas atgādina, ka pamatojumam, uz kā balstīts personai nelabvēlīgs lēmums, ir jābūt tādām, lai Kopienas tiesas varētu pārbaudīt lēmuma tiesiskumu un attiecīgā persona zinātu veiktā pasākuma iemeslus, lai tā varētu aizstāvēties un pārliecināties, vai lēmums ir labi pamatots (Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-310/94 *Gruber + Weber/Komisija, Recueil*, II-1043. lpp., 40. punkts).
- 227 Tās apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā nav nekādu norāžu ne par apgrozījuma apmēru, ko Komisija esot ņēmusi vērā naudas soda noteikšanā, ne par Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteiktās 10 % robežas nepārsniegšanu. Tāpat Komisija nav nedz minējusi, ka tā šo robežu aprēķinās pēc prasītāju biedru kopējā apgrozījuma, nedz norādījusi, uz kuriem biedriem tas attiecas. Taču šajā gadījumā bija vajadzīgs sīki izstrādāts pamatojums, jo Komisija pirmo reizi izskatīja lietu par lauksaimniecības arodbiedrībām un tā plānoja novirzīties no ierobežojošajiem nosacījumiem attiecībā uz apvienības biedru apgrozījuma rādītāju ņemšanu vērā. Komisijas 2003. gada 10. janvāra informācijas pieprasījums katrā ziņā nevar kompensēt šo pamatojuma trūkumu. Visbeidzot, prasītāja lietā T-217/03 uzskata, ka šāda pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpuma rezultātā ir jāatceļ viss apstrīdētais lēmums, nevis tikai tā daļa, kas attiecas uz naudas sodiem.
- 228 Francijas Republika norāda, ka apstrīdētajā lēmumā nav ievērots pienākums norādīt pamatojumu, kas izriet no EKL 253. panta. Paskaidrojumi, ko Komisija pirmo reizi mēģina izklāstīt iebildumu rakstā, nevar labot šo situāciju (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2002. gada 26. februāra spriedumu lietā T-323/99 *INMA un Itainvest/Komisija, Recueil*, II-545. lpp., 76. punkts).

- 229 Komisija vispirms apgalvo, ka uz šo pamatu nevar balstīt visa apstrīdētā lēmuma atcelšanu, bet gan tikai tā 3. panta atcelšanu, jo iespējamais pamatojuma trūkums attiecas uz naudas soda apmēru un tam nav nekāda sakara nedz ar faktiem, nedz to juridisko kvalifikāciju. Katrā ziņā Komisija šajā gadījumā pilnībā ir ievērojusi pienākumu norādīt pamatojumu.
- 230 Komisija atgādina, ka šis pienākums tiek izpildīts, ja tā norāda tos elementus, kas tai ir jāņem vērā, lai naudas soda aprēķināšanas nolūkos novērtētu pārkāpuma smagumu un ilgumu (Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedumi lietā C-282/98 P *Enso Española*/Komisija, *Recueil*, I-9817. lpp., 40. un 41. punkts, un lietā C-297/98 P *SCA Holding*/Komisija, *Recueil*, I-10101. lpp., 56.–65. punkts; Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-220/00 *Cheil Jedang*/Komisija, *Recueil*, II-2473. lpp., 218. punkts). Tādēļ tai nebija pienākuma savā lēmumā norādīt nedz vērā ņemto apgrozījumu, nedz tā procentuālo daļu, ko veido naudas sods, jo lēmuma pamatojumā neietilpst jautājums par 10 % robežas ievērošanu. Faktiski 10 % sliekšnis ir uzliekamā naudas soda tiesiski maksimālā robeža un tā nav veikta pasākuma pamatojuma sastāvdaļa.
- 231 Komisija tāpat apgalvo, ka pienākums norādīt pamatojumu ir jāvērtē tā kopējā kontekstā, un atgādina, ka tā skaidri norādījusi, ka pamatojas uz Pamatnostādņu noteikumiem, kuru 5. punkta c) apakšpunkts ļauj tai uzlikt apvienībai naudas sodu, kas atbilst individuālo naudas sodu summai, kuras noteiktas katram apvienības biedram. Prasītājas nevar ignorēt principus, kas attiecas uz naudas sodu aprēķināšanu, it īpaši faktu, ka Komisija ņem vērā katra biedra apgrozījumu, lai pārliecinātos par 10 % robežas nepārsniegšanu. No visa apstrīdētā lēmuma izriet, ka prasītājas pārkāpumu izdarīja nevis sevis, bet gan savu biedru dēļ.
- 232 Komisija piedevām norāda, ka 2003. gada 10. janvārī tā katrai prasītājai pieprasīja to biedru apgrozījumu. Prasītāja lietā T-217/03 Komisijai šo informāciju nosūtīja ar

2003. gada 27. janvāra vēstuli. Šīs federācijas iesniegtie dati par apgrozījumu pierāda, ka 10 % robeža vēl tālu nav sasniegta. Prasītājas lietā T-245/03 turpretī norādīja Komisijai, ka tās nespēj iesniegt šādu informāciju. Ņemot vērā šo atteikumu, Komisija saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. panta 5. punktu varēja pieņemt lēmumu, pieprasot sniegt informāciju, vajadzības gadījumā lemjot arī par sodiem, taču, pamatojoties uz pieejamo informāciju, tā uzskatīja, ka nepastāv pat mazākais risks, ka varētu tikt sasniegta 10 % robeža no prasītāju biedru apgrozījuma.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

²³³ No pastāvīgās judikatūras izriet, ka EKL 253. pantā prasītajā pamatojumā skaidri un nepārprotami jānorāda akta izdevējas iestādes argumenti, lai ļautu ieinteresētajai personai iepazīties ar veikto pasākumu pamatojumu un kompetentai tiesai īstenot kontroli. Prasība norādīt pamatojumu jāvērtē, ņemot vērā konkrētā gadījuma apstākļus, jo īpaši akta saturu, argumentus, uz kuriem atsaucas, un adresāta vai citu tieši un individuāli ar aktu skarto personu intereses saņemt paskaidrojumus. Pamatojumā nav prasīts norādīt visus atbilstošos faktiskos un tiesību apstākļus, jo jautājums par to, vai akta pamatojums atbilst EKL 253. panta prasībām, jāvērtē, ne tikai ņemot vērā tā formulējumu, bet arī tā kontekstu, kā arī visas tiesību normas, kas regulē attiecīgo jomu (iepriekš minētais spriedums lietā *Cheil Jedang*/Komisija, 216. punkts, un Pirmās instances tiesas 2005. gada 25. oktobra spriedums lietā T-38/02 *Groupe Danone*/Komisija, Krājums, II-4407. lpp., 96. punkts).

²³⁴ Šajā gadījumā prasītājas pārmet Komisijai, ka tā apstrīdētajā lēmumā nav skaidri pamatojusi to, ka uzliktie naudas sodi nepārsniedz 10 % no to apgrozījuma, kā tas ir

paredzēts Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā, un nav izklāstījusi iemeslus, kādēļ šīs robežas pārbaudes nolūkos tā var ņemt vērā prasītāju biedru apgrozījumu.

235 Jāatzīst, ka patiesi neviens apstrīdētā lēmuma apsvērums nav veltīts vērtējumam par apgrozījuma 10 % robežas ievērošanu, kam ir piesaistīts naudas sods. Arī attiecībā uz pārbaudi par minētās robežas ievērošanu Komisija nav nedz norādījusi, kādēļ tā šajā gadījumā varēja ņemt vērā prasītāju zemākā līmeņa biedru apgrozījumu, nedz vēl jo vairāk attaisnojusi šādu iespēju.

236 Taču Komisija uzskata, ka apgrozījuma 10 % robežas ievērošana ir tikai naudas soda tiesiski maksimālā robeža un tā neietilpst lēmuma pamatojumā.

237 Jānorāda, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā minētā apgrozījuma 10 % robeža attiecas uz tā uzņēmuma vai tās apvienības apgrozījumu, kas izdarījusi pārkāpumu un kas kā lēmuma saņēmēja var pārbaudīt šīs robežas ievērošanu. Šādos apstākļos nav vajadzīgs īpašs pamatojums par minētās robežas ievērošanu. Taču, ja Komisija novirzās no savas ierastās pieejas un naudas soda uzlikšanas nolūkos ņem vērā apgrozījumu, kas nav pārkāpumā nosodošā lēmuma saņēmēja apgrozījums, piemēram, sodītās apvienības biedru apgrozījums, tai šajā sakarā lēmums obligāti ir jāpamato, lai lēmuma saņēmējam būtu iespēja pārbaudīt, vai naudas soda aprēķināšanā ir ievērota 10 % robeža.

238 Ja Komisija uzliek naudas sodu atsevišķam uzņēmumam, kas ir pārkāpuma izdarītājs, un ja nepastāv īpaši apstākļi, tai nav obligāti skaidri jāpamato attiecīgā uzņēmuma apgrozījuma 10 % robežas ievērošana. Šim uzņēmumam ir jāzina gan minētā tiesiskā robeža, gan savs konkrētais apgrozījums un tādēļ pat bez jebkāda pamatojuma nosodošajā lēmumā tas var novērtēt, vai ar tam piemēroto naudas sodu ir pārsniegta 10 % robeža.

239 Turpretī, ja Komisija soda uzņēmumu apvienību un pārbauda, vai apgrozījuma 10 % tiesiskā robeža ir ievērota, pamatojoties uz šīs apvienības visu biedru vai dažu biedru apgrozījuma kopējo summu, tai savā lēmumā tas ir skaidri jānorāda un jāizklāsta iemesli, kas attaisno biedru apgrozījuma ņemšanu vērā. Šāda pamatojuma trūkuma gadījumā ieinteresētās personas nevar nedz noskaidrot šāda lēmuma pamatojumu, nedz pareizi pārbaudīt, vai attiecīgajā gadījumā ir ievērota tiesiskā robeža.

240 Šādu secinājumu nevar atcelt ar judikatūru, uz kuru Komisija atsaucas iepriekš 230. punktā un kurā ir noteikts, ka attiecībā uz pienākumu norādīt pamatojumu par naudas soda aprēķināšanu par Kapienu konkurences noteikumu pārkāpumu pietiek, ja Komisija savā lēmumā norāda tos vērtējuma faktorus, kurus tai ir pienākums ņemt vērā saskaņā ar Pamatnostādnēm un kas tai ļauj novērtēt pārkāpuma smagumu un ilgumu. Šī judikatūra attiecas tikai uz jautājumu par naudas soda apmēra noteikšanu un nevis uz to, ka beigās noteiktais sods nepārsniedz 10 % no sodītā uzņēmuma vai apvienības apgrozījuma.

241 Tādēļ ir jāsecina, ka šajā gadījumā Komisijai bija pienākums apstrīdētajā lēmumā norādīt, ka tā pamatojas uz prasītāju zemākā līmeņa biedru apgrozījumu —

vajadzības gadījumā precizējot, vai tie bija visi biedri vai noteiktas biedru kategorijas, — lai tādējādi pārbaudītu, vai uzliktie sodi atbilst 10 % tiesiskajai robežai. Tāpat Komisijai vajadzēja norādīt apstākļus, kas tai šajā sakarā ļāva ņemt vērā prasītāju biedru kopējo apgrozījumu.

242 Turklāt Komisija nevar aizbildināties ar faktu, ka tā apstrīdētā lēmuma 164. punktā ir norādījusi, ka tā pamatosies uz Pamatnostādnēm. Šāda vispārēja atsauce tiek minēta sadaļā par naudas sodu apmēra noteikšanu un tās mērķis ir tikai atgādināt kritērijus, kas piemērojami pārkāpuma smaguma novērtējumā. Turklāt ir jāatzīst, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav atsaukusies uz Pamatnostādņu 5. punkta c) apakšpunktu, kurā ir noteikta iespēja ņemt vērā apvienības biedru apgrozījumu.

243 Komisija arī nevar aizbildināties ar vēstulēm, ko tā 2003. gada 10. janvārī nosūtīja prasītājām, pieprasot informāciju par to biedru apgrozījumu. Pat ja uzskatītu, ka, ievērojot šos pieprasījumus, prasītājas varēja saprast, ka apstrīdētajā lēmumā 10 % robežas aprēķināšanai tiks ņemts vērā to biedru apgrozījums, šie pieprasījumi tik un tā nevar kompensēt apstrīdētā lēmuma pamatojuma trūkumu šajā sakarā, it īpaši pilnīgu to iemeslu trūkumu, kuru dēļ šādus apgrozījuma datus būtu pieļaujams izmantot aprēķinā par minētās robežas nepārsniegšanu.

244 Visbeidzot, runājot par faktu, ka prasītājas lietā T-245/03 nav iesniegušas Komisijai savu biedru apgrozījuma datus, šis apstāklis nebūt nav pamats to Komisijas iemeslu izklāstam apstrīdētajā lēmumā, kādēļ tā uzskata par piemērotu šo biedru apgrozījuma ņemšanu vērā un kādēļ tā šajā gadījumā uzskata, ka 10 % robeža nav pārsniegta.

245 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ir jāsecina, ka Komisija ir pārkāpusi EKL 253. pantā noteikto pienākumu norādīt pamatojumu.

II — *Par prasījumiem attiecībā uz naudas soda atcelšanu vai samazināšanu*

246 Prasījumu par naudas soda, kas tām uzlikts ar apstrīdēto lēmumu, atcelšanu vai samazināšanu atbalstam prasītājas atsaucas uz sešiem pamatiem. Pirmais pamats attiecas uz Pamatnostādņu prettiesiskumu. Otrais pamats attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu, acīmredzamu kļūdu vērtējumā un tiesību kļūdu, nosakot pārkāpuma smagumu. Trešais pamats attiecas uz kļūdu vērtējumā un tiesību kļūdu, kā arī samērīguma principa pārkāpumu, nosakot vainu pastipriņošus un mīkstinošus apstākļus. Ceturtais pamats attiecas uz Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta pārkāpumu, nosakot naudas sodu apmēru. Piektais pamats attiecas uz sodu nesaskaitīšanas principa pārkāpumu. Sestais pamats attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu un acīmredzamu kļūdu vērtējumā, ņemot vērā Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktā paredzētos apstākļus.

A — *Par pirmo pamatu, kas attiecas uz Pamatnostādņu prettiesiskumu*

1. Lietas dalībnieku argumenti

247 Prasītājas lietā T-245/03 apgalvo, ka, pirmkārt, ar Pamatnostādnēm pārkāpj samērīguma principu. Tās norāda, ka būtisks elements pārkāpuma smaguma noteikšanā ir vērtējums par nolīgumu vai darbības sekām uz tirgus funkcionēšanu. Taču, lai pārkāpumu kvalificētu kā sevišķi smagu, Komisija šādas sekas vispār

neņēma vērā, bet gan to raksturu un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus apjomu. Turklāt, ja saskaņā ar Pamatnostādņu 1.A punktu pārkāpums ir kvalificējams kā sevišķi smags, tad minimālais naudas sods ir nosakāms, sākot no 20 miljoniem EUR, kas ir diskrecionārs un patvaļīgs. Šāda minimālā summa piedevām liedz Komisijai ņemt vērā attiecīgās vienības lomu, lielumu un raksturu vai arī no pārkāpuma gūtos ienākumus.

248 Prasītājas apgalvo, ka, otrkārt, ar Pamatnostādnēm pārkāpj Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu. Tās, pirmkārt, norāda, ka Pamatnostādņu 1.A punkts ļauj Komisijai noteikt naudas soda pamatsummu, kas ir lielāka par vienu miljonu EUR vai 10 % no inkriminētā uzņēmuma sasniegtā apgrozījuma. Prasītājas uzskata, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts, nosakot, ka Komisijai naudas soda pamatsummas noteikšanas stadijā ir jāņem vērā pārkāpuma smaguma un ilguma kritēriji, nepieļauj, ka šī pamatsumma — tāpat kā naudas soda galīgā summa — varētu pārsniegt šīs robežas. Otrkārt, prasītājas apgalvo, ka Pamatnostādņu 1.B punktā pārkāpuma ilguma kritērijs tiek ņemts vērā, lai tikai palielinātu naudas soda summu, kas vedina Komisiju vienādi uztvert pārkāpumu, kura ilgums bijis tikai dažas dienas, un pārkāpumu, kas turpinājies teju vienu gadu.

249 Komisija, pirmkārt, norāda, ka vienīgie skaidri minētie kritēriji Regulas Nr. 17 15. pantā ir pārkāpuma smagums un ilgums un šis noteikums nenosaka citus ierobežojumus vai precizējumus attiecībā uz Komisijas rīcības brīvību naudas soda summu noteikšanā, kā vien robežas ievērošanu attiecībā uz katra uzņēmuma apgrozījumu. Tā kā turklāt sevišķi smagi pārkāpumi ir darbības, kuru mērķis ir acīmredzami pretrunā iekšējā tirgus principiem, un lai nodrošinātu naudas sodu atturošo raksturu, 20 miljoni EUR kā naudas soda sākotnējā summa nemaz nav nesamērīga. Katrā ziņā pretēji prasītāju apgalvojumam sevišķi smagu pārkāpumu

kategorijā ir iespējams uzlikt mazāku sodu nekā 20 miljoni EUR. Otrkārt, Komisija apgalvo, ka naudas soda robeža ir jānosaka attiecībā uz galīgo summu, proti, pirms iecietības piemērošanas, un ar faktu, ka īss termiņš nav faktors, kura dēļ naudas sods ir jāsamazina, bet gan neitrāls faktors, nepārkāpj Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

²⁵⁰ Vispirms jāsecina — lai gan Pamatnostādnes nav apstrīdētā lēmuma juridiskais pamatojums, jo šis lēmums ir balstīts uz Regulu Nr. 17, tajās vispārīgā un abstraktā veidā ir paredzēta metode, ko Komisija izmanto, lai noteiktu naudas sodu apmērus. Līdz ar to šajā gadījumā pastāv tieša saikne starp atsevišķo apstrīdēto lēmumu un vispārējo aktu jeb Pamatnostādnēm. Tā kā prasītājas nevar prasīt Pamatnostādņu atcelšanu, tās var būt priekšmets iebildei par prettiesiskumu (Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā T-23/99 LR AF 1998/Komisija, *Recueil*, II-1705. lpp., 274. un 276. punkts, un 2005. gada 29. novembra spriedums lietā T-64/02 *Heubach*/Komisija, Krājums, II-5137. lpp., 35. punkts).

²⁵¹ Prasītājas, pirmkārt, apgalvo, ka ar Pamatnostādnēm pārkāpj samērīguma principu, jo tajās sevišķi smagu pārkāpumu kategorijas noteikšanā netiek ņemtas vērā attiecīgo nolīgumu vai darbību sekas.

²⁵² Šajā sakarā ir jāatgādina, ka Pamatnostādņu 1.A punktā ir noteikts, ka “sevišķi smagus” pārkāpumus galvenokārt veido “horizontāli “cenu karteļu” tipa ierobežojumi un tirgus sadales kvotas vai cita prakse, kas apdraud iekšējā tirgus pareizu darbību, piemēram, tāda prakse, kas paredz valstu tirgu sadali”. Pastāvīgajā

judikatūrā ir noteikts, ka aizliegtas vienošanās par cenām vai tirgu sadali pēc sava rakstura ir sevišķi smagi pārkāpumi (Pirmās instances tiesas 2003. gada 11. decembra spriedumi lietā T-65/99 *Strintzis Lines Shipping/Komisija, Recueil*, II-5433. lpp., 168. punkts; lietā T-66/99 *Minoan Lines/Komisija, Recueil*, II-5515. lpp., 280. punkts, un 2005. gada 27. jūlija spriedums apvienotajās lietās no T-49/02 līdz T-51/02 *Brasserie nationale/Komisija, Krājums*, II-3033. lpp., 173. un 174. punkts). Līdz ar to Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija nav pārkāpusi samērīguma principu, Pamatnostādnēs noteikdama, ka šādi pārkāpumu veidi ir uzskatāmi par sevišķi smagiem pārkāpumiem. Katrā ziņā Pamatnostādņu 1.A punkta pirmajā daļā ir noteikts, ka, novērtējot pārkāpuma smagumu, jāņem vērā tā faktiskā ietekme uz tirgu gadījumos, kad to iespējams noteikt. No tā izriet, ka konkrētos gadījumos, lai pārkāpumu kvalificētu vai nekvalificētu kā sevišķi smagu, Komisijai ir jāņem vērā attiecīgā pārkāpuma ietekme.

253 Turpinājumā, runājot par sevišķiem smagiem pārkāpumiem paredzēto 20 miljonu EUR naudas soda diskrecionāro un patvaļīgo raksturu, vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijai Regulas Nr. 17 ietvaros ir rīcības brīvība, nosakot naudas sodu apmēru, lai sekmētu konkurences tiesību normām atbilstošu uzņēmumu rīcību (iepriekš minētais spriedums lietā *Cheil Jedang/Komisija*, 76. punkts). Tāpat ir jānorāda — tā kā Pamatnostādnēs noteiktās pamatsummas ir “iespējamās”, Komisija var pilnīgi brīvi noteikt tādu sākotnējo pamatsummu, kas ir mazāka par 20 miljoniem EUR. Tā kā Pamatnostādnēs paredzētās vienotas likmes summas ir tikai indikatīvas, tad, tās neievērojot, nevarētu *per se* rasties samērīguma principa pārkāpums (iepriekš minētais spriedums lietā *Heubach/Komisija*, 40. un 44. punkts).

254 Otrkārt, prasītājas apgalvo, ka Pamatnostādņu 1.A punktā noteiktā metode naudas soda aprēķināšanai ir pretrunā Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktam, jo tā paredz iespēju noteikt tādu naudas soda pamatsummu, kas ir lielāka par vienu miljonu EUR vai 10 % no inkriminētā uzņēmuma sasniegtā apgrozījuma.

- 255 Taču šo tēzi nevar atbalstīt. Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts, nosakot, ka Komisija var uzlikt naudas sodu līdz 10 % no katra pārkāpēja uzņēmuma iepriekšējā finanšu gada apgrozījuma, prasa tikai to, lai uzņēmumam galīgi uzliekamais naudas sods tiktu samazināts gadījumā, ja tas pārsniedz 10 % no tā apgrozījuma, neatkarīgi no starpposma aprēķinu darbībām, kuras ir domātas tam, lai ņemtu vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu. Līdz ar to Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts neaizliedz Komisijai aprēķinos atsaukties uz starpsummām, kas pārsniedz 10 % no attiecīgā uzņēmuma apgrozījuma, ar nosacījumu, ka šim uzņēmumam galīgi uzliktā naudas soda apmērs nepārsniedz šo maksimālo robežu (iepriekš minētais spriedums lietā *LR AF 1998/Komisija*, 287. un 288. punkts). Šis apsvērums attiecas arī uz viena miljona EUR maksimālo apmēru.
- 256 Prasītājas apgalvo arī to, ka ar Pamatnostādņu 1.B punktu pārkāpj Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu, jo tajā pārkāpuma ilguma kritērijs tiek ņemts vērā, lai tikai palielinātu naudas soda apmēru.
- 257 Jāatgādina, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā ir paredzēts, ka naudas soda noteikšanai jāņem vērā ne tikai pārkāpuma smagums, bet arī tā ilgums. Šajā sakarā Pamatnostādņu 1.B punktā ir noteikts, ka pārkāpuma ilgums var izraisīt naudas soda apmēra palielināšanu papildus tam, kas ir noteikts, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu. Tāpat Pamatnostādnes izšķir īslaicīgus pārkāpumus (parasti īsāki nekā viens gads), par kuriem netiek uzliktas papildu naudas sods, vidēja termiņa pārkāpumus (parasti no viena līdz pieciem gadiem), par kuriem papildu naudas sods var palielināties līdz 50 % no uzliktā naudas soda apmēra par pārkāpuma smagumu, un, visbeidzot, ilgtermiņa pārkāpumus (parasti ilgāki par pieciem gadiem), par kuriem papildu naudas sods tiek noteikts līdz 10 % gadā no uzliktā naudas soda apmēra par pārkāpuma smagumu. Tādēļ Pamatnostādnes neņem vērā pārkāpuma ļoti īso termiņu, lai samazinātu sākotnēji noteikto naudas soda apmēru.

- 258 Fakts, ka pārkāpuma ilgums ir ļoti īss, neietekmē tā smagumu, kas izriet no paša pārkāpuma rakstura. Tādēļ Komisija Pamatnostādņu 1.B punkta pirmās daļas pirmajā ievilkumā ir pamatoti uzskatījusi, ka pārkāpuma īslaicīgums, proti, ja tas ir īsāks par vienu gadu, nozīmē vienīgi to, ka netiek palielināts naudas soda apmērs, kas ir noteikts par pārkāpuma smagumu (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2003. gada 19. marta spriedumu lietā T-213/00 *CMA CGM u.c./Komisija, Recueil*, II-913. lpp, 283. punkts).
- 259 Turklāt ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Pamatnostādnēs nav iekļauts tāds tiesiskais regulējums par sodiem, kas būtu stingrāks nekā Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā noteiktais. Pamatnostādnēs iekļautā vispārīgā naudas sodu apmēra aprēķināšanas metode ir balstīta uz diviem Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā minētiem kritērijiem, proti, pārkāpuma smagumu un tā ilgumu, un tajā ir ievērota maksimālā robeža, kas paredzēta tajā pašā noteikumā, ņemot vērā katra uzņēmuma apgrozījumu (iepriekš minētais spriedums lietā *LR AF 1998/Komisija*, 231. un 232. punkts; Pirmās instances tiesas 2004. gada 29. aprīļa spriedums apvienotajās lietās T-236/01, T-239/01, no T-244/01 līdz T-246/01, T-251/01 un T-252/01 *Tokai Carbon u.c./Komisija, Recueil*, II-1181. lpp., 189. un 190. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *Heubach/Komisija*, 37. punkts).
- 260 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, šis pamats ir jānoraida.

B — *Par otro pamatu, kas attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu, acīmredzamu kļūdu vērtējumā un tiesību kļūdu, nosakot pārkāpuma smagumu*

1. Lietas dalībnieku argumenti

- 261 Prasītājas apgalvo, ka Komisijai pārkāpumu vajadzēja kvalificēt nevis kā “sevišķi smagu”, bet gan kā “smagu”. Tās atkārtο, ka Komisija nevarēja uz tām attiecināt

nolīguma sadaļu "Imports" un apstrīd nolīguma sadaļas "Cena" ilgumu. Piedevām tās pārmet Komisijai, ka tā nav ņēmusi vērā strīdīgo pasākumuniecīgo ietekmi uz tirgus darbību. Tām pārmestie fakti nav nodarījuši nekādu kaitējumu liellopu gaļas nozarē, jo nolīgumam nebija nekādas ietekmes nedz uz cenām, nedz uz importu. Arī kautuves nekad nav apgalvojušas, ka būtu cietušas zaudējumus sakarā ar nolīgumu par cenu skalū, kurai turklāt nebija nekādas ietekmes uz patēriņa cenām. Taču Komisija nav izmeklējusi ne attiecīgās tautsaimniecības nozares nozīmi, ne nolīguma faktisko ietekmi. Saskaņā ar prasītāju teikto Komisija nevarēja vienkārši atsaukties uz to, ka neesot iespējams kvantitatīvi pietiekami precīzi noteikt ar nolīgumu saistītās faktiskās sekas. Prasītājas arī apgalvo, ka Komisija neesot ņēmusi vērā visu lietas juridisko un ekonomisko kontekstu, īpaši krīzi nozarē un Kopienas pasākumu neefektivitāti tās apkarošanai. Visbeidzot, tās apgalvo, ka pārkāpums izriet no vertikāla nolīguma, nevis horizontāla nolīguma.

- 262 Komisija apgalvo, ka, ņemot vērā pārkāpuma raksturu un attiecīgā tirgus ģeogrāfisko apjomu, pārkāpums bez jebkādam šaubām bija sevišķi smags.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

- 263 Vispirms ir jāatgādina, ka jau ir izlemts, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu attiecībā uz strīdīgā nolīguma ilguma un apjoma noteikšanu. Tādēļ ir jānorāda kritika par minētā nolīguma smaguma kvalifikāciju, kas ir balstīta uz kļūdainu pārkāpuma ilguma un apjoma ņemšanu vērā.

- 264 Turpinājumā ir jānorāda, ka attiecīgie pārkāpumi, proti, liellopu gaļas importa pārtraukšana vai ierobežošana un minimālo cenu skalas noteikšana, ir īpaši smagi. Kā Komisija pamatoti norāda Pamatnostādņu 1.A punkta trešajā ievilkumā,

darbības, kas vērstas uz valsts tirgu noslēgšanu, principā ir sevišķi smagi pārkāpumi. Tāpat cenu noteikšanas pasākumi šajā gadījumā ir uzskatāmi par sevišķi smagu pārkāpumu. Šis strīdīgā nolīguma sadaļas mērķis bija noteikt minimālās cenas konkrētām govju kategorijām, lai tās padarītu obligātas visiem tirgus dalībniekiem, kas darbojas attiecīgajos tirgos (skat. iepriekš 85. punktu). Šādu secinājumu nevar atcelt prasītāju arguments, ka strīdīgais nolīgums ir vertikāls nolīgums. Jāatgādina, ka minēto nolīgumu ir noslēgušas federācijas, kas Francijā pārstāv ievērojamu skaitu lopkopju un kautuvju, divus no ražošanas ķēdes posmiem liellopu gaļas nozarē (skat. iepriekš 88. punktu). Piedevām attiecīgie pārkāpumi iespaidoja liellopu gaļas galveno tirgu Eiropā, importa ierobežojumu dēļ turklāt pārsniedzot valsts robežas. Vēl jo vairāk, netiek apstrīdēts, ka federācijas, kas parakstījušas 2001. gada 24. oktobra nolīgumu, bija galvenās apvienības Francijas lopkopības un kaušanas nozarē.

265 Runājot par nolīguma iedarbību, Pirmās instances tiesa uzskata, ka šajā gadījumā Komisija ir veikusi pareizu vērtējumu saskaņā ar Pamatnostādņu 1.A punktu, kas pārkāpuma smaguma novērtēšanas nolūkā paredz ņemt vērā konkrētu ietekmi uz pārkāpuma tirgu, ja vien šāda ietekme ir novērtējama. Šajā sakarā ir jānorāda, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir vērtējusi liellopu gaļas importa attīstību Francijā un vidējo cenu attīstību dažādām liellopu gaļas kategorijām pēc strīdīgā nolīguma, taču tā secināja, ka nevar kvantitatīvi novērtēt šī nolīguma faktisko iedarbību uz tirdzniecību Kopienā un uz cenām (apstrīdētā lēmuma 78., 81. un 167. apsvērumi). Visbeidzot, runājot par argumentiem attiecībā uz lietas ekonomisko kontekstu, jānorāda, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā šo kontekstu ir ņēmusi vērā, īpaši saistībā ar Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunkta piemērošanu (skat. turpmāk 350.–361. punktu). Šis jautājums katrā ziņā sīkāk tiks izskatīts turpmāk.

266 Ņemot vērā iepriekš minēto, Pirmās instances tiesa uzskata, ka šajā gadījumā pārkāpums pamatoti ir kvalificēts kā “sevišķi smags”.

267 Līdz ar to šis pamats ir jānoraida.

C — Par trešo pamatu, kas attiecas uz kļūdām vērtējumā un tiesību kļūdām, kā arī samērīguma principa pārkāpumu, ņemot vērā vainu pastipriņošus un mīkstinošus apstākļus

268 Prasītājas apstrīd naudas soda apmēra palielināšanu, kas veikta, pamatojoties uz Komisijas atzītiem konkrētiem vainu pastipriņošiem apstākļiem, proti, nolīguma slepenu turpināšanu un vardarbības piemērošanu. Turklāt prasītāja lietā T-217/03 prasa ņemt vērā vairākus vainu mīkstinošus apstākļus. Prasītājas uzskata, ka Komisija, ņemot vērā šos vainu pastipriņošus un mīkstinošos apstākļus, esot pieļāvusi kļūdas vērtējumā un tiesību kļūdas, kā arī pārkāpusi samērīguma principu.

1. Par vainu pastipriņošu apstākli saistībā ar nolīguma slepenu turpināšanu

a) Lietas dalībnieku argumenti

269 Prasītājas noliedz 2001. gada 24. oktobra nolīguma slepenu turpināšanu un attiecīgi apstrīd šajā sakarā uzliktā naudas soda apmēra palielināšanu par 20 %.

270 Komisija apgalvo, ka nolīgums tika turpināts slepenā un nerakstītā veidā pēc 2001. gada 24. oktobra rakstveida nolīguma beigu termiņa.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

271 Jānorāda, ka Komisija 2001. gada 26. novembrī prasītājām nosūtīja brīdinājuma vēstuli, norādot tām, ka tai zināmie fakti, proti, 2001. gada 24. oktobra nolīguma noslēgšana, ir uzskatāmi ir Kopienų konkurences noteikumu pārkāpumu, kas tām jāizbeidz. Prasītājas atbildēja Komisijai, ka minētais nolīgums ir beidzies 2001. gada 30. novembrī un ka tas netiksot pagarināts (skat. iepriekš 15. punktu). Pirmās instances tiesa ir lēmusi, ka pretēji prasītāju apgalvojumiem tās savu nolīgumu slepeni ir turpinājušas pēc 2001. gada 30. novembra, neņemot vērā Komisijas brīdinājumu un pretrunā apsolījumiem, ko tās devušas Komisijai (skat. iepriekš 185. punktu). Šādos apstākļos Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija bija tiesīga kā vainu pastiprinošu apstākli prasītājām noteikt šādu pārkāpuma turpināšanu (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *LR AF 1998*/Komisija, 324. punkts) un par 20 % palielināt naudas sodu apmēru.

272 Līdz ar to šis iebildums ir jānoraida.

2. Par vainu pastiprinošu apstākli saistībā ar vardarbības izmantošanu

a) Lietas dalībnieku argumenti

273 Prasītājas lietā T-245/03 apstrīd *FNSEA*, *FNB* un *JA* uzliktā naudas soda apmēra palielinājumu par 30 % sakarā ar iespējamo to biedru vardarbības izmantošanu, lai panāktu, ka kautuves paraksta 2001. gada 24. oktobra nolīgumu, un vēlāk pārbaudītu tā piemērošanu.

- 274 Tās norāda, ka līdz 2001. gada 24. oktobrim vietējo darbību mērķis galvenokārt bijis panākt, lai Francijas valdība veiktu noteiktu skaitu pasākumu un pārliecinātu sabiedrības viedokli par to, ka vienīgi lopkopēji cieš no krīzes sekām. Tieši šāda izmisuma apstākļos 2001. gada 15. oktobrī viena no šādām darbībām izvērsās ārkārtēji smagos vardarbības aktos. Taču *FNSEA* neaicināja nedz veikt kautuvju blokādi, nedz arī vardarbības aktus.
- 275 Šīs darbības kļuva ievērojami nopietnas īpaši 2001. gada 23. oktobrī Francijas rietumos. Šajā ārkārtējas spriedzes klimatā Francijas zemkopības ministrs uzņēmās iniciatīvu steidzami sasaukt uz sanākumi prasītājas un kautuvju federācijas. Prasītājas secina, ka lopkopju nacionālās federācijas neizmantoja vardarbību, lai piespiestu kautuves parakstīt 2001. gada 24. oktobra nolīgumu, bet gan, pateicoties šī nolīguma parakstīšanai, vardarbību bija iespējams apturēt. Pēc 2001. gada 24. oktobra nolīguma parakstīšanas situācija bija atšķirīga atkarībā no reģiona, jo daudzo vietējo vai departamentu arodbiedrību pārstāvji nerikojās vienādi. Katrā ziņā vairākos departamentos īstenotā darbība notika vietējo vai departamentu arodbiedrību darbības ietvaros un tādēļ to nevar attiecināt uz prasītājām.
- 276 Visbeidzot, prasītājas apgalvo, ka Komisijai ir jāievēro soda personiskuma princips (Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedums lietā *C-279/98 P Cascades/Komisija, Recueil*, I-9693. lpp., 78. un 79. punkts), un tādēļ izrīcības vardarbību tā varēja atzīt kā vainu pastiprinošu apstākli, tikai iesniedzot konkrētus pierādījumus, ka katra no attiecīgajām trim federācijām faktiski ir mudinājusi savus biedrus šādi rīkoties.
- 277 Komisija norāda, ka prasītājas neapstrīd ne vardarbīgās rīcības esamību, ne arī, ka to īstenoja to netiešie biedri. Šo izrīcību var attiecināt uz prasītājām, kuras ieteica arodbiedrību mobilizāciju un bieži vien bija informētas par organizēto un veikto

darbību rezultātiem, lai nodrošinātu nacionālā nolīguma piemērošanu, un kuras reizēm atbilda prasītāju vēlmēm. Tādēļ Komisija esot pamatoti uzskatījusi, ka šāda izrīcība ir prasītāju vainas pastiprinošs apstāklis.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

²⁷⁸ Apstrīdētā lēmuma 173. apsvērumā ir konstatēts, ka lauksaimnieki, prasītāju lietā T-245/03 biedri, lietoja vardarbību, lai piespiestu kautuvju federācijas pieņemt 2001. gada 24. oktobra nolīgumu, un ka tie izmantoja fiziskus piespiešanas līdzekļus, lai ieviestu nolīguma piemērošanas pārbaudes instrumentus, kā, piemēram, gaļas izcelsmes nelikumīgas pārbaudes operācijas.

²⁷⁹ No lietas materiāliem izriet, ka lopkopju grupas Francijā vairākas akcijas veica īpaši kautuvju uzņēmumos, lai uzspiestu liellopu minimālās iepirkumu cenas un liktu šķēršļus liellopu gaļas importam. Lietas materiāli tāpat atklāj, ka atsevišķās šādās akcijās tika lietoti vardarbības akti, proti, kautuvju blokāde, gaļas iznīcināšana, uzņēmumu izdemolēšana un nelikumīgas pārbaudes.

²⁸⁰ Prasītājas lietā T-245/03 atzīst, ka šādas darbības ir notikušas. Taču prasītājas apstrīd, ka šīs darbības iespējams attiecināt uz tām, jo šīs darbības neizdarīja vis to tiešie biedri, bet gan vietējo vai departamentu arodbiedrību biedri. Tās turklāt apstiprina, ka nekad nav acinājušas uz šādiem vardarbības aktiem.

281 Šajā sakarā vispirms ir jānorāda, ka prasītājām lietā T-245/03, īpaši *FNSEA*, *FNB* un *JA*, bija izšķiroša loma arodbiedrības darbības noteikšanā un organizēšanā, kuras mērķis bija uzspiest minimālo cenu ievērošanu noteiktām govju kategorijām un pārtraukt liellopu gaļas importu Francijā. Šo darbību īstenoja vairākas lauksaimniecības arodbiedrības un federācijas, kas ir tieši vai netieši prasītāju biedri, kā arī to lopkopju grupas, attiecībā uz kuriem netiek apstrīdēts, ka tie nereti bija šo lauksaimniecības arodbiedrību biedri.

282 Tādējādi atskaitē par 2001. gada 16. oktobra koordinācijas sanākumi, kurā piedalījās *FNSEA*, *FNB*, *JA* un *FNPL* pārstāvji, norādīts, ka *FNB* piedāvāja “noteikt skalu cenām, kas ražotājam maksājamas par dažādām kaujamo govju kategorijām”. Tāpat ir minēts, ka piedāvātajai arodbiedrību stratēģijai šīs skalas ieviešanā īpaši vajadzīgas “gaļas izcelsmes pārbaudes, sevišķi [sabiedriskās ēdināšanas iestādēs]”, un “visu ražotāju mobilizācija šim mērķim, t.i., atsacīšanās pārdot par zemāku cenu un/vai to uzrādīšana, kas iepērk par zemāku cenu”. Minētajā atskaitē, visbeidzot, ir atsauce uz nepieciešamību “mobilizēt tīklu saskaņā ar šo jauno stratēģiju”. Tāpat *FNB* 2001. gada 19. oktobra informatīva piezīme liellopu nodaļām atgādina “turpināt un pastiprināt liellopu nodaļu mobilizāciju saskaņā ar *FNB* biroja noteiktajām vadlīnijām, lai panāktu kaujamo govju minimālo cenu skalu”. Norādīts arī ir tas, ka “stipra arodbiedrību mobilizācija [ir] obligāta šim mērķim” un ka “tās mērķim jābūt panākt uzņēmumu pieturēšanos šim principam”, precizējot, ka “nepieciešama [ir] vienota un saskaņota visu ražotāju rīcība”.

283 Pēc 2001. gada 24. oktobra nolīguma parakstīšanas prasītāju lietā T-245/03 2001. gada 25. oktobra kopīgajā piezīmē to biedriem ir norādīts: “Katram no mums no šī brīža jāpievērš liela uzmanība šī nolīguma stingrai piemērošanai visā teritorijā.” Turklāt citā 2001. gada 13. decembra kopīgā piezīmē tiek prasīts “visiem *FNSEA* tīkla [biedriem] mobilizēties [..], lai katrā kautuvē pārbaudītu piemērotās cenas”, un šajā nolūkā “organizēt vizītes katrā kautuvē, kas atrodas [jūsu] departamentā”.

284 No iepriekš minētā ir jāsecina, ka vietējo arodbiedrību darbība uz vietas iekļāvās prasītāju organizētajā stratēģijā. Vairāki lietas materiālu dokumenti turklāt atklāj, ka tieši šo darbību ietvaros izcēlās attiecīgie vardarbības akti.

285 2001. gada 17. oktobra preses rakstā ir ziņots par saldētavu demolēšanu kādā kautuvē Fužērā [*Fougères*], kur lopkopji saldētavām esot uzbrukuši ar dzelzs stieņiem un dedzinājuši liellopu liemeņus. Rakstā ir minēts, ka “satrakotie lopkopji [esot] atsaukušies uz *FDSEA* un [*JA*] izteikto nacionālo aicinājumu”. Tāpat ir rakstīts šādi:

“Majennas [*Mayenne*] *FDSEA* priekšsēdētājs nosoda ārvalstu gaļas importu. Aiz viņa liemeņi un kartona kastes veidoja milzīgu sārta. “Mēs esam atraduši to, ko meklējam. Šeit sakrātā gaļa ir kauta Nīderlandē, Austrijā, Vācijā un Itālijā”.”

286 Tādā pašā veidā 2001. gada 25. oktobra preses rakstā ir ziņots par liellopu gaļas pārstrādes ceļu, kautuvju un iepirkumu centru blokādi, ko iepriekšējās dienās veikušas Francijas lauksaimniecības arodbiedrības. Rakstā vispirms teikts, ka šo arodbiedrību vadītāji esot apstiprinājuši, ka, neņemot vērā blokāžu atcelšanu, “viņu spēki paliekot mobilizēti, plānojot “vizītes” uz vietas, lai pārbaudītu, vai uzņēmumi ievēro embargo”, un tālāk minēts *FNSEA* priekšsēdētāja paziņojums, ko viņš izteicis ārpus preses konferences: “Mēs viņus satiksim. Ja viņi nesapratīs, mums ir pārliecinoši līdzekļi.” Rakstā turklāt norādīts, ka “Francijas lopkopji [esot] aicinājuši [...] Francijas tautu boikotēt ārvalstu liellopu gaļu, piedevām draudot ar represijām pret uzņēmumiem, kas to iepirks pēc 29. oktobra”.

287 Visbeidzot, 2001. gada 4. decembra intervijā *FNB* priekšsēdētāja vietnieks apstiprināja, ka, lai piemērotu cenu skalū, ir vajadzīga “lopkopju mobilizācija uz vietas,” apstiprinot, ka gadījumā, ja kautuvju piedāvātās cenas neatbilst vienošanās cenām, tie bloķēsot vainīgās kautuves.

288 Piedevām ir jānoraida prasītāju tēze, ka lopkopju nacionālās federācijas neizmantoja vardarbības aktus, lai panāktu, ka kautuves paraksta 2001. gada 24. oktobra nolīgumu, bet gan šī parakstīšana drīzāk ļāva izbeigt vardarbību uz vietas. Pirmkārt, minētajā nolīgumā ir skaidri paredzēts, ka kautuvju pārstāvju federācijas to ir noslēgušas, “lai tiktu atcelta kautuvju blokāde”. Otrkārt, tā kā šīs akcijas bieži vien tika veiktas arodbiedrības darbības ietvaros, kuru uzsāka prasītājas lietā T-245/03, tās nevar attaisnot šāda veida nolīguma noslēgšanu ar nepieciešamību atjaunot sabiedrisko kārtību, kuru pasliktināja minētā darbība.

289 Šādos apstākļos Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija bija tiesīga attiecināt uz *FNSEA*, *FNB* un *JA* vainu pastiprinošu apstākli, kas pamatots ar vardarbības izmantošanu, un attiecīgi palielināt tām uzliktā naudas soda apmēru par 30 %.

290 No tā izriet, ka šis iebildums ir jānoraida.

3. Par vainu mikstinošu apstākļu neņemšanu vērā

a) Lietas dalībnieku argumenti

291 Prasītāja lietā T-217/03 apgalvo, ka Komisija nav ņēmusi vērā visus vainu mikstinošos apstākļus, kas ir paredzēti Pamatnostādnēs. Tā īpaši atsaucas uz

nolīguma ietekmes uz tirgus trūkumu un pārkāpuma izbeigšanu tūlīt pēc Komisijas pirmās iejaukšanās. Tā atsaucas arī uz savu pasīvo lomu pārkāpuma izdarīšanā, neraugoties uz tās pārstāvju izteikumiem. Šiem faktiem vajadzēja likt Komisijai atbrīvot to no naudas soda.

292 Komisija iebilst, ka prasītājas argumenti nav ne faktiski, ne juridiski pamatoti.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

293 Pirmkārt, ir jāatzīst, ka argumentam, ka prasītāja pārkāpumu ir izbeigusi uzreiz pēc Komisijas pirmās iejaukšanās, trūkst faktiska pamatojuma. Pretēji prasītāju apgalvojumam jau ir izlemts, ka tās nolīgumu turpināja pēc 2001. gada 30. novembra, neņemot vērā Komisijas 2001. gada 26. novembra brīdinājumu un pretrunā apsolicijumiem, ko tās devušas Komisijai (skat. iepriekš 271. punktu).

294 Otrkārt, jānorāda, ka prasītājas lietā T-217/03 priekšsēdētāja paziņojumi ir pretrunā tās tēzei, ka tai pārkāpuma izdarīšanā esot bijusi tikai pasīva loma. 2001. gada 9. novembra vēstulē *FNSEA* priekšsēdētājam prasītājas lietā T-217/03 priekšsēdētājs norādījis šādi: “[Prasītāja lietā T-217/03] ir aktīvi piedalījusies 24. oktobra pārrunās, kuru rezultātā pieņemts nolīgums par minimālo cenu skalas govīm. Lai arī sarunas bija grūtas [...], tās noritēja ātri par minimālo cenu skalas principu, un es domāju, ka ar manu federāciju tam tika dots liels ieguldījums.” Katrā ziņā Komisija samazināja prasītājas naudas soda apmēru par 60 %, ņemot vērā divus vainu mīkstinošus

apstākļus saistībā ar Francijas zemkopības ministra atbalstīto iejaukšanos par labu nolīguma noslēgšanai un prasītājas biedru uzņēmumu nelikumīgajai blokādei. Zināmā mērā šie vainu mīkstinošie apstākļi ir attaisnojami ar faktu, ka prasītājai nebija galvenā vai ļoti aktīva loma pārkāpuma izdarīšanā, un tās dalība tajā vismaz daļēji ir izskaidrojama ar īpašajiem lietas apstākļiem.

295 Visbeidzot, treškārt, Komisijai nevar pārnest, ka tā šajā lietā nav ņēmusi vērā vainu mīkstinošu apstākli, kas pamatots ar strīdīgā nolīguma ietekmes uz tirgiem iespējamo trūkumu. Pirmās instances tiesa pretēji prasītājas apgalvojumam uzskata, ka no lietas materiāliem neizriet, ka strīdīgais nolīgums neizraisīja sekas attiecīgajos tirgos. Īpaši fakts, ka Komisija nespēja kvantitatīvi novērtēt nolīguma faktisko ietekmi uz cenām un tirdzniecību Kopienā (apstrīdētā lēmuma 167. apsvērumš), nenozīmē, ka tam nebija nekādas ietekmes. Katrā ziņā jānorāda, ka pārkāpuma ietekme tiek ņemta vērā, vajadzības gadījumā, vērtējumā par tā ietekmi uz tirgu, lai noteiktu pārkāpuma smagumu, un nevis saistībā ar vērtējumu par katra uzņēmuma individuālo rīcību, lai noteiktu vainu pastiprinošus vai mīkstinošus apstākļus (iepriekš minētais spriedums lietā *Cheil Jedang*/Komisija, 189. punkts).

296 No tā izriet, ka šajā lietā Komisija varēja leģitīmi uzskatīt, ka prasītājai lietā T-217/03 nav piemērojams neviens vainu mīkstinošs apstāklis.

297 Attiecīgi šis iebildums ir jānoraida.

298 Līdz ar to šis pamats ir jānoraida kopumā.

D — *Par ceturto pamatu, kas attiecas uz Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta pārkāpumu, nosakot naudas sodu apmēru*

1. Lietas dalībnieku argumenti

- 299 Prasītājas lietā T-245/03 vispirms apgalvo, ka no Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta izriet, ka Komisija uzņēmumu apvienībai, kurai nav apgrozījuma, nevar uzlikt naudas sodu, kas ir lielāks par vienu miljonu EUR. Šis noteikums, ņemot vērā tajā paredzētā soda kvazipreventīvo raksturu, ir jāinterpretē šauri.
- 300 Prasītāja lietā T-217/03 savukārt apgalvo, ka 10 % no apgrozījuma attiecas uz visiem naudas soda apmēriem, pat ja tie ir mazāki par vienu miljonu EUR. Šo robežu pārsniedoša naudas soda piemērošana ir pretrunā vienlīdzības un samērīguma principam un tas sistemātiski soda mazos uzņēmumus.
- 301 Prasītājas apgalvo, ka ar apstrīdēto lēmumu uzliktie naudas sodi pārsniedz 10 % robežu no prasītāju apgrozījuma. Tā kā prasītājas lietā T-217/03 ienākumi 2002. gadā bija EUR 1 726 864, naudas sods EUR 480 000 apmērā veido vairāk nekā 25 % no tās apgrozījuma. Runājot par prasītājām lietā T-245/03, uzliktie naudas sodi veido attiecīgi 200 % no *FNSEA* ikgadējām biedru naudām, 240 % no *FNB*, 80 % no *FNPL* un, visbeidzot, 200 % no *JA* ikgadējām biedru naudām.

302 Šajā sakarā prasītājas apgalvo, ka, lai ievērotu minēto robežu, tās aprēķinos nevar ņemt vērā prasītāju tiešo vai netiešo biedru apgrozījumu.

303 No judikatūras izriet, ka uzņēmumu apvienību biedru apgrozījuma ņemšana vērā, lai aprēķinātu 10 % robežu, ir iespējama tikai tad, ja saskaņā ar tās iekšējiem noteikumiem attiecīgā apvienība var uzlikt saistības saviem biedriem (Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedums lietā C-298/98 P *Finnboard*/Komisija, *Recueil*, I-10157. lpp., 66. punkts; iepriekš minētais Pirmās instances tiesas spriedums apvienotajās lietās *CB* un *Europay*/Komisija, 136. punkts; Pirmās instances tiesas 1995. gada 21. februāra spriedums lietā T-29/92 *SPO* u.c./Komisija, *Recueil*, II-289. lpp., 385. punkts; iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *SCK* un *FNK*/Komisija, 252. punkts, un 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-338/94 *Finnboard*/Komisija, *Recueil*, II-1617. lpp., 270. punkts). Tādēļ biedru apgrozījums ir jāņem vērā tikai tad, ja stridīgās aizliegtās vienošanās mērķis sakrīt ar attiecīgās apvienības statūtiem vai arī šie statūti ļauj tām uzlikt saistības (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas priekšsēdētāja 1996. gada 4. jūnija rīkojumu lietā T-18/96 R *SCK* un *FNK*/Komisija, *Recueil*, II-407. lpp., 33. un 34. punkts).

304 Prasītājas apgalvo, ka tās nevar uzlikt saistības saviem biedriem. Līdzīgi prasītāja lietā T-217/03 apgalvo, ka tai ir vienkāršas pilnvaras morāli un profesionāli aizstāvēt savus biedrus un pārstāvēt tos valsts iestādēs vai citās profesionālās organizācijās un ka tā nav apvienība, kas ir atbildīga par savu biedru ekonomiskajām interesēm vai nolīgumu slēgšanu to vārdā. Tāpat prasītājas lietā T-245/03 apstiprina, ka neviens juridisks noteikums vai attiecīgi to statūtu norma nepilnvaro tās uzņemties saistības savu biedru vārdā. Vēl jo vairāk tās nespēj uzlikt saistības "biedriem, kas ir to pašu biedru biedri", proti, lopkopjiem — fiziskām personām, kas ir vietējo arodbiedrību biedri.

305 Visbeidzot, prasītājas lietā T-245/03 apgalvo, ka, pat ja tām saskaņā ar iekšējiem noteikumiem būtu bijušas pilnvaras uzlikt saistības saviem biedriem, Komisija katrā

ziņā nevarēja izmantot šo biedru apgrozījuma kumulācijas metodi, lai šajā lietā aprēķinātu naudas sodu apmēru. Prasītājas neesot arī autonomas federācijas, bet gan tām esot kopīgi biedri. Tādēļ katras federācijas gadījumā vajadzēja ņemt vērā tikai to lopkopju kopējos ienākumus, kas ir vienīgi šīs federācijas biedri.

306 Komisija vispirms norāda, ka apgalvojums, saskaņā ar kuru tā uzņēmumu apvienībai, kurai nav sava apgrozījuma, nevarot uzlikt naudas sodu, kas ir lielāks par vienu miljonu EUR, balstīts uz kļūdainu Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta interpretāciju.

307 Tā turklāt apgalvo, ka saskaņā ar šo noteikumu tai jāpārbauda apgrozījuma 10 % robežas ievērošana tikai tādā gadījumā, ja tā uzlikt naudas sodu, kas ir lielāks par vienu miljonu EUR (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 119. punkts). Tā kā prasītājai lietā T-217/03 ir uzlikts naudas sods EUR 480 000 apmērā, Komisija šajā gadījumā neesot pārkāpusi minēto maksimālo robežu.

308 Komisija norāda, ka Pamatnostādņu 5. punkta c) apakšpunkts paredz, ka gadījumos, kad iesaistītas uzņēmumu apvienības un tās biedriem, uzņēmumiem, nav iespējams uzlikt individuālus naudas sodus, apvienībai uzlikt vispārēju naudas sodu, kas atbilst individuālo naudas sodu summai, kuras būtu uzliekamas katram apvienības biedram. Aprobežošanās ar federācijas budžetu vispār neatspoguļotu nolīguma līgumslēdzēju pušu faktisko nozīmi.

- 309 Komisija apstrīd prasītāju interpretāciju judikatūrai, kas ir minēta iepriekš 303. punktā. Tā norāda, ka saskaņā ar šo judikatūru 10 % robeža ir rēķināma no uzņēmumu apvienības biedru apgrozījuma “vismaz tajos gadījumos, kad saskaņā ar tās iekšējiem noteikumiem apvienība var uzlikt saistības saviem biedriem”. Komisija apgalvo, ka izteikums “vismaz tajos gadījumos” ir nevis sinonīms izteicienam “ar nosacījumu, ja”, bet gan drīzāk “vismaz” vai “katrā ziņā” sinonīms. Šī judikatūra neietver to, ka citi īpaši apstākļi var attaisnot apvienības biedru apgrozījuma ņemšanu vērā. Komisija norāda arī to, ka šajās lietās nacionālās federācijas nolīgumu noslēdza savu biedru labā. Prasītājām pašām nav nekādas saimnieciskās darbības, tādēļ izteikti komerciāls nolīgums ir tikai ar biedru ekonomiskajās interesēs. Federāciju un to biedru intereses pilnībā sakrīt, un prasītājām nav nekādu savu interešu nolīguma noslēgšanā.
- 310 Komisija apgalvo, ka katrā ziņā prasītājas šajā lietā spēja uzlikt saistības saviem biedriem iepriekš minētās judikatūra izpratnē. Tā norāda, ka apvienības statūtos šādai iespējai nav jābūt minētai, tā var izrietēt no dažādu noteikumu kombinācijas. Turklāt prasība par saistību uzlikšanu biedriem nenozīmē spēju tās saistīt juridiski. Katrā ziņā no prasītāju statūtu izpētes izriet, ka tās spēj uzlikt saistības saviem biedriem.
- 311 Saskaņā ar Komisijas teikto, ja kā aprēķinu pamatu ņem prasītāju zemākā līmeņa biedru apgrozījumu, šajā gadījumā uzliktie naudas sodi nepārsniedza 10 % robežu. Pirmkārt, runājot par prasītāju lietā T-217/03, spriežot pēc aplēsēm 2003. gada 27. janvāra vēstulē, naudas soda apmērs patiesi šķiet mazsvarīgs salīdzinājumā ar tās biedru apgrozījumu. Otrkārt, runājot par prasītājām lietā T-245/03, Komisija norāda, ka, ņemot vērā *FNSEA* biedru skaitu, ko tā pati norāda, izdalot kopējo naudas soda summu ar tās biedru lauksaimnieku skaitu, iznāk EUR 48,68 par katru biedru. Līdz ar to vidējais ikgadējais apgrozījums EUR 500 apmērā par katru biedru

ir pietiekams, lai novērstu šīs robežas sasniegšanu. Tā kā liellopu gaļas nozares apgrozījums 2002. gadā sasniedza aptuveni 4,4 miljardus EUR un *FNSEA* apgalvo, ka tā pārstāv 70 % Francijas lauksaimnieku, tad tās biedru apgrozījumam jābūt aptuveni 3 miljardiem EUR. Naudas sodu kopējā summa pārsniegtu 10 % robežu no *FNSEA* liellopu audzētāju apgrozījuma tikai tad, ja to apgrozījums būtu mazāks par 160 miljoniem EUR, kas veido 3,5 % no liellopu gaļas nozares. Visbeidzot, pat ņemot vērā lopotņu piederību vairākām apvienībām, tas nemaina aprēķinus. Izdalot *FNSEA* naudas sodu ar 270 000 biedriem, kas nav *JA* biedri, iegūtais skaitlis ir EUR 44,44 par lauksaimnieku.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

³¹² Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts paredz, ka Komisija var uzlikt uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienībām naudas sodu no tūkstošs līdz viena miliona EUR vai lielākā apmērā, bet šai pēdējai summai nepārsniedzot 10 % no katra pārkāpēja uzņēmuma iepriekšējā finanšu gada apgrozījuma.

³¹³ Pretēji prasītāju lietā T-245/03 apgalvojumiem šis noteikums neaizliedz Komisijai uzlikt naudas sodus, kas ir lielāki par vienu miljonu EUR, apvienībām, kurām iespējams nav sava apgrozījuma. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru vispārējā jēdziena “pārkāpums” lietošana 15. panta 2. punktā, neizšķirot nolīgumus, saskaņotas darbības un uzņēmumu apvienību lēmumus, norāda, ka šajā noteikumā paredzētās robežas vienādi attiecas uz nolīgumiem un saskaņotām darbībām, kā arī uz uzņēmumu apvienību lēmumiem (skat. iepriekš minēto 1998. gada 14. maija

spriedumu lietā *Finnboard*/Komisija, 270. punkts un lietā minētā judikatūra). Kā tas tiks precizēts turpmāk, ja uzņēmumu apvienība neveic savu saimniecisko darbību vai tās apgrozījums neatspoguļo šīs apvienības ietekmi tirgū, Komisija zināmos apstākļos var ņemt vērā tās biedru apgrozījumu, lai aprēķinātu tai uzliedzamā naudas soda maksimālo apmēru.

314 Attiecībā uz jautājumu, vai apgrozījuma 10 % robeža attiecas vienīgi uz naudas sodiem, kuru apmērs ir lielāks par vienu miljonu EUR, jānorāda, ka saskaņā ar iepriekš minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *Musique diffusion française* u.c./Komisija Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā vienīgā skaidrā atsauce uz uzņēmuma apgrozījumu attiecas uz maksimālo robežu naudas sodam, kas pārsniedz vienu miljonu EUR (sprieduma 119. punkts). Taču ir jānorāda, ka Pamatnostādņu 5. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka galīgā summa, ko aprēķina saskaņā ar 1.–3. punktā noteikto metodi, “nekādā gadījumā” nedrīkst pārsniegt 10 % no uzņēmumu kopējā apgrozījuma pasaulē, kā noteikts Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā. Tā kā Komisijai ir jāievēro Pamatnostādnes, jāatzīst, ka apgrozījuma 10 % robeža ir jāievēro arī šajā lietā pat attiecībā uz naudas sodu noteikšanu, kuru apmērs ir mazāks par vienu miljonu EUR, kāds, piemēram, uzlikts prasītājai lietā T-217/03 un JA (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2005. gada 15. jūnija spriedumu apvienotajās lietās T-71/03, T-74/03, T-87/03 un T-91/03 *Tokai Carbon* u.c./Komisija, Krājumā nav publicēts, Krājums, II-10.* lpp., 388. punkts).

315 Lietas dalībnieces neapstrīd, ka šajā gadījumā prasītājam uzliktie naudas sodi pārsniedz 10 % no to attiecīgā apgrozījuma, ja kā apgrozījumu uzskata to kopējos ienākumus, tostarp īpaši to biedru veiktās biedru naudas iemaksas un piešķirtās subsīdijas. Tomēr rodas jautājums, kā to norāda Komisija, vai minētā robeža šajā gadījumā ir aprēķināma, pamatojoties uz prasītāju biedru apgrozījumu.

- 316 Jāatgādina, ka Pamatnostādņu 5. punkta c) apakšpunktā ir norādīts, ka gadījumos, kad iesaistītas uzņēmumu apvienības, lēmumi, cik vien iespējams, ir jāadresē atsevišķiem uzņēmumiem, kuri ir apvienībā, un jāuzliek tiem individuāli naudas sodi. Taču, ja šo procedūru nav iespējams piemērot (piemēram, ir vairāki tūkstoši biedru uzņēmumu), apvienībai uzliek vispārēju naudas sodu, kurai jāatbilst individuālo naudas sodu summai, kuras noteiktas katram apvienības biedram.
- 317 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru apgrozījuma 10 % robeža ir jāaprēķina, pamatojoties uz katra uzņēmuma, kas ir nolīguma vai saskaņotas darbības dalībnieks, vai uz uzņēmumu apvienības visu biedru uzņēmumu apgrozījumu vismaz tajos gadījumos, kad saskaņā ar tās iekšējiem noteikumiem apvienība var uzlikt saistības saviem biedriem. Šāda iespēja ņemt vērā šajā sakarā visu uzņēmumu, apvienības biedru, apgrozījumu ir attaisnojama ar to, ka, nosakot naudas sodu apmēru, īpaši var ņemt vērā ietekmi, ko uzņēmums var īstenot tirgū, piemēram, pateicoties savam lielumam un ekonomiskajām spējām, par ko norāda uzņēmuma apgrozījums, kā arī preventīvo efektu, kāds jārada šiem naudas sodiem. Ietekme, ko uzņēmumu apvienība var īstenot tirgū, nav atkarīga no tās pašas apgrozījuma, kas neattiecināms uz tās lielumu, ne ekonomiskās spējas, bet tā ir atkarīga no tās biedru apgrozījuma, kas ir norāde par tās lielumu un ekonomiskajām spējām (iepriekš minētie spriedumi apvienotajās lietās *CB* un *Europay*/Komisija, 136. un 137. punkts; lietā *SPO* u.c./Komisija, 385. punkts, un iepriekš minētais 1998. gada 14. maija spriedums lietā *Finnboard*/Komisija, 270. punkts).
- 318 Taču šī judikatūra neizslēdz, ka īpašos gadījumos apvienības biedru apgrozījuma ņemšana vērā ir iespējama arī tad, ja tai nav formālu pilnvaru uzlikt saistības saviem biedriem, ņemot vērā tādu iekšējo noteikumu trūkumu, kas tai piešķirtu šādu spēju. Citādi Komisijas spēja uzlikt attiecīgiem pārkāpumiem atbilstošus naudas sodus tiktu apdraudēta, jo apvienības ar ļoti mazu apgrozījumu, bet apvienojot ievērojamu tādu uzņēmumu skaitu, pat bez formālām pilnvarām uzlikt tiem saistības, kuriem

kopā ir liels apgrozījums, būtu iespējams sodīt tikai ar ļoti maziem naudas sodiem, pat ja to izdarītajiem pārkāpumiem varētu būt ievērojama ietekme attiecīgajos tirgos. Piedevām šāds apstāklis būtu pretrunā nepieciešamībai nodrošināt preventīvo efektu sodiem Kopienu konkurences noteikumu pārkāpumiem.

319 Tādējādi Pirmās instances tiesa uzskata, ka bez iekšējiem noteikumiem, kas apvienībai ļauj uzlikt saistības saviem biedriem, arī citi īpaši apstākļi var attaisnot attiecīgās apvienības biedru kopējā apgrozījuma ņemšanu vērā. Tas īpaši attiecas uz gadījumiem, kad apvienības izdarītais pārkāpums ietekmē tās biedru darbību un apvienība attiecīgās konkurenci ierobežojošas darbības izpilda tieši tās biedru labā un sadarbībā ar tiem, apvienībai iztrūkstot objektīvu autonomu interešu salīdzinājumā ar tās biedru interesēm. Lai gan zināmos šādos gadījumos Komisija papildus attiecīgās apvienības sodam var uzlikt individuālus naudas sodus katram uzņēmumam — biedram, tas var būt īpaši grūti vai pat neiespējami, ja apvienības biedru skaits ir ļoti liels.

320 Šajā lietā, pirmkārt, ir jānorāda, ka federāciju — prasītāju galvenais uzdevums ir aizstāvēt un pārstāvēt savu zemākā līmeņa biedru, proti, lauksaimnieku, kooperatīvu grupējumu un kautuvju uzņēmumu intereses. Tā, runājot par prasītājām lietā T-245/03, *FNSEA* mērķis ir pārstāvēt un aizstāvēt lauksaimnieku profesijas intereses un šajā nolūkā organizēt, koordinēt un saskaņot visas lauksaimnieku, zemākā līmeņa arodbiedrību biedru, profesionālās intereses (tās statūtu 8. pants); *FNB* mērķis ir organizēt, pārstāvēt un aizstāvēt liellopu audzētāju kopīgās intereses (tās statūtu 7. pants); *FNPL* uzdevums ir koordinēt, organizēt, pārstāvēt un aizstāvēt visu piena

un piena produktu ražotāju intereses (tās statūtu 6. pants); visbeidzot, JA uzdevums ir pārstāvēt jaunus lauksaimniekus un aizstāvēt to intereses (tās statūtu 6. pants). Runājot par prasītāju lietā T-217/03, tās uzdevums saskaņā ar tās statūtu 2. panta 1. punktu ir nodrošināt tās biedru, tostarp liellopu audzētāju apvienību un to filiāļu, kas nodarbojas ar liellopu kaušanu, morālu un profesionālu aizstāvēšanu.

321 Otrkārt, strīdīgais nolīgums attiecas nevis uz pašu prasītāju, bet gan uz to zemākā līmeņa biedru darbību. Prasītājas nepārdod, neiepērk un neimportē liellopu gaļu. Tādēļ apņemšanās pārtraukt importu un minimālo cenu skalas noteikšana neskar tās tieši. Strīdīgajā nolīgumā paredzētie pasākumi ietekmē tikai prasītāju zemākā līmeņa biedrus, kuriem turklāt šie pasākumi bija jāīsteno.

322 Treškārt, jānorāda, ka strīdīgais nolīgums tika noslēgts tieši prasītāju zemākā līmeņa biedru labā. Pirmkārt, runājot par lauksaimnieku federācijām, nolīguma mērķis bija atļaut to biedriem, liellopu audzētājiem, realizēt savu produkciju un saņemt peļņu nesošas cenas, lai cīnītos pret nozares krīzi, kas pastāvēja lietas faktu rašanās laikā. Otrkārt, runājot par kautuvju federācijām, jānorāda — lai gan veiktie pasākumi, proti, minimālās cenas noteikšana un importa pārtraukšana vai ierobežošana, varētu šķist potenciāli pretēji kautuvju uzņēmumu interesēm, jo tie varēja radīt to uzņēmējdarbības izmaksu pieaugumu, tomēr strīdīgā nolīguma noslēgšanas mērķis šīs lietas spriedzes kontekstā bija atļaut šiem uzņēmumiem turpināt to darbību un zināmā mērā samazināt tiem radītos draudus. Minētājā nolīgumā bija skaidri paredzēts, ka federācijas, kas pārstāv kautuves, nolīgumu ir noslēgušas, “lai tiktu atcelta kautuvju blokāde”.

- 323 Ceturtkārt, jāuzsver, kā tas ir norādīts iepriekš, ka strīdīgais nolīgums tika īstenots, noslēdzot vietējus nolīgumus starp departamentu federācijām un vietējām lauksaimniecības arodbiedrībām — proti, prasītājas lietā T-245/03 biedriem — un kautuvju uzņēmumiem (skat. iepriekš 112.–115. punktu). Turklāt nolīguma noteikumu ievērošanu un piemērošanu bieži vien nodrošināja lopkopju grupu konkrētas darbības.
- 324 Šādos apstākļos Pirmās instances tiesa uzskata, ka šajā gadījumā bija pamatoti ņemt vērā prasītāju zemākā līmeņa biedru apgrozījumu, lai aprēķinātu 10 % maksimālo robežu, kas ir noteikta Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā. Piedevām tikai to apgrozījums šajā lietā adekvāti atspoguļo prasītāju ekonomiskās spējas un līdz ar to ietekmi, ko tās var īstenot attiecīgajos tirgos.
- 325 Tomēr šāda iespēja ņemt vērā prasītāju zemākā līmeņa biedru apgrozījumu šajā gadījumā jāierobežo ar to biedru apgrozījumu, kas aktīvi darbojās tirgos, kurus ietekmēja pārkāpumi, kas tika nosodīti apstrīdētajā lēmumā, proti, tie ir liellopu audzētāji un kaušanas un gaļas pārstrādes uzņēmumi. Jāatzīst, ka, izņemot *FNB* un mazākā mērā *FNPL*, tikai nelielai prasītāju tiešo vai netiešo biedru daļai bija interese lopkopības nozarē, runājot par prasītājam lietā T-245/03, vai liellopu kaušanas nozarē, runājot par prasītāju lietā T-217/03. Faktiski nolīgums neattiecās uz to prasītāju biedru darbību, kuri nebija aktīvi liellopu tirgos, tas nebija noslēgts to labā un šie biedri visticamāk nepiedalījās strīdīgo pasākumu īstenošanā. Līdz ar to šajā lietā nevar izmantot to apgrozījumu, lai aprēķinātu 10 % robežu.
- 326 Tieši iepriekš minēto apsvērumu kontekstā ir jāizvērtē, vai prasītājam ar apstrīdēto lēmumu uzlikto naudas sodu apmēri nepārsniedz 10 % no apgrozījuma, ko paredz Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts.

327 Runājot par prasītāju lietā T-217/03, no tās 2003. gada 27. janvāra vēstulē Komisijai sniegtajām aplēsēm izriet, ka tai uzliktais naudas sods veido no 0,05 % līdz 0,2 % no to kautuvju kooperatīvo uzņēmumu un gaļas pārstrādēs uzņēmumu apgrozījuma 2002. gadā, kas ir prasītājas biedri, atkarībā no tā, vai vērā ņemti uzņēmumi, kas vienlaicīgi ir prasītājas biedri un *Syndicat national de l'industrie des viandes (SNIV)* [Gaļas nozares nacionālā arodbiedrība], specializētas arodbiedrības, kas apvieno lielos nozares uzņēmumus, biedri.

328 Runājot par prasītājām lietā T-245/03, Pirmās instances tiesai nav precīzu ziņu par liellopu audzētāju apgrozījumu, kas ir to biedri. Prasītājas vispirms pēc Komisijas pieprasījuma administratīvajā procedūrā un vēlāk pēc Pirmās instances tiesas prasības šajā lietā apgalvoja, ka tās nevarot norādīt pat aptuvenu savu biedru, lopkopju, apgrozījumu. Prasītājas tāpat nevarot nosaukt Pirmās instances tiesai liellopu audzētāju skaitu, kas attiecīgi ir *FNSEA* un *JA* zemākā līmeņa biedri, un apgalvo, ka *FNB* un *FNPL* vārda tiešā nozīmē neesot zemākā līmeņa biedru.

329 Tomēr prasītājas lietā T-245/03 ir norādījušas, ka 2002. gadā Francijā apgrozījums, kas saistīts ar produkciju pieaugušo liellopu nozarē, sasniedza 4,552 miljardus EUR, bet pieaugušo liellopu kaušanas nozarē sasniedza 3,430 miljardus EUR. Ja ņem vērā mazāko no šiem rādītājiem, tad jāsecina, ka prasītājām uzliktie naudas sodi nepārsniedza 10 % no to biedru, liellopu audzētāju, apgrozījuma, ja tie katrs no minētā kopējā apgrozījuma veidoja *FNSEA* gadījumā vismaz 3,5 %, *FNB* gadījumā 0,42 %, *JA* gadījumā 0,18 % *JA* un *FNPL* gadījumā 0,42 %. Neviena no prasītājām neapstrīd, ka tās biedri veido ievērojamu daļu no apgrozījuma, kas ir saistīts ar pieaugušo liellopu kaušanu Francijā. Šajā sakarā Pirmās instances tiesa atgādina, ka

prasītājas lietā T-245/03 atbildē uz pagaidu noregulējuma tiesneša jautājumu atzina iespējamību, ka *FNSEA* biedri varētu veidot aptuveni 50 % no 240 000 lauksaimniekiem, kuriem pieder vairāk nekā pieci pieauguši liellopi Francijā (Pirmās instances tiesas priekšsēdētāja 2004. gada 21. janvāra rīkojums lietā T-245/03 R *FNSEA* u.c./Komisija, *Recueil*, II-271. lpp., 89. punkts).

330 Pirmās instances tiesa šajos apstākļos uzskata par pietiekami pierādītu, ka prasītājam lietā T-245/03 uzliktie naudas sodi nepārsniedz 10 % robežu no to attiecīgo biedru apgrozījuma.

331 Šo secinājumu nevar atcelt prasītāju tēze — tā kā tām ir kopīgi biedri, Komisijai attiecībā uz katru federāciju vajadzēja ņemt vērā tikai to lopkopju kopējos ienākumus, kas ir tikai šīs federācijas biedri. Faktiski, kā to norāda prasītājas, visi lopkopji, kas ir *FNB*, *FNPL* vai *JA* tiešie vai netiešie biedri, vienlaicīgi ir arī netieši *FNSEA* biedri. Taču šajā lietā apgrozījuma 10 % robežas ievērošanas pārbaudes nolūkā pietiek, ja kopējais prasītājam lietā T-245/03 uzliktais naudas sods ir mazāks par 10 % no apgrozījuma, kādu sasniedza lopkopji, *FNSEA* zemākā līmeņa biedri, proti, federācijas, kas apvieno trīs citas federācijas — prasītājas. Lai šajā lietā netiktu pārsniegta šī robeža, pietiek, ka lopkopju, *FNSEA* zemākā līmeņa biedru, apgrozījums veido vismaz 4,52 % no apgrozījuma, kas ir saistīts ar pieaugušo liellopu kaušanu Francijā. Iepriekš minēto iemeslu dēļ Pirmās instances tiesa uzskata, ka šajā gadījumā tas ir izpildīts.

- 332 Visbeidzot, prasītājas lietā T-245/03 nevar atsaukties uz to, ka *FNB* un *FNPL* vārda tiešā nozīmē nav zemākā līmeņa biedru, jo neviens lauksaimnieks ne tieši, ne netieši neiesniedz tām pievienošanās aktu. Svarīgi atzīt, ka šīs federācijas saņem biedru naudas no departamentu federācijām (attiecīgi atbilstoši ganāmpulka lielumam departamentā un tajā saražotā piena litriem). Šīs departamenta federācijas apvieno vietējās arodbiedrības, kurām pieder lopkopji. Tādēļ apgrozījuma 10 % robežas aprēķina nolūkā liellopu audzētājus var uzskatīt par *FNB* un *FNPL* zemākā līmeņa biedriem tāpat, kā tos var uzskatīt par *FNSEA* zemākā līmeņa biedriem.
- 333 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Pirmās instances tiesa secina, ka apstrīdētajā lēmumā prasītājam uzliktie naudas sodi nepārsniedz 10 % robežu no to attiecīgo biedru apgrozījuma.
- 334 Līdz ar to šis pamats ir jānoraida.

E — *Par piekto pamatu, kas attiecas uz sodu nesaskaitīšanas principa pārkāpumu*

1. Lietas dalībnieku argumenti

- 335 Prasītājas norāda, ka sodu nesaskaitīšanas vai *non bis in idem* princips aizliedz personu sodīt vairākas reizes par vienu un to pašu nodarījumu. Šis princips, kas ir

noteikts ECTK 7. protokola 4. pantā, tiek pastāvīgi piemērots Kopienu konkurences tiesībās (Tiesas 1972. gada 14. decembra spriedums lietā 7/72 *Boehringer Mannheim*/Komisija, *Recueil*, 1281. lpp., 3. punkts) un ir Kopienu tiesību pamatprincips (Tiesas 2002. gada 15. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, *Recueil*, I-8375. lpp., 59. punkts).

336 Prasītājas apgalvo, ka ar apstrīdēto lēmumu vairākas reizes tiek sodītas vienas un tās pašas personas par vienu un to pašu pārkāpumu, jo *FNB*, *JA* un *FNPL* ir *FNSEA* biedri. Fiziskas personas, liellopu audzētāji, kas ir vietējo arodbiedrību biedri, netieši var būt saistīti ar *FNSEA* un *FNB*, kā arī ar *FNPL* (jo tiem pieder piens govis) un, visbeidzot, ar *JA* (ja tie ir jaunāki par 35 gadiem). Tāpat noteikti prasītājas lietā T-217/03 biedri var būt arī *FNSEA* biedri. Šī fakta dēļ šīs personas netieši tiek sodītas ar vairākiem naudas sodiem, lai gan Komisija tām var netieši pārnest tikai vienu un to pašu nodarījumu. Prasītājas apstrīd Komisijas argumentu, ka *non bis in idem* princips šajā lietā nav piemērojams tādēļ, ka ir tikai viena procedūra. Šajā gadījumā Komisijas ierosinātās paralēlās procedūras pret prasītājām attiecībā uz tām izraisīja sodu atkārtošanos. Turklāt šī principa piemērošanu nevar attiecināt tikai uz gadījumiem, kad uzņēmumus par vienu un to pašu pārkāpumu izmeklē vairākas konkurences iestādes.

337 Piedevām prasītājas lietā T-245/03 konstatē, ka Komisija, nosakot naudas sodu pamatsummu, pamatojās uz proporciju, kāda pastāvēja starp *FNSEA* un pārējo attiecīgo federāciju saņemtajām ikgadējām biedru naudām. Šīs proporcijas ir neprecīzas, jo *FNB* un *FNPL* pārskaita *FNSEA* daļu no to saņemtajām ikgadējām biedru naudām (proti, 2001. gadā tie bija aptuveni 10 %, ko veido EUR 60 979 *FNB* gadījumā, un 15 %, ko veido EUR 181 670 *FNPL* gadījumā). Tādēļ šo proporciju vajadzēja attiecīgi samazināt.

- 338 Francijas Republika norāda, ka šajā gadījumā nav apstrīdams, ka fiziskas personas ir dažādu federāciju biedri, kaut vai tādēļ vien, ka dažas federācijas ir saistītas ar *FNSEA*, un līdz ar to šīm personām naudas sods ir uzlikts divreiz par vienu un to pašu konkurences tiesību pārkāpumu. Tas rada pārmērīga naudas soda uzlikšanu tām un pārkāpj samērīguma principu.
- 339 Komisija norāda, ka Kopienų judikatūrā *non bis in idem* princips attiecas uz gadījumiem, kad viens uzņēmums, kas sodīts (vai var tikt sodīts) Kopienų līmenī par konkurences noteikumu pārkāpumiem, ir arī sodīts (vai var tikt sodīts) citā procedūrā trešā valstī vai kādā dalībvalstī (šajā sakarā skat. Tiesas 1969. gada 13. februāra spriedumu lietā 14/68 *Wilhelm u.c.*, *Recueil*, 1. lpp., un iepriekš minēto spriedumu lietā *Boehringer Mannheim/Komisija*). Saskaņā ar Komisijas teikto vienīgi faktu vienādība neattaisno šī principa piemērošanu, jo jābūt arī dalībnieku vienādībai. Šajā gadījumā procedūra tika ierosināta pret katru federāciju par tās dalību pārkāpumā, turklāt katra no tām dēļ savas ietekmes tirgū bija nepieciešama nolīguma efektīvai iedarbībai. Fakts, ka atsevišķas personas ir vairāku federāciju biedri, nemaina apstākli, ka katra no prasītājām piedalījās nolīgumā. Visbeidzot, vairākām federācijām, kurām ir kopīgi biedri, uzlikto naudas sodu samērīgumu nodrošina apgrozījuma 10 % robeža, taču tas nevar radīt šo biedru imunitāti.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

- 340 No judikatūras izriet, ka *non bis in idem* princips ir vispārējs Kopienų tiesību princips, kura ievērošanu nodrošina tiesa. Kopienų konkurences tiesību jomā šis princips aizliedz Komisijai kādu uzņēmumu atkārtoti sodīt vai iesūdzēt tiesā par rīcību, kas vērsta pret konkurenci, par kuru tas ir sodīts vai atbildība ir noņemta ar iepriekšēju Komisijas lēmumu, kas nav pārsūdzams (Pirmās instances tiesas

2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-224/00 *Archer Daniels Midland un Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija, Recueil*, II-2597. lpp., 85. un 86. punkts, un iepriekš minētais 2004. gada 29. aprīļa spriedums apvienotajās lietās *Tokai Carbon u.c./Komisija*, 130. un 131. punkts). Principa *non bis in idem* piemērošana ir pakļauta trīs nosacījumiem: fakti ir vienādi, likumpārkāpējs ir viens un tas pats un aizsargātās tiesiskās intereses ir vienas un tās pašas. Šis princips tādējādi aizliedz sodīt vienu un to pašu personu vairāk nekā vienu reizi par vienu un to pašu prettiesisku rīcību, lai aizsargātu vienu un to pašu tiesisko interesi (Tiesas 2004. gada 7. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland u.c./Komisija, Recueil*, I-123. lpp., 338. punkts).

341 Šajā lietā Komisija sodīja federācijas — prasītājas sakarā ar katras federācijas dalību un atbildības pakāpi par pārkāpumu (skat. apstrīdētā lēmuma 169. apsvērumu un 1. un 3. pantu). Lai gan ar atšķirīgu intensitāti un sekām, visas prasītājas piedalījās pārkāpumos, kas sodīti ar apstrīdēto lēmumu. Konkrētāk izsakoties, visas federācijas — prasītājas parakstīja 2001. gada 24. oktobra nolīgumu. Tādēļ Komisija varēja pamatoti sodīt katru federāciju, kas piedalījās strīdīgajā nolīgumā, pamatojoties uz katras federācijas individuālo lomu nolīguma parakstīšanā un piemērošanā, kā arī uz katras federācijas vainu pastiprinošiem un vainu mīkstinājošiem apstākļiem.

342 Šo secinājumu pretēji prasītāju lietā T-245/03 apgalvojumam nevar atcelt apstākļi, ka *FNB*, *FNPL* un *JA* ir *FNSEA* biedri. Šīs federācijas ir neatkarīgas juridiskas personas ar atsevišķiem budžetiem un mērķiem, kas vienmēr nesakrīt. Tās attiecīgi īsteno savu arodbiedrības darbību, lai aizstāvētu savas specifiskās intereses (skat. iepriekš 320. punktu). Fakts, ka šajā lietā šīs federācijas lielā mērā saskaņoja kā savu, tā arī savu attiecīgo biedru darbību, lai īstenotu kopīgus mērķus, nevar atbrīvot šīs federācijas no attiecīgās atbildības par pārkāpumu.

343 Turklāt pretēji tam, ko, šķiet, apgalvo prasītājas, apstrīdētajā lēmumā netika noteikts sods to tiešiem vai netiešiem zemākā līmeņa biedriem. Uzņēmumu apvienības biedru apgrozījuma ņemšana vērā, lai noteiktu 10 % robežu, nenozīmē nedz to, ka naudas sods ir uzlikts tiem, nedz arī to, ka attiecīgajai apvienībai ir pienākums atgūt šos maksājumus no saviem biedriem (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *CB* un *Europay/Komisija*, 139. punkts). Ja reiz individuāli lauksaimnieki, kas ir federāciju — prasītāju lietā T-245/03 netieši biedri, netika sodīti ar apstrīdēto lēmumu, tas faktu, ka *FNB*, *FNPL* un *JA* zemākā līmeņa biedri ir arī *FNSEA* biedri, neļauj uzskatīt kā traucēkli Komisijai individuāli sodīt katru no šīm federācijām. Vēl jo vairāk nav nozīmes tam, ka zināmi prasītājas lietā T-217/03 biedri ir arī *FNSEA* biedri.

344 No tā izriet, ka šajā gadījumā pārkāpēji nav vieni un tie paši, jo apstrīdētais lēmums nesoda vairākas reizes vienas un tās pašas vienības vai personas par vieniem un tiem pašiem nodarījumiem. Tādēļ ir jāsecina, ka princips *non bis in idem* nav pārkāpts. Tā kā pretēji Francijas Republikas apgalvojumam prasītāju tiešajiem vai netiešajiem biedriem nav uzlikts dubults naudas sods par vienu un to pašu pārkāpumu, šajā lietā nav arī pārkāpts samērīguma princips.

345 Piedevām jānoraida arī prasītāju lietā T-245/03 argumenti, ka Komisija, nosakot naudas sodu pamatsummu, kļūdaini aprēķinājusi proporciju starp *FNSEA*, no vienas puses, un *FNB* un *FNPL*, no otras puses, saņemto ikgadējo biedru naudu summām. Pretēji prasītāju apgalvojumam Komisijai nav pienākuma pielāgot *FNB* un *FNPL* summas, atskaitot no tām iemaksas, ko tās pārskaitījušas *FNSEA*. Tā kā šo biedru

naudu summas tika ņemtas vērā kā katras federācijas lieluma objektīvs indikators, Komisija bija tiesīga uzskatīt, ka atbilstošās summas attiecīgi bija to biedru naudu kopējā summa, kas atainoja katras prasītājas reprezentatīvo pakāpi.

346 Līdz ar to šis pamats ir jānoraida.

F — Par sesto pamatu, kas attiecas uz acīmredzamu kļūdu vērtējumā, ņemot vērā Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktā minētos apstākļus

1. Lietas dalībnieku argumenti

347 Prasītāja lietā T-217/03 apgalvo, ka Komisijas naudas soda samazinājums par 60 % saskaņā ar Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktu, lai ņemtu vērā liellopu nozares krīzes īpašos apstākļus, esot jāpiemēro naudas soda pamatsummai un nevis summai, kas iegūta pēc palielinājumiem un samazinājumiem atbilstoši attiecīgi vainu pastiprinošiem un vainu mīkstinošiem apstākļiem. Nav nekāda attaisnojuma, lai atkāptos no naudas sodu noteikšanas principa, kas iekļauts Pamatnostādņu 2. punktā un paredz pamatsummas aprēķināšanu un tās procentuālu samazināšanu vai palielināšanu. Pakārtoti, prasītāja apgalvo, ka Komisijai ekonomisko situāciju vajadzēja ņemt vērā kā vainu mīkstinošu apstākli, kā to darījusi citās lietās.

348 Prasītājas lietā T-245/03 savukārt apgalvo, ka Komisija, piemērojot Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktu, nav izdarījusi pareizus secinājumus par šādiem apstākļiem, kas izklāstīti apstrīdētajā lēmumā (skat. 181. un 184. apsvērumu): pirmkārt, prasītājam nav peļņas gūšanas mērķa; otrkārt, attiecīgo lauksaimniecības produktu specifiskās īpašības; treškārt, Komisija pirmo reizi soda aizliegtu

vienošanos, kas tikai starp federācijām noslēgta par lauksaimniecības pamatproduktu un kas skar divus ražošanas ķēdes posmus; ceturtkārt, ārkārtējās krīzes specifisko kontekstu. Prasītājas šajā sakarā norāda, ka Apvienotās Karalistes konkurences iestādes 2003. gada 3. februāra lēmumā nav uzlikušas naudas sodus Ziemeļīrijas liellopu gaļas ražotāju apvienībai, kas noslēgusi nolīgumu par cenām, ņemdam vērā tā noslēgšanas apstākļus, ko raksturoja govju trakumsērgas krīze un mutes un nagu sērga. Prasītājas apgalvo, ka šajā gadījumā šie apstākļi nav vedinājuši Komisiju noteikt adekvātus naudas sodus, galīgajiem naudas sodiem paliekot pārmērīgi augstiem.

³⁴⁹ Komisija apgalvo, ka prasītājas lietā T-217/03 tēze par samazinājuma aprēķina metodi saistībā ar Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktā paredzētajiem apstākļiem neatbilst ne šīs normas burtam, ne garam. Iebildums, ka ekonomisko stāvokli vajadzēja ņemt vērā kā vainu mīkstinošu apstākli, ir jauns pamats un līdz ar to tas nav pieņemams. Attiecībā uz prasītāju lietā T-245/03 argumentiem Komisija norāda, ka šajā lietā piešķirtajam naudas soda samazinājumam par 60 % nav līdzvērtīga gadījuma tās iepriekšējā praksē.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

³⁵⁰ Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktā ir noteikts:

“[Atkarībā] no apstākļiem un tad, kad veikti visi aprēķini, jāņem vērā konkrēti objektīvi nosacījumi, piemēram, īpašie saimnieciskie apstākļi, jebkāds mantisks vai finansiāls labums, ko guvuši likumpārkāpēji [..], īpašs attiecīgo uzņēmumu raksturojums un to reālā maksāspēja konkrētos sociālos apstākļos, un atbilstoši tam jākorrigē [naudas sodu apmērs].”

351 Šajā gadījumā Komisija ir ņēmusi vērā lietas ekonomiskos apstākļus, kurus īpaši raksturoja krīze liellopu nozarē, un par 60 % samazināja naudas sodus, kas bija aprēķināti, piemērojot naudas sodu pamatsummu palielinājumus un samazinājumus sakarā ar vērā ņemtajiem vainu pastiprinošiem vai mīkstinošiem apstākļiem.

352 Pirmkārt, jānoraida prasītājas lietā T-217/03 tēze, ka minētais 60 % samazinājums bija jāpiemēro naudas soda pamatsummai un nevis summai, kas jau bija palielināta un samazināta sakarā ar atzītajiem vainu pastiprinošiem un mīkstinošiem apstākļiem. Pamatnostādņēs vainu pastiprinoši vai mīkstinoši apstākļi ir reglamentēti attiecīgi 2. un 3. punktā, kuros ir noteikta “[pamatsummas] palielināšana” un “[pamatsummas] samazināšana”. Turpretī 5. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka vērā tiek ņemti citi apstākļi pēc tam, “kad veikti visi aprēķini,” un tajā paredzēts, ka “atbilstoši [šiem apstākļiem] jānosaka naudas sodu apmērs”. Tādēļ ir jāsecina, ka Komisijas aprēķinu metode atbilda Pamatnostādņu noteikumiem.

353 Otrkārt, runājot par prasītājas lietā T-217/03 pakārtoto argumentu, ka ekonomisko stāvokli vajadzēja ņemt vērā kā vainu mīkstinošu apstākli, jāatzīst, ka tā šo argumentu izvirzīja tikai replikas stadijā, līdz ar to tas ir jauns pamats, kas saskaņā ar Reglamenta 48. panta 2. punktu ir jānoraida. Katrā ziņā jānorāda, ka Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunkts skaidri atsaucas uz lietas īpašo ekonomisko apstākļu ņemšanu vērā, turpretī šis kritērijs nav skaidri noteikts Pamatnostādņu 3. punktā, kurā ir minēti vainu mīkstinoši apstākļi. Tādēļ jāsecina, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, ņemdama vērā lietas ekonomiskos apstākļus saskaņā ar Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktu, neuzskatot tos kā vainu mīkstinošus apstākļus, kā to vēlētos prasītāja.

354 Treškārt, runājot par atsauci uz Apvienotās Karalistes konkurences iestāžu 2003. gada 3. februāra lēmumu, pietiek atgādināt, ka Komisijai lietas apstākļu vērtējumā nav saistoši valsts iestāžu lēmumi citās vairāk vai mazāk līdzīgās lietās.

355 Visbeidzot, ceturtkārt, jāatbild uz prasītāju argumentiem, ka Komisija neesot izdarījusi pareizus secinājumus no lietas apstākļiem un ka tai saskaņā ar Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktu esot vajadzējis vēl vairāk samazināt naudas sodus.

356 Jānorāda, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija, piemērojot minēto noteikumu, īpaši ņēma vērā faktu, ka ar apstrīdēto lēmumu pirmo reizi tiek sodīta aizliegta vienošanās, kas noslēgta tikai starp arodbiedrību federācijām par lauksaimniecības pamatproduktu un kas attiecas uz diviem ražošanas ķēdes posmiem, kā arī lietas īpašos ekonomiskos apstākļus, kurus raksturoja vairāk nekā vienkāršs cenu kritums vai ļoti pazīstamas slimības uzliesmojums. Šo ekonomisko stāvokli raksturoja šādi faktori: pirmkārt, liellopu gaļas patēriņa kritums, kas sekoja govju trakumsērgas krīzei, kura skāra jau grūtībās nonākušu nozari; otrkārt, Kopienas un valsts iestāžu intervences pasākumu ieviešana, kuru mērķis bija liellopu gaļas tirgus līdzsvara atjaunošana; treškārt, patērētāju uzticības zudums, kas saistīts ar bailēm no govju trakumsērgas; ceturtkārt, lauksaimnieku stāvoklis, kuri, neņemot vērā Francijas veiktos Kopienas pielāgošanas pasākumus, no jauna saskārās ar zemām govju iepirkšanas cenām kautuvēs, kamēr patēriņa cenas saglabājās stabilas (apstrīdētā lēmuma 181.–185. apsvērumi).

357 Ņemot vērā visus šos apstākļus, Komisija saskaņā ar Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktu nolēma piešķirt prasītājam naudas soda samazinājumu par 60 %.

358 Jāatgādina — lai gan Komisijai ir rīcības brīvība naudas sodu apmēra noteikšanā, Pirmās instances tiesai saskaņā ar Regulas Nr. 17 17. pantu ir neierobežota kompetence EKL 229. panta nozīmē lemt par prasībām, kas celtas par Komisijas lēmumiem, kuros tā noteikusi naudas sodu, un līdz ar to tā var atcelt, samazināt vai palielināt uzlikto naudas sodu.

359 Šajā gadījumā Pirmās instances tiesa uzskata, ka dažādie apstākļi, kurus Komisija ir identificējusi un ņēmusi vērā apstrīdētajā lēmumā saskaņā ar Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktu, ir sevišķi ārkārtējs raksturs. Šis ārkārtējais raksturs izriet gan no prasītāju, to uzdevumu un attiecīgo aktivitāšu jomu īpašajām raksturiezīmēm, gan vēl būtiskāk no lietas specifiskajiem ekonomiskajiem apstākļiem.

360 Pirmās instances tiesa uzskata, ka naudas sodu samazinājums par 60 %, ko Komisija nolēmusi piemērot saskaņā ar Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktu, neņemot vērā tā ievērojamo apmēru, tomēr pietiekami neatbilstoši visus šos ārkārtējos apstākļus.

361 Tādēļ, lai pienācīgi un pareizi ņemtu vērā visus apstākļus, kurus Komisija identificējusi apstrīdētajā lēmumā, un tā kā šī ir pirmā reize, kad Komisija soda šāda veida konkurenci ierobežojošas darbības, Pirmās instances tiesa, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, uzskata, ka piemēroti būtu noteikt naudas sodu samazinājumu 70 % apmērā, kas prasītājam piemērojams saskaņā ar Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktu.

III — *Par galīgā naudas soda aprēķina metodi un apmēru*

362 Pirmās instances tiesa iepriekš 241. un 245. punktā ir atzinusi, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir pārkāpusi pienākumu norādīt pamatojumu, jo tā nav nedz norādījusi, ka izmantos prasītāju zemākā līmeņa biedru apgrozījumu, lai aprēķinātu, ka netiek pārsniegta 10 % robeža, ko paredz Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts, nedz izklāstījusi, kādi apstākļi ļauj tai ņemt vērā šo kopējo apgrozījumu. Taču jānorāda, ka Pirmās instances tiesa iepriekš 324. un 325. punktā ir lēmusi, ka Komisija šajā gadījumā bija tiesīga ņemt vērā prasītāju zemākā līmeņa biedru apgrozījumu, lai aprēķinātu minēto robežu, ar nosacījumu, ka tas attiecas uz biedriem, kuri aktīvi darbojas tirgos, kurus ietekmēja apstrīdētajā lēmumā sodītie pārkāpumi.

363 Pirmās instances tiesa uzskata, ka šajos apstākļos iepriekš minētā pamatojuma trūkuma dēļ nevajadzētu nedz atcelt apstrīdēto lēmumu, jo lēmuma atcelšana tikai liks pieņemt jaunu lēmumu, kas pēc būtības būs identisks atceltajam lēmumam (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2003. gada 3. decembra spriedumu lietā T-16/02 *Audi/ITSB (TDI)*, Krājums, II-5167. lpp., 97. punkts), nedz grozīt naudas soda apmērus.

³⁶⁴ Turpretī, kā tas izriet no iepriekš minētā 361. punkta, ir jāsamazina prasītājam uzlikto naudas sodu apmērs, piemērojot saskaņā ar Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktu 70 % samazinājumu, nevis 60 % samazinājumu, ko piemēroja Komisija. Līdz ar to tiek noteikti šādi naudas sodi:

— EUR 360 000 prasītājam lietā T-217/03;

— EUR 9 000 000 *FNSEA*;

— EUR 1 080 000 *FNB*;

— EUR 450 000 *JA*;

— EUR 1 080 000 *FNPL*.

Par tiesāšanās izdevumiem

³⁶⁵ Atbilstoši Reglamenta 87. panta 3. punktam, ja abām pusēm spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, Pirmās instances tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala vai ka lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši. Šajā lietā ir jālemj, ka prasītājas sedz savus tiesāšanās izdevumus pamata tiesvedībā pašas un atlīdzina trīs ceturtdaļas Komisijas izdevumu, kas saistīti ar šo tiesvedību.

Komisija sedz vienu ceturtdaļu tiesāšanās izdevumu, kas saistīti ar pamata tiesvedību, un visus tiesāšanās izdevumus, kas saistīti ar pagaidu noregulējuma procedūrām.

³⁶⁶ Atbilstoši Pirmās instances tiesas reglamenta 87. panta 4. punktam Francijas Republika, kas iestājusies lietā, sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.

Ar šādu pamatojumu

PIRMĀS INSTANCES TIESA (pirmā palāta)

nospriež:

- 1) *Fédération nationale de la coopération bétail et viande*, prasītājam lietā T-217/03, uzliktais naudas sods tiek noteikts EUR 360 000;
- 2) naudas sods prasītājam lietā T-245/03 tiek noteikts EUR 9 000 000 — *Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles*, EUR 1 080 000 — *Fédération nationale bovine*, EUR 1 080 000 — *Fédération nationale des producteurs de lait* un EUR 450 000 — *Jeunes agriculteurs*;

- 3) **prasību noraidīt pārējā daļā;**
- 4) **prasītājas sedz savus tiesāšanās izdevumus, kas saistīti ar pamata tiesvedību, pašas un atlīdzina trīs ceturtdaļas Komisijas tiesāšanās izdevumu, kas saistīti ar šo tiesvedību;**
- 5) **Komisija sedz vienu ceturtdaļu savu tiesāšanās izdevumu, kas saistīti ar pamata tiesvedību, un visus tiesāšanās izdevumus, kas saistīti ar pagaidu noregulējuma procedūrām;**
- 6) **Francijas Republika sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.**

García-Valdecasas

Cooke

Labucka

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2006. gada 13. decembrī.

Sekretārs

Priekšsēdētājs

E. Coulon

J. D. Cooke

Satura rādītājs

Atbilstošās tiesību normas	II - 5002
Prāvas rašanās fakti	II - 5003
I — Otrā jeb “govju trakumsērgas” krīze	II - 5004
II — Strīdīgo nolīgumu noslēgšana un administratīvā procedūra Komisijā	II - 5005
III — Apstrīdētais lēmums	II - 5008
Process un lietas dalībnieku prasījumi	II - 5013
Par lietas būtību	II - 5016
I — Par prasījumiem attiecībā uz apstrīdētā lēmuma atcelšanu	II - 5016
A — Par pirmo pamatu, kas attiecas uz acīmredzamām kļūdām vērtējumā un kļūdām tiesību piemērošanā, izvērtējot vajadzīgos nosacījumus EKL 81. panta 1. punkta piemērošanai	II - 5016
1. Par prasītāju kvalifikāciju kā uzņēmumu apvienības	II - 5017
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 5017
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5018
2. Par tirdzniecības starp dalībvalstīm ievērojamas ietekmes neesamību	II - 5021
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 5021
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5022
3. Par konkurences ierobežojumu neesamību	II - 5025
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 5025
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5028

4.	Par arodbiedrību darbības kvalifikāciju	II - 5033
	a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 5033
	b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5034
B —	Par otro pamatu, kas attiecas uz acīmredzamām kļūdām vērtējumā un tiesību kļūdām, novērtējot pārkāpuma apjomu un ilgumu	II - 5036
1.	Sākotnēji jautājumi	II - 5037
	a) Par vietējo nolīgumu ņemšanu vērā	II - 5037
	Lietas dalībnieku argumenti	II - 5037
	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5038
	b) Par lietas materiālu dokumentu organizāciju, izvēli, citēšanu un interpretāciju	II - 5042
	Lietas dalībnieku argumenti	II - 5042
	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5043
2.	Nolīguma par importu attiecināšana uz prasītājām	II - 5044
	a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 5044
	b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5046
3.	Slepenas mutiskas vienošanās pēc 2001. gada novembra beigām attiecināšana uz prasītājām	II - 5052
	a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 5052
	b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5055
	Par gatavošanos nolīguma atjaunošanai	II - 5056
		II - 5127

Par nolīguma atjaunošanu 2001. gada 29. novembra un 5. decembra sanāksmēs	II - 5057
— 2001. gada 29. novembra sanāksme	II - 5058
— 2001. gada 5. decembra sanāksme	II - 5061
Par nolīguma īstenošanu pēc 2001. gada novembra beigām ...	II - 5062
Secinājumi	II - 5063
C — Par trešo pamatu, kas attiecas uz Regulā Nr. 26 paredzētā atbrīvojuma nepiemērošanu	II - 5064
1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 5064
2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5066
D — Par ceturto pamatu, kas attiecas uz tiesību uz aizstāvēšanos pārkāpumu	II - 5072
1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 5072
2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5074
E — Par piekto pamatu, kas attiecas uz pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu	II - 5077
1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 5077
2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5079
II — Par prasījumiem attiecībā uz naudas soda atcelšanu vai samazināšanu	II - 5083
A — Par pirmo pamatu, kas attiecas uz Pamatnostādņu prettiesiskumu	II - 5083
1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 5083
2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5085

B —	Par otro pamatu, kas attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu, acīmredzamu kļūdu vērtējumā un tiesību kļūdu, nosakot pārkāpuma smagumu	II - 5088
	1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 5088
	2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5089
C —	Par trešo pamatu, kas attiecas uz kļūdām vērtējumā un tiesību kļūdām, kā arī samērīguma principa pārkāpumu, ņemot vērā vainu pastiprinošus un mīkstinošus apstākļus	II - 5091
	1. Par vainu pastiprinošu apstākli saistībā ar nolīguma slepenu turpināšanu	II - 5091
	a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 5091
	b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5092
	2. Par vainu pastiprinošu apstākli saistībā ar vardarbības izmantošanu	II - 5092
	a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 5092
	b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5094
	3. Par vainu mīkstinošu apstākļu neņemšanu vērā	II - 5097
	a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 5097
	b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5098
D —	Par ceturto pamatu, kas attiecas uz Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta pārkāpumu, nosakot naudas sodu apmēru	II - 5100
	1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 5100
	2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5104
		II - 5129

E — Par piekto pamatu, kas attiecas uz sodu nesaskaitīšanas principa pārkāpumu	II - 5112
1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 5112
2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5114
F — Par sesto pamatu, kas attiecas uz acīmredzamu kļūdu vērtējumā, ņemot vērā Pamatnostādņu 5. punkta b) apakšpunktā minētos apstākļus	II - 5117
1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 5117
2. Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 5118
III — Par galīgā naudas soda aprēķina metodi un apmēru	II - 5122
Par tiesāšanās izdevumiem	II - 5123